

דברי הכנסת

הישיבה הארבע-מאות-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, ט"ז בטבת התשנ"ו (8 בינואר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

דברי יושב-ראש הכנסת עם פטירתו של נשיא צרפת לשעבר

פרנסואה מיטראן, זיכרונו לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת ביום שני, ט"ז בטבת התשנ"ו, 8 בינואר 1996.

חברי הכנסת, נפטר נשיא צרפת, הנשיא פרנסואה מיטראן – – –

דן תיכון (הליכוד):

לשעבר.

היו"ר ש' וייס:

לשעבר. אבל כמקובל, התואר הזה, לפחות בצרפת או במדינות אחרות, נשאר אצל נושאו עד סוף חייו וגם לאחר מכן, וכולם יודעים אם זה לשעבר או לא.

בשם הבית העברתי מברק תנחומים, השתתפות בצער וביטוי של רגשות אבל של הבית כולו, ליושב-האספה הלאומית – שהוא גם אורח שלנו היום בארץ, והוא גם ASSEMBLEE NATIONALE ראש-ה-פיליפ ASSEMBLEE NATIONALE היה אורחה של הכנסת במשך היום, מחר וגם מחרתיים, לנשיא-ה-סגן, וכמובן לנשיא צרפת, ובאמצעותו לעמה, לסנאט, לבני המשפחה ולכל מוקירי זכרו.

הנשיא פרנסואה מיטראן כיהן בתפקידו שתי תקופות כהונה, 14 שנה – פעמיים שבע שנים. הוא ללא ספק אחד מחשובי הנשיאים של צרפת ומחשובי המנהיגים של אירופה המערבית, ובתור שכזה, מן ההנהגה המרכזית של העולם בדור הזה.

הנשיא מיטראן, לפני שנבחר לנשיא מדינתו, היה חבר פרלמנט פעיל מאוד, מנהיג פוליטי פעיל מאוד, מן הדוברים המרכזיים של מפלגתו הסוציאליסטית בפרלמנט הצרפתי, בקהילה האירופית ובעולם כולו. הוא ביקר פעמים רבות בישראל. היה לו יחס אהדה קבוע למדינת ישראל. כאשר נבחר לנשיא קיבל היחס הזה ביטוי בנוסחתו הצרפתית, בנוסחתו המיטראנית, בכל מיני צורות. מנהיגי ישראל, ראשי ממשלותיה, כולם, כל מי שביקר שם והוזמן לשם התקבל באהדה רבה, בכבוד, תוך הענקת אפשרות רחבה להשפעה הדדית גם על המדיניות הביטורלית וגם על המדיניות הכוללת של האזור.

הנשיא מיטראן היה אורחנו כאן בכנסת ובארץ שתי פעמים כנשיא. הוא הופיע כאן בכנסת בנאום חשוב מאוד בביקורו הראשון בכנסת, כאשר ראש הממשלה היה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה. אני זוכר את הישיבה המיוחדת והמכובדת ואת הנאום החשוב של אז. הוא ביקר אצלנו פעם נוספת בביקור ממלכתי, גם כאורחו של הנשיא. נדמה לי שזה היה עדיין כאורחו של הנשיא חיים הרצוג, ובעת ההיא הוא היה אורחו של הנשיא יצחק נבון, נדמה לי.

פרנסואה מיטראן, מדינאי, הוגה דעות, סופר חשוב מאוד, אישיות מרתקת בפני עצמה. מעשיו ופעילותו חרותים עמוק לא רק בחוויה הצרפתית אלא בחוויה הכלל-אירופית, בתוך אותו גל של המגמה למעבר מברית ארצות אירופה לארצות-הברית של אירופה.

בשנים האחרונות לחייו התעוררו כמה וכמה ויכוחים קשים שנוגעים לתולדות צרפת בימים הקשים. אנחנו יודעים אילו ייסורים אישיים עבר הנשיא מיטראן כשבדרך זו או אחרת הוא השתרבב לאותו דיון היסטורי קשה.

אני חושב, שבעת הזאת, כאשר אנחנו משמיעים דברי תנחומים, חשוב לציין, שלמרות הכול ובהירות רבה מאוד הוא יירשם כאחד מידידי הגדולים של העם היהודי, ואחד מידידיה הדגולים, הקבועים והיציבים של מדינת ישראל, ללא הבדל באיזו תקופה ומי הנהיג אותה באותה תקופה, וזו נקודה חשובה מאוד. שותף גדול מאוד לכל ניסיונות תהליך השלום שהיו כאן ב-20 השנים האחרונות.

בשמה של הכנסת, בשמכם, אני מרכין ראש, כמנהג הגויים במקרה הזה, ומעביר את תנחומי, כפי , פיליפ סגן, לנשיא צרפת, לאספה הלאומית, ASSEMBLEE NATIONALE שכבר אמרתי, לנשיא ה- לסנאט, לעם הצרפתי, לקהילה האירופית ולמשפחתו של פרנסואה מיטראן.

חברי הכנסת רבים פנו אלי וביקשו לעשות זאת, אני עושה זאת בשם כולכם ובשם הבית כולו. תודה רבה לכם.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת ליושב-ראש הפרלמנט של פפואה הניו גיני:

עניין שני. חברי הכנסת, אנו מתכבדים לארח היום ביציע האורחים שלנו אורח חשוב, יושב-ראש הפרלמנט של פפואה, הלוא היא גיניאה החדשה. אני מקדם בברכה את אורחנו רם המעלה.

יושב-ראש הפרלמנט של פפואה, גיניאה החדשה, סר ראבי נמאליאו, שיושב כאן עם משלחתו המכובדת, הוא אורחנו הרצוי, אורחה של הכנסת ואורחה של מדינת ישראל. הוא מייצג דמוקרטיה פרלמנטרית, והוא בא לביקור נימוסים בישראל, כדי לחזק את קשרי ארצו עם ישראל. היחסים בין מדינותינו התחממו בשנים האחרונות, ויש לנו כמה וכמה מזכרי הבנה לשיתוף פעולה ביטחוני, חקלאי ואחר.

אני משוכנע, שהביקור הזה יועיל לטיפול היחסים בין מדינותינו, לחיזוקם, להרחבתם. הוא מתקבל כאן בכנסת בהרבה אהדה לו ולבני עמו. ברוך הבא לביתנו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עכשיו הודעה למזכיר הכנסת, ולאחר מכן נעבור להמשך סדר-היום.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה: הצעת חוק קופות גמל, התשנ"ו–1996.

לדיון מוקדם: הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות הציבור (מזון) (אזהרה), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הספורט (תיקון – העברת ספורטאים קטינים), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (ניכוי הוצאת מעון של אשה עובדת), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת אסעד אסעד; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממס חברות), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז; הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקונים שונים), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת נסים זוילי; הצעת חוק להסדרת פעולותיהם של מוסדות מוכרים זרים להשכלה גבוהה, התשנ"ו–1996, מאת חברת הכנסת דליה איציק; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (ניהול פרוטוקול), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת אסעד אסעד; הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – הרחקת ילד מביתו), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת סילבן שלום; הצעת חוק תקנות הבזק (אופן חישוב תשלומים בעד שירותי בזק והצמדתם) (תיקון – ביטול דמי תשלום קבועים), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הרחבת הגדרת "מטרה ציבורית"), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (שטח הדירה בארנונה למגורים), התשנ"ו–1996, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק לשיפוי על גנבת רכב, התשנ"ו–1996, מאת חברי הכנסת רון נחמן

ועובדיה עלי; הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (שכר מנהלים), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – מינוי שופט לשעבר של בית-המשפט העליון), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת יצחק לוי; הצעת חוק העונשין (תיקון – הגדרת גזענות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק פעילות פוליטית במערכת החינוך, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת יוסף אחימאיר; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (בוחני רכב), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת דוד מנע; הצעת חוק לאישור אמנות והסכמים בין-לאומיים, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת זבולון המר; הצעת חוק מרשם האוכלוסין (תיקון – ביטול סעיף הלאום בתעודת הזהות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

עוד הונחה על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכנסת בעניין סדרי הכנס הנוכחי, האחרון של הכנסת הזאת. תודה רבה.

הצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לנו עכשיו כמה שאילתות בעל-פה, שאנחנו נוהגים לתת בראשית הישיבה. אבל אני לא רואה לפני את השאילתות. החומר לא אצלי, כבודכם. סליחה, הנה החומר.

דן תיכון (הליכוד):

הצבעת אי-אמון צריכה להיות נושא ראשון.

היו"ר ש' וייס:

אין לי שום התנגדות. השאילתות זה עניין של כמה דקות. אני לא מושך זמן. פשוט כך רשמו את הסדר, אדוני המזכיר. כבר היו לנו כמה מקרים שגם לפני הצבעת אי-אמון היו שתיים-שלוש שאילתות. האמינו לי, אין פה בעיה. זה נושא תמים לגמרי.

דן תיכון (הליכוד):

היום אנחנו רגישים לשינויים מהתקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין, אבל אני אומר לכם שזה ממש נושא תמים. יש שתי שאילתות בעל-פה, אם תאפשרו לי, נגמור את זה. אין פה שום סחיבת זמן.

דן תיכון (הליכוד):

השאלה היא אם שומרים על התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אדוני המזכיר, על-פי התקנון כל נושא שיש בו כאילו אי-אמון הוא ראשון בסדר-היום. אבל, חברים, עדיין יש דיון לעצם השאלה אם יש היום אי-אמון. אני רוצה להזכיר לכם, עדיין אנחנו צריכים לברר את עצם השאלה. אם תרשו לי, אני אאפשר לתת תשובה על שאילתות, אם לא – לא. אני לא מתעקש.

אתם יודעים מה, מה שהציע חבר הכנסת עובדיה עלי, אקבל. בבקשה, סגני חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנשים כאן עסוקים, ובהצבעת אי-אמון רוצים להימצא כאן במשכן. לפי התקנון, אי-אמון צריך לבוא בתחילת הדיון. אם אכן יהיה אי-אמון, אם האופוזיציה או הקואליציה רואה בהצעה הזאת אי-אמון או אמון, אני מציע להתחיל בעניין הזה, כדי לאפשר לאנשים ללכת לסבלותיהם.

היו"ר ש' וייס:

זה רעיון נהדר. אגב, אם אני אקבל את ההצעה של סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת עובדיה עלי – ואני אקבל אותה – אני אקבל אותה בלי המשמעות שלה. כי המשמעות שלה היא כאילו ברור שיש היום הצבעת אי-אמון, והרי סביב זה כל הוויכוח. אבל אני אקבל את ההצעה בלי הפרשנות.

דן תיכון (הליכוד):

שאלתות בעל-פה ביום רביעי – – –

היו"ר ש' וייס:

לא צריך להזכיר לי את זה. עובדה זו ידועה לי. זה לא שאילתות בעל-פה אלא שאילתות רגילות. שתי שאילתות רגילות. נקודה.

רבותי, אני מבקש את סליחתו של סגן שר החקלאות, שכרגע לא נעסוק בשתי השאילתות האלה. נמצא דרך במשך היום לעשות את זה. אני מתנצל בפני כל החברים.

אסתר סלמוביץ (עתידי):

אדוני היושב-ראש, סליחה, מדובר בשאילתות בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

אם אלו שאילתות בעל-פה, הנוהג הוא שהן באות ביום רביעי, אלא אם כן יש הסכמה בימים אחרים. אם אין הסכמה, אין. נפתור את הבעיה פעם אחרת. נגמר העניין. נקודה.

אסתר סלמוביץ (עתידי):

היו"ר ש' וייס:

גברתי, האמיני שהייתי רוצה לעשות את זה עכשיו.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, על-פי התקנון שאילתות בעל-פה הן ביום רביעי. כל שר או סגנו חייבים להתייצב כאן. עד כה נהגנו הרבה פעמים בגמישות, לטובת הבית. אילו נתתם לגמור, כבר היינו גומרים את שתי השאילתות. אבל יש דברים שעובדים טוב כשיש הסכמה; כשאין הסכמה – יש תקנון.

פיני בדש (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני מודיע לכם עוד פעם ובפעם האחרונה. התקנון קובע הכול. הוא מחייב גם יושב-ראש כנסת וכל יושב-ראש ישיבה. אם הדברים מסתדרים בהסכמה שלא בהתאם לתקנון, נהדר. חשבנו שיסתדרו. לא הסתדרו, סליחתכם. נקודה.

עכשיו אנחנו עוברים לנושא הבא. חברי הכנסת, אני רוצה להבהיר את העניין ולהתחיל בו.

בשבוע שעבר, ביום שלישי, התקיים דיון בהצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996, קריאה ראשונה.

אני לא ניהלתי אותו דיון, ולדאבוני גם לא הייתי כאן מסיבות אישיות. אני מודה בהזדמנות זו לכל חברי הכנסת שאיחלו החלמה. אני הייתי בבית-חולים.

סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת רפי אדרי, שניהל את הישיבה, בסוף הישיבה קבע מה שקבע. ואני כרגע מתחיל את הדיון על-פי קביעה זו. יכול להיות שבדיון הזה תהיה תפנית; אם יהיה צורך – נדון בה. אני אומר את זה על רקע דיון שהתקיים היום בוועדת הכנסת וגם על רקע העובדה שבינתיים קיבלתי מכתב מן הממשלה, שמבקשת לראות בדיון זה – את זה אני רוצה להכניס לפרוטוקול, מובן שהממשלה תוכל תמיד לקחת בחזרה את המכתב, אם תרצה. והרי המכתב שאני צריך לשלב אותו כבר – — —

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

קודם כול מכתב. אני עוד לא פותח בדיון פרוצדורלי.

רבותי, קודם כול אקרא את ההחלטה של סגן יושב-ראש הכנסת, שניהל אז את הישיבה, חבר הכנסת רפי אדרי, אחר כך את המכתב של הממשלה, אחר כך אפשר מלה אחת לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, יושב-ראש ועדת הכנסת, שיספר לנו מה קרה הבוקר, אחר כך נראה מה הלאה.

רבותי, יש לי בקשה. ייתכן שהדיון עכשיו יהיה מסובך וקשה. לא נורא. אבל תאפשרו לי לנהל אותו ברוח טובה. בבקשה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אתה ציינת שכעת קיבלת את ההודעה מהממשלה. אנחנו קיימנו את הדיון בוועדת הכנסת, לאחר שההודעה של הממשלה התקבלה כבר בבוקר. זה משנה את כל העניין. ההודעה היתה בבוקר לפני ועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רבותי, קודם כול אקרא בפניכם את הקטע המתאים בפרוטוקול, שהוא הקטע המקשר מסיום הטיפול בנושא בשבוע שעבר. כך סיכם יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת רפי אדרי; עמוד 304 בפרוטוקול מיום 2 בינואר 1996. אחרי שסיים השר יוסי ביילין את דבריו בשם הממשלה, אמר סגן היושב-ראש רפי אדרי: "אני מודה לך, אדוני השר יוסי ביילין. כאמור, חברי הכנסת, הדיון תם. ביום שני הבא תתקיים ההצבעה. לפני ההצבעה יהיה ראשון הדוברים מטעם האופוזיציה חבר הכנסת מיכאל איתן, והוא היחיד שידבר באותו נושא. יסכם את הדיון שר המשפטים דוד ליבאי. אני מודה לכל הדוברים, אני מודה לשר יוסי ביילין על תשובותיו למציעים ולמתווכחים".

הסיכום הזה הוא תוצאה של ההתרחשות שהיתה תוך כדי הדיון בשבוע שעבר בנושא החשוב בקריאה ראשונה. חבר הכנסת משה קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד, אמר, אני מצטט מעמוד 64 בפרוטוקול, כבר בשלב ראשוני של הדיון: "נוכח חומרת הטענות שהשמעתי פה, הסכנות הטמונות בהצעת החוק והליקויים והשגיאות שנעשו בהסכמים ובסעיפי הצעת החוק, אנחנו מודיעים כי אנחנו רואים בהצבעה על הצעת החוק הזאת הצבעת אי-אמון בממשלה". אחר כך יש המשך, המשך, המשך.

יושב-ראש הישיבה רפי אדרי הודה לחבר הכנסת קצב ואמר: "מאחר שחבר הכנסת קצב הודיע שהוא רואה בדבריו ובהצעתו הצעת אי-אמון לממשלה, ההצבעה לא תתקיים היום אלא ביום שני בשבוע הבא". כלומר, היום. יש לזה המשך.

נראה ששר המשפטים הצביע וביקש לומר משהו. יושב-ראש הישיבה אמר לו: "אדוני שר המשפטים, בבקשה". שר המשפטים דוד ליבאי אומר: "לאחר כל הדיון תשובתי תינתן ביום שני, בסמוך להצבעה". נמשך הדיון וכן הלאה וכן הלאה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, עכשיו אני מדבר. עם כל הכבוד.

ואז חבר הכנסת משה קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד, מבקש רשות דיבור, הוא פונה ליושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת רפי אדרי, ואומר: "אדוני, אם שר המשפטים מבקש להשיב ביום שני הבא, אני מבקש שגם נציג האופוזיציה יוכל להתייחס לדברים ביום שני הבא".

היושב-ראש רפי אדרי אומר: "בסדר, אחד מול אחד, לפי הסדר המקובל כך יהיה, אדוני. אני מודה לכם". ואז עוברים לדובר הבא, והדיון נמשך ונמשך. אני לא אקרא אלא את הקטעים הרלוונטיים.

בשלב מסוים כמובן עולה להשתתף בדיון עוד דובר, ואז אומר היושב-ראש, חבר הכנסת רפי אדרי, עמוד 295 בפרוטוקול – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה זה עוד דובר?

היו"ר ש' וייס:

עוד כמה דוברים. והיושב-ראש, חבר הכנסת רפי אדרי, אומר: "אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דוד מנע. אני מזמין את השר יוסי ביילין שיסכם את הדיון היום. אני מבקש להסב את תשומת לבנו, שההצבעה תתקיים ביום שני כהצבעת אי-אמון בממשלה. לפני ההצבעה ידבר שר מטעם הממשלה וגם נציג האופוזיציה יוכל ליטול את רשות הדיבור, על-פי הסיכום שהודעתי עליו בפתיחת הדיון. בבקשה, אדוני השר". והיושב-ראש רפי אדרי מאפשר כמובן לשר יוסי ביילין לדבר בשם הממשלה. אחר כך הוא מסכם במה שאני פתחתי היום. נקודה.

אלה פני הדברים שאני מצאתי – – –

משה קצב (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

מייד, משה, אני אאפשר, תאמינו לי.

אלה פני הדברים. כאמור, אני לא הייתי כאן. קיבלתי הסבר, שביום רביעי בבוקר, אחרי שהסיפור הזה הסתיים כפי שהוא הסתיים והוא חרות בפרוטוקול, פנתה סיעת הליכוד ליושב-ראש – את זה יאמר בעצמו איש הליכוד, נדמה לי שזה היה חבר הכנסת משה קצב, או חבר הכנסת מיכאל איתן, כנראה חבר הכנסת מיכאל איתן – פנו ליושב-ראש ועדת הכנסת – אפשר היה לפנות אלי אף שהייתי בבית-חולים – ואמרו: רבותי, הדיון לא תם; הוא לא תם, עובדה שיש עוד שני דוברים. רק כשייתם הדיון, רק בתום הדיון אנחנו נודיע על כוונתנו לראות בזה אי-אמון. מה שהודענו הודענו, אבל תקנונית הדיון לא תם.

אני מבין שביום רביעי התקיימה ישיבת נשיאות, התקיימה התייעצות, הוחלפו שם דברים. חבר הכנסת עובדיה עלי, שהיה אחד המשתתפים, אמר שם שזה לא מסמכותה של הנשיאות, והוא צדק. לכן הנשיאות לא קיבלה שום החלטות, כי זה לא בתחום הסמכות של הנשיאות. נקודה.

אני יודע שהיתה הידברות עם יושב-ראש ועדת הכנסת מול האתגר החדש והדברים לא הסתדרו כפי שניסו לסדרם. אשר על כן, בבואי לכאן היום, בפתיחת שבוע העבודה של המליאה – הכנסת כמובן עובדת כל הזמן – אני נקלעתי למצב הבא, והוא: יש החלטה של יושב-ראש הישיבה, שפעל אז לא רק כיושב-ראש הישיבה אלא בסמכות של יושב-ראש הכנסת. כדאי שתדעו, כי על-פי התקנון, מי שמנהל את הישיבה בעניינים שנוגעים ומוכרעים במליאה בזמן שהוא מנהל את הישיבה, יש לו סמכויות של יושב-ראש הכנסת. את הסיכום קראתי.

אם נלך על-פי המסלול הזה, היום ידבר חבר הכנסת מיכאל איתן, ידבר שר המשפטים, אם ירצו כמובן, ותהיה הצבעה על הסעיף. אם הליכוד יעמוד על דעתו שיראה בזה הצעת אי-אמון, על הסעיף הזה תהיה הצבעת אי-אמון. זה מסלול אחד.

דן תיכון (הליכוד):

מתי?

היו"ר ש' וייס:

אמרתי לכם. אם זה המסלול.

אבל מכיוון שבינתיים דברים השתנו מאוד, וסיפרתי לכם על שינויים בקיצור – – –

יעקב שפי (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה מספיק מסובך בלי שתסבכו אותו. יש פה כמה שכבות של סיבוכים, שחלק מהם אפשר היה למנוע.

רבותי, הבוקר, מול ההודעה של הליכוד ביום רביעי, ההודעה הגלויה, הכתובה, שלפי דעתם הדיון לא תם – נכון? – קיבלתי את המכתב הבא ממזכיר הממשלה, ואני רוצה להכניס אותו לפרוטוקול. המכתב נושא את התאריך 8 בינואר 1996, לכבוד יושב-ראש הכנסת וכן הלאה, וכתוב בו: "הנני מתכבד להודיעך, כי הממשלה מבקשת לראות בהצבעה על הצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו–1996, הצבעת אמון בה". נקודה.

לפיכך, העניינים, תסלחו לי, הסתבכו עוד יותר. על כן אני הבאתי אותם לדיון בוועדת הכנסת. מצד אחד יש טענה – — —

דן תיכון (הליכוד):

על סמך מה הבאת את זה לוועדת הכנסת?

היו"ר ש' וייס:

קודם אני אדבר ואחר כך תשאל.

דן תיכון (הליכוד):

לא זוכרים.

היו"ר ש' וייס:

תפסיק לקטוע אותי כל רגע באופן שיטתי. אני אסביר את הדברים. מה שלא יהיה ברור – אני אשיב לך.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו רוצים להבין.

היו"ר ש' וייס:

כרגע אני מבקש שלא תפריע לי. כל משפט שני, הערה.

דן תיכון (הליכוד):

לא כל משפט שני.

היו"ר ש' וייס:

שלישי.

רבותי, תראו, מצד אחד יש מכתב בקשה של סיעת הליכוד האומרת: רבותי, הדיון לא תם. אם הדיון אכן לא תם, הוא נמשך היום, ובסופו סיעת הליכוד או כל סיעה אחרת תוכל להודיע את הודעתה, אם היא רואה בזה אי-אמון אם לאו. הכול פתוח.

מצד שני, הממשלה מבקשת לראות בזה הצבעת אמון. אם הממשלה מבקשת הצבעת אמון, זהו סיפור חדש, אנחנו חייבים לקיימה בו ביום, כלומר ביום שהנושא חוזר לסדר-יומה של הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון סיעתי.

היו"ר ש' וייס:

מייד אסביר. על-פי סעיף 47(א)(6), דיון שהממשלה מבקשת לראותו כהצעת אמון הוא סיעתי, והרי הדיון התחיל כדיון אישי. אגב, זה נכון גם לגבי לא ממשלה, לפי מה שכתוב בסעיף 47(א)(5): נושא שאחת הסיעות הודיעה עליו ליושב-ראש הכנסת שהיא תציע בו אי-אמון לממשלה, גם הדיון בו חייב להיות סיעתי. יש כאן שוויון בין ממשלה לבין סיעות אחרות. זה רק מראה לכם, שהתקנון בנושא אמון

הוא בהחלט בלתי בהיר, ועלינו בכל זאת לעבוד על-פיו או להבהירו בעתיד. אני הבאתי את העניין לוועדת הכנסת.

ועדת הכנסת החליטה את החלטתה, היה כמובן דיון וכן הלאה. אני אאפשר לשניים-שלושה אנשים מכל צד להשמיע את עמדתם, אם יהיה צורך, אלא אם כן יהיה פתרון אחר. כל הכוונה שלי היתה למנוע את הדיון כאן, כי אני לא חושב שזה מסוג הדיונים שצריך לקיים במליאה. חשבתי שתהיה החלטה עד השעה 16:00. לדאבוני הרב, לא התגבשה הסכמה שחתרתי אליה, אולי היא תתגבש בתוך כמה דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

מייד אני אגיד.

ועדת הכנסת החליטה, שאם זו בקשת הממשלה, יתחיל דיון סיעתי בנושא היום. היא כבר החליטה גם מה היא מסגרת הדיון הסיעתי. זו ההחלטה של ועדת הכנסת.

בינתיים קיימתי פגישה נוספת עם כמה מראשי סיעות האופוזיציה, לא עם כולם, יחד עם חבר הכנסת רפי אדרי, שעמד בראש ההחלטה המקורית, במסלול המקורי. זו היתה גם יוזמה שלהם. אמרתי, רבותי, בואו נמנע מצב כזה שההחלטות הן כולן החלטות אבל זה מסובך ומורכב ולא בדיוק הדבר שאנחנו ככנסת צריכים לעשותו.

היתה הצעה מצד אותם חברי כנסת ששוחחתי אתם, חבר הכנסת משה קצב, חבר הכנסת רחבעם זאבי, שיחה לא פורמלית. הבאנו אותה גם לישיבת הרוויזיה של ועדת הכנסת. אמרו: אדוני היושב-ראש, אתה תפנה לממשלה שתיקח בחזרה את המכתב הזה. זה לא יאה, לא צריך. היתה, הייתי אומר, לא הסכמה, היתה אמירה מפורשת מצד חבר הכנסת רחבעם זאבי, שבמקרה כזה הוא לא יגיש אי-אמון. והיתה אמירה לא מפורשת, אמירת הידברות, שגם האופוזיציה תיתן כתף לכך שנוכל לגמור את העניין היום. זו לא היתה התחייבות, בשום אופן לא.

אני פניתי לממשלה. עדיין לא קיבלתי תשובה. יש הזדמנות לממשלה. פניתי כמובן ליושב-ראש הקואליציה, שהיה גם בסוד ההידברות הזאת. אני מצטער שזה ארוך, תאמינו לי שזה הכי קצר שאני יכול מול הסיבוך שקיים.

קריאות:

-- --

היו"ר ש' וייס:

תיכף נשמע ואז נראה.

עכשיו אני פונה פנייה נוספת. גם אז אני אאפשר לכם לדבר, חבר הכנסת משה קצב, גם לך וגם לאלו ולשניים-שלושה חברים נוספים. אני אאפשר, כי זה חשוב. זה לא דיון בלתי חשוב.

חבר הכנסת רענן כהן, אני צריך עכשיו את הקשבתך ואת דריכותך. האם אני חוזר כרגע לדיון, מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחר כך את שר המשפטים, לפי המסלול, או שיש לכם איזו הודעה שסביבה אני אוכל לנסות לגבש כאן הסכמה?

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש שהיושב-ראש ירשה לי להתייחס לדברים שהוא השמיע.

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר.

רבותי, זה אומנם דיון פרוצדורלי, אבל אני אאפשר לכל הדוברים לדבר מכאן, כי אני לא רוצה לעשות אפילו.

דן תיכון (הליכוד):

מה עמדת הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

עוד מעט נדע.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אוהו, זה מה שלא רציתי.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אנא תעזור לנו, אנחנו במצב מסובך.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה מה שרציתי למנוע.

אחרי חבר הכנסת משה קצב אני אאפשר לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, אחר כך לחבר הכנסת זאבי, ונראה הלאה. חבר הכנסת קצב, בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

— — — אדוני היושב-ראש, אני מבקש גם את תשומת לבו של שר המשפטים — — —

היו"ר ש' וייס:

— — — המיקרופון. אני אומר לכם, חברי הכנסת — — —

משה קצב (הליכוד):

אני לא מאמין שישתיקו אותי.

היו"ר ש' וייס:

לא. רבותי, אני אומר לכם, חברי הכנסת, שזה דיון חשוב וראוי שנקשיב לו בדריכות. בבקשה.

קריאה:

— — —

משה קצב (הליכוד):

המיקרופונים פתוחים?

דן תיכון (הליכוד):

המיקרופון לא פתוח.

היו"ר ש' וייס:

אדוני המזכיר, אנא, תגביר את קולו של ראש סיעת הליכוד.

משה קצב (הליכוד):

מפלגת העבודה לא תעשה לנו את זה.

דן תיכון (הליכוד):

— — — עדיין לא פתוח.

היו"ר ש' וייס:

מה קורה? רק רגע.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנים בהצעת חוק ממשלתית לעניין יישום הסכמי אוסלו, ובעקבות דברי שר המשפטים החל דיון אישי. לאחר דברי השר בשם הממשלה הודענו, כי אנחנו רואים את ההצבעה על אישור הצעת החוק כהצבעת אי-אמון או אמון בממשלה, זאת מתוך הנחה שהדיון שהחל ביום שני שעבר גם הסתיים ביום שבו החל.

לאחר הדברים האלה הודיע שר המשפטים בשם הממשלה, שהוא לא רוצה לסיים את הדיון ביום שני שעבר, הוא מבקש לסיים את הדיון כעבור שבוע. במלים אחרות – – –

היו"ר ש' וייס:

יום שלישי שעבר.

משה קצב (הליכוד):

יום שלישי שעבר. במלים אחרות, הדיון לא הסתיים ביום שהוא החל בו. ביקשתי, הואיל ושר המשפטים רוצה להשיב ורוצה לסיים את הדיון ביום אחר, שגם נציג האופוזיציה ידבר אז. יושב-ראש הישיבה הסכים, ולמעשה, לסיום הדיון היו שני דוברים – נציג האופוזיציה ונציג הממשלה.

למען הסדר הטוב ומתוך הגינות הודענו – חבר הכנסת מיכאל איתן הודיע למפלגת העבודה, ליושב-ראש ועדת הכנסת: דעו לכם, אם הדיון לא מסתיים, שמורה לנו הזכות להכריז על הנושא כהצבעת אי-אמון ביום שבו יסתיים הדיון, ואז יש לנו אפשרות לדחות את ההצבעה בשבוע נוסף.

הממשלה יכלה בהחלט לסיים את הדיון בו ביום, אבל היא לא עשתה כן. אילו הממשלה היתה דורשת משר המשפטים ביום רביעי שעבר לסיים את הדיון, ודאי גם נציג האופוזיציה, שהיה אמור להיות חבר הכנסת מיכאל איתן, היה משתתף בדיון; הדיון היה מסתיים ואז היינו מתכנסים היום להצבעה.

אני יודע שהממשלה שקלה, מפלגת העבודה שקלה לסיים את הדיון, והיא בחרה שלא לסיים אותו. אם הממשלה ומפלגת העבודה החליטו שלא לסיים את הדיון בשבוע שעבר והעדיפו לסיים אותו היום, ביום שני, המשמעות היא אחת – יש לנו הזכות, היום, עם תום הדיון, על-פי התקנון, להכריז על הנושא כנושא שעומד להצבעת אמון או אי-אמון בממשלה.

אני רוצה להזכיר ולומר, אדוני היושב-ראש, שלא הייתי מבקש לתת זכות דיבור לנציג הליכוד בישיבה אחרת אילולא ביקש נציג הממשלה לסיים את הדיון ביום אחר. אם הוא היה מחליט לסיים את הדיון בו ביום, גם אנחנו – חבר הכנסת מיכאל איתן היה רשום במכסת הדוברים של רשימת הליכוד והוא היה נושא את דבריו עוד אז, בו ביום, בישיבה ההיא.

הממשלה יכלה לסיים את הדיון ביום שלישי שעבר, היא יכלה לסיים אותו ביום רביעי שעבר, לא היתה מצדנו שום התנגדות וגם לא יכולנו להתנגד לסיום הדיון בשבוע שעבר. היא העדיפה לסיים, לדחות את תום הדיון להיום; היא ידעה זאת והעדיפה שכך יהיה.

הממשלה לא הודיעה במשך כל שבוע שעבר שהיא רואה בהצבעה הזאת הצבעת אמון. רק הבוקר, בתום שבוע, החליטה הממשלה לראות בכך הצבעת אמון או אי-אמון בממשלה. הואיל וכך, על-פי התקנון לא יכול הדיון להיות אישי, הוא חייב להיות דיון סיעתי. ואז משמעות הדבר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מאחר שהדיון אישי, ספק אם הממשלה בכלל יכולה להודיע. זה לא – – –

היו"ר ש' וייס:

גם הסיעה לא; ראה סעיף 47(א)(5).

קריאות:

– – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מאחר שהדיון אישי – – –

היו"ר ש' וייס:

תנו לו לסיים. חבר הכנסת מיכאל איתן, העניין מספיק מסובך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, העניין מספיק מסובך; אל תפריעו. נברר.

משה קצב (הליכוד):

בכל מקרה, אם הממשלה מכריזה על הנושא כהצבעת אמון, אוטומטית הדיון הופך להיות דיון סיעתי, והמשמעות היא, אדוני היושב-ראש, שלמעשה כל הדיון שקיימנו בשבוע שעבר הוא חסר תוקף והממשלה צריכה להתחיל את כל הדיון מחדש במסגרת דיון סיעתי על הצעת החוק.

אני רוצה לומר, שהממשלה תעשה טעות אם היא תתעקש ותתמקד בדרישתה שהועלתה רק הבוקר לראות בהצבעה בנושא הזה הצבעת אמון, כיוון שיש בכך משום פגיעה חמורה מאוד בתקנון הכנסת. אנחנו ניצלנו את תקנון הכנסת כדי לדחות הצבעה, אני מודה. אנחנו רוצים להמשיך להשתמש בזכות הזאת.

אני מבקש שהממשלה תחזור בה מדרישתה לראות בנושא הזה הצבעת אמון לאחר שהדיון החל כבר לפני שבוע. אם לא, אנחנו נצטרך להתחיל את כל הדיון מחדש ובכך תהיה פגיעה קשה מאוד בכבודו של הכנסת ובמעמדה של הממשלה.

אנחנו, אדוני היושב-ראש, נשתמש בכל הכלים הפרלמנטריים שהתקנון מעמיד לרשותנו כדי להתמודד עם המשמעויות המדיניות שנובעות מהצעת החוק הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, אני פונה לדוברים הבאים לעשות את הדברים בקיצור נמרץ עד כמה שאפשר. יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת אלי גולדשמידט; אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי; אחריו – חבר הכנסת רן כהן, אחר כך תהיה עוד סדרה ונראה מה נעשה.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם אלה שהצביעו ראשונים?

היו"ר ש' וייס:

בסדר, תיכנסו, גם אתה, גם חבר הכנסת עובדיה עלי ואחרים, סדרות סדרות. בבקשה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

— — — אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת — — —

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע לדוברים. לא להפוך את ההפרעה לעניין שיטתי.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, תאפשר עכשיו לאנשים לדבר.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — אדוני היושב-ראש, מי שהיה שותף לכל — — —

היו"ר ש' וייס:

אני מייד אאפשר לך, מייד אחרי חבר הכנסת רענן כהן, אחר כך נראה. קודם כול ניקח באמת את השותפים, וחבר הכנסת רפי אדרי, בכל שלב שירצה, מובן שאני אאפשר לו, כי הוא בעניין. אחר כך אתן לאחרים, כמובן. בבקשה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לשקף בבהירות המרבית את מה שהוחלט היום בוועדת הכנסת. אני גם חש איזו אי-נוחות, משום שדברים הוחלטו בוועדת הכנסת כפי שהוחלטו וכל הדיון נפתח מחדש במליאה.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע למה?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

לא, אבל לא חשוב.

היו"ר ש' וייס:

תיכף אני אסביר למה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אני רוצה להסביר את הדברים. בדיון בוועדת הכנסת התקבלה החלטה. כל כולה של ההחלטה הסתמכה על חוות דעתו המשפטית והאובייקטיבית ונטולת הפניות וללא כל היבט פוליטי של היועץ המשפטי של הכנסת. אנחנו – אני מבקש – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לו.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

לא היית בדיון – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת דן תיכון – – –

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

— — אתה לא יודע מה היה שם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, בצער, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. ממש בצער. אינני אוהב לעשות זאת.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מסתמך עכשיו על העובדות כפי שהן הוצגו כאן על-ידי יושב-ראש הכנסת. היועץ המשפטי של הכנסת אמר, שאכן הדיון שהחל ביום שלישי שעבר לא תם, לא הסתיים. היתה שאלה אם הדיון אכן הסתיים כתוצאה מהעובדה שיושב-ראש הישיבה אמר את מה שאמר, וכיוון שהיתה מעין תוספת של שר המשפטים ושל נציג האופוזיציה – היועץ המשפטי של הכנסת אמר שהמצב הוא שהדיון לא תם.

מכאן שצודקת סיעת הליכוד על-פי חוות דעתו של היועץ המשפטי של הכנסת בכך שהיא אומרת שזכותה להציע הצעת אי-אמון או לא להציע הצעת אי-אמון בתום הדיון, כפי שהזכות הזאת שמורה לכל סיעה אחרת בבית הזה, בתום הדיון על הצעת החוק בדבר הרשות הפלשתינית – הבחירות.

זה היה הנדבך הראשון של הוויכוח ושל ההכרעה של היועץ המשפטי של הכנסת – — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה מפריע ממש. אני מבקש; אי-אפשר כך.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני יושב-ראש הסיעה, אני מבקש ממך מאוד שתאפשר לי לדבר – — —

היו"ר ש' וייס:

יכולנו למנוע הכול אילו התגבשה עד השעה 16:00 הסכמה. זאת, אגב, גם תשובה לגביך.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אני רוצה להעיר בסוגריים, ואני אומר את הדברים כי אני מכהן כיושב-ראש ועדת הכנסת; לצורך זה אני לא שליח פוליטי של מפלגה. כשפנה אלי חבר הכנסת מיכאל איתן ביום רביעי בשעה 11:30, או בשעה 11:00, כאשר ישבנו בוועדה בחדרי, בוועדת הכנסת, יחד עם חבר הכנסת זאבי וחבר הכנסת פורז, והוא הציג בפני את הדברים, פניתי לסייעתי, ובאמצעותה לממשלה, וכדי לפתור את ה"פלוטר" ביקשתי שהדיון יסתיים באותו יום, ביום רביעי, בסוף סדר-היום. אני אפילו נשארתי פה בכנסת, מתוך הנחה שכך יהיה, שעות רבות אחרי שהכנסת כבר התרוקנה. בסוף התברר שהוחלט שלא לקיים את הדיון בו ביום. לכן, צודקת סיעת הליכוד בקטע הזה, וכך פסק היועץ המשפטי של הכנסת.

בינתיים הממשלה עשתה מעשה והודיעה היום בשעות הבוקר על בקשה לראות בהצבעה הצבעת אמון. אני רוצה לומר פה את הדברים בכנות הכי גמורה. הפתרון התקנוני, שאני מכבד אותו, ובוודאי כיושב-ראש ועדת הכנסת, איננו פתרון אלגנטי. אבל הוא פתרון שקבוע וקיים בתקנון. התקנון לא יכול לשרת פעם אחת צד אחד ופעם אחת לשרת צד אחר. ברגע שהוכרע שאנחנו עדיין במהלך הדיון, וזה מה שפסק היועץ המשפטי של הכנסת, קרי: הדיון לא נגמר, רשאית הממשלה בכל שלב להודיע ליושב-ראש הכנסת שהיא מבקשת לראות בהצעה או בהצבעה על ההצעה משום הצבעת אמון, וכך עשתה הממשלה.

יש לפנינו סעיף שגילינו אותו אולי היום, או שגילינו את המשמעויות שלו אולי היום. המשמעויות שלו הן לא כל כך סימפתיות מבחינת הפרוצדורה. מדובר בסעיף 47(א)(6).

היו"ר ש' וייס:

וגם סעיף 47(א)(5), דרך אגב.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

וגם סעיף 47(א)(5). אבל אנחנו דנים כרגע במה שקורה אחרי בקשת אמון.

דן תיכון (הליכוד):

חשוב שתוסיף גם את סעיף 47(א)(5), כי אז תתעורר השאלה של סימטריה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

אומר הסעיף הזה, שבדרך עקיפה נותן את האפשרות לממשלה להפוך דיון בכל נושא להצבעת אמון, שהדיון צריך להיות סיעתי. מה עולה מסעיף כזה בתקנון? וכיוון שיש גם סעיף 47(א)(5), שאומר שאותו דין יחול גם בהצעה של סיעה לאי-אמון, יכול להיות מצב אבסורדי, שעד היום לא היה בכנסת, שכשיסתיים דיון בהצעת חוק בקריאה ראשונה יקום נציג אחת הסיעות באופוזיציה, יודיע באותו רגע: אני רואה בהצעה זו משום אי-אמון, ומאותו רגע צריך לקיים דיון סיעתי.

לא עשינו זאת אף פעם. אני מאוד מקווה שלא ינצלו ויעשו זאת פעם. אבל אנחנו נצטרך להתייחס לעניין הזה בתיקון התקנון.

נכון לרגע זה, משפטית, מרגע שהממשלה אמרה את דברה, הדיון חייב להפוך להיות דיון סיעתי. כך פסק היועץ המשפטי של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

וכך החליטה הוועדה.

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

הדבר האחרון שפסק היועץ המשפטי של הכנסת בהיבט המשפטי הוא, שההצבעה בבקשת הממשלה תיעשה בסיום הדיון.

דן תיכון (הליכוד):

למה?

אלי גולדשמידט (יו"ר ועדת הכנסת):

בסיום הדיון, חבר הכנסת דן תיכון. אם במקביל לסיום הדיון תבוא בקשה מאחת הסיעות לראות בהצבעה משום אי-אמון, הצבעת האי-אמון והצבעת האמון תתמזגנה זו בזו, תמצינה אחת את השנייה ותתקיימנה בו ביום.

לכן, בעקבות חוות הדעת המשפטית של היועץ המשפטי של הכנסת, קיבלה ועדת הכנסת החלטה שמקבלת בעצם את חוות הדעת שלו. שאלתי את השאלה העקרונית: האם בכלל ועדת כנסת צריכה להצביע על חוות דעת משפטית? אבל כיוון שאמרו שזה הנוהג הקיים בוועדת הכנסת, עשיתי כן, וההצעה הזאת זכתה לרוב, מול הצעתו של חבר הכנסת משה קצב, שביקש כמובן שלא לאפשר את העניין של הצבעת האמון עוד היום.

לפיכך, על-פי חוות הדעת הזאת ועל-פי החלטת ועדת הכנסת, הדיון הסייעתי צריך להתחיל עכשיו. מובן שמבחינת מערכת היחסים בין הסייעות יש מקום למצוא פתרון במהלך הדיון הזה. אם יימצא – טוב. אם לא יימצא – אני מציע, על-פי החלטת ועדת הכנסת, וכמובן מי שירצה לדבר ידבר, לא להמשיך בדיון ארוך, פרוצדורלי, כי יש החלטה והמליאה צריכה לנהוג על-פי החלטת ועדת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת גולדשמידט.

ראשית, לגבי הדיון הפרוצדורלי – נאלצתי לקיים אותו כי לא היתה הסכמה. שנית, השאלה אם הוא ארוך או לא תלויה גם בדרך שהנואמים יגבילו את עצמם.

אפשר עוד לשניים-שלושה חברי כנסת שאמרתי את שמותיהם, לדבר. הם ידברו מאוד בקיצור. אני כבר מודיע, שבתוך פרק זמן לא ארוך אצטרך לגבש החלטה בהתאם להתפתחויות שתהיינה כאן, שציפיתי שתהיינה עד 16:00. זה הסדר. זה יהיה קצר מאוד. אנא מכם. עד עכשיו דיברו בעלי תפקידים.

חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחר כך – חבר הכנסת רענן כהן. אחר כך – חבר הכנסת עובדיה עלי. אחר כך – חבר הכנסת רפי אדרי. אחר כך – חבר הכנסת דן תיכון. אולי עוד לפני זה, אם תתגלגל הסכמה, נפסיק. אם לא – אפשר מייד לחבר הכנסת מיקי איתן לדבר, והוא ממילא רשום לרשות דיבור. בבקשה. נא לקצר מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אין זה סוד שלפנינו ויכוח בין שני מחנות בנושא מדיני. מי שצריך להכריע במקרה כזה לא רוב בוועדה ולא רוב במליאה, אלא תקנון הכנסת, בין שהוא טוב ובין שהוא גרוע, בין שצריכים להכניס בו תיקונים ובין שמקבלים אותו כמות שהוא.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שעובדי הכנסת לא ידברו כאן בזמן שחברי כנסת נואמים.

רחבעם זאבי (מולדת):

לפי דעתי, הקואליציה שגתה שלוש פעמים: פעם ראשונה – כאשר היא לא סיימה את הדיון ביום שלישי. ביום שלישי היה צריך להשיב השר הנוגע בדבר, היו מקיימים את ההצבעה שבוע לאחר מכן, ביום ב', ושלום על הקואליציה.

שגיאה שנייה – כאשר חבר הכנסת מיכאל איתן בא והודיע ליושב-ראש ועדת הכנסת על כוונתו, ויושב-ראש ועדת הכנסת העביר את ההתרעה הזאת לאחרים, לסיעה ולממשלה, לא הזדרזו ולא קיימו דיון כזה ביום רביעי, כדי שנצביע היום אי-אמון לטובת הקואליציה.

השגיאה השלישית של הקואליציה היא בכך, שהבוקר היא הכניסה לנו את החלטת הממשלה, או דרישת הממשלה, לראות בהצבעה הזאת הצבעת אמון בממשלה. דבר כזה לא עושים בסופו של דיון ולקראת סיומו, כי זה להפוך דיון אישי לדיון סיעתי, דבר שלמיטב ידיעתי אין לו תקדים בחיי הכנסת. במשך 47 שנים.

לכן אני מציע כלהלן: א. הממשלה תמשוך את מכתבה מהבוקר; ב. אנחנו – ואני מדבר על סיעתי – לא נגיש הצעת אי-אמון כפי שעומדת לנו הזכות על-פי תקנון הכנסת; ג. נמליץ בפני חברינו מהליכוד ומהסיעות האחרות לנהוג אותו דבר. אבל התנאי לכל מהלך כזה הוא בכך שהממשלה תמשוך את המכתב שלה מהבוקר, כי הוא נכתב לא בידיים נקיות. הוא נכתב כדי לחפות על מבוכה ועל "פלונטר" שאתם במו ידיכם עשיתם, ואתם רוצים לכופף את הכנסת ולכופף את התקנון, דבר שאנחנו לא נסכים לו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת זאבי, גם על הקיצור וגם על הבהירות. חבר הכנסת רענן כהן. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת רענן כהן, אם תוכל לקדם אותנו לאיזו הסכמה – זה יהיה עוד יותר טוב.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודיע מראש שאני מוכן לכל הסדר שייתן כבוד ומעמד לכנסת ולא יבזה אותה.

דן תיכון (הליכוד):

ובלבד שההצבעה תהיה היום.

היו"ר ש' וייס:

זאת קריאת ביניים שאני רושם בפרוטוקול.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לקבוע, כדי שעם ישראל יבין על מה הוויכוח, שהליכוד לא בא לדיון הזה בידיים נקיות.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא נכון. אני לא ליכוד.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, כשדיברת לא הפרעתי לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא נכון.

רענן כהן (העבודה):

בסדר. אתה תדבר בסגנוןך ואני אדבר בסגנוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם הזהירו ביום רביעי שעבר.

רענן כהן (העבודה):

לליכוד יש מטרה אחת ובלעדית: לעשות הכול כדי לטרפד את החוק כדי שזה לא יגיע ל-20 לחודש, ואז לא יהיה ניתן לקיים את נושא הבחירות – כפי שרוצים – על-פי ההסכמים שכבר התקבלו בכנסת. זו המציאות. ההסכמים האלה התקבלו בכנסת ב-28 בספטמבר 1995. הליכוד מופיע ומודיע, שלקראת הקריאה השנייה והשלישית הוא יגיש כ-3,000 הסתייגויות לחוק הזה, הם חוזרים על התרגיל שהיה בחוק הסדרים במשק המדינה. נדמה לי שלגביו הציבור לא כל כך התלהב מהרעיונות שלהם. זו האמת.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רואה שצדקנו גם שם.

רענן כהן (העבודה):

אתה צודק בכול, חבר הכנסת דן תיכון, אבל תן לי לומר את דברי. אני רוצה לומר את הדברים – – –

היו"ר ש' וייס:

נעשה את הדיון בנחת, הוא כל כך חשוב.

רענן כהן (העבודה):

אני מציע כאן הצעה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת קצב ועלי והשר ליבאי, כיוון שיש פה הצעה – תקשיבו, אולי נתגבש.

רענן כהן (העבודה):

כבוד השר ליבאי, אתה גם צריך להשיב בשם הממשלה, אני רוצה לקרוא הצעה ואני מבקש שתקשיב.

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי אתכם להקשיב, יש פה איזו הצעה.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לקבוע, שאין לנו כל אינטרס לעכב את הדיון. אנחנו רוצים שהיום תהיה הצבעה בהצעת אי-אמון, כפי שהליכוד הודיע שהוא מגיש; לחלופין תעמוד ההצעה שהממשלה הגישה, והיא הצבעת אמון בממשלה על ההצעה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

או הצבעה בלי שניהם.

רענן כהן (העבודה):

נכון.

אני מודיע כאן בשם הקואליציה, כי אני לא יכול לדבר בשם הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת בניזרי וצוקר. חבר הכנסת צוקר, אתה עומד עם הגב אל הנואם, ויש נואמים שנפגעים מזה.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש להודיע בשם הקואליציה, אני לא יכול לדבר בשם הממשלה – – –

פיני בדש (צומת):

אתה יכול לדבר בשם עצמך.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה לא מקובל.

דן תיכון (הליכוד):

תעשה הפסקה.

היו"ר ש' וייס:

אעשה הפסקה אם יהיה צורך, אין בעיה. תשמע אותו.

דן תיכון (הליכוד):

התייעצות לדקה, תעשה הפסקה.

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לו לסיים. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני מודיע כאן, שאין לנו התנגדות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אולי כדאי באמצע?

היו"ר ש' וייס:

לא באמצע דבריו, תן לו לדבר. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני מודיע בשם הקואליציה, שאנחנו לא נתנגד למשיכת ההצעה שהוגשה על-ידי הממשלה, הצבעת אמון בהצעת החוק, בתנאי שהיום מקיימים את הצבעת האי-אמון. הליכוד גם יכול לא להציע אי-אמון – זו זכותו של הליכוד בהתאם לתקנון – – –

היו"ר ש' וייס:

למה רק הליכוד? כל סיעות הבית. זה מה שרצה להגיד חבר הכנסת זאבי.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, כל סיעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל אל תתנה תנאים אז זה יסתדר.

רענן כהן (העבודה):

בסדר.

דוד צוקר (מרצ):

באמונה והערכה.

רענן כהן (העבודה):

אני מקבל גם את הניסוח הזה.

היו"ר ש' וייס:

זה יהיה בסדר, אני מרגיש את זה באוויר.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לקבל בהערכה, באמונה וביחס חברי, שכל הסיעות, כולנו יחד נתגבר היום על הדברים, נופיע להצבעה, נקיים את הדיון המכובד ונצא לדרך. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך. חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה רוצה לדבר? זה תורך. עוד מעט אחליט על הפסקה אם יהיה צורך, לא צריך להציע לי את זה.

שר האוצר א' שוחט:

לא צריך, יש הסכמה.

היו"ר ש' וייס:

מייד. אני שואל עוד הפעם: חבר הכנסת עובדיה עלי? אם יש הסכמה הוא יודיע, אם לא – אאפשר הפסקה.

רפאל אדרי (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אם זה מקצר לנו את העניינים, מייד אאפשר לך, חבר הכנסת אדרי, אחרי חבר הכנסת עלי, כי אתה בציר העניין. מייד תקבל את כל הבמה.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ש' וייס:

בהסכמתו ובתודה אישית ממני לחברי חבר הכנסת עובדיה עלי, עכשיו ימסור חבר הכנסת רפי אדרי כמה דברים, ומייד אחריו ידבר חבר הכנסת עלי. חבר הכנסת עובדיה עלי מסכים לזה. בינתיים תסכמו זאת סופית. חבר הכנסת רפי אדרי, סגן יושב-ראש הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

הוא קורא מהפרוטוקול שאתה קראת.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בכל הדיון שמתקיים אנחנו מעסיקים את הכנסת, את הממשלה, את הציבור ואת התקשורת בדבר שהוא מובן מאליו וגם בהבנות שהושגו בדיון שהתקיים בשבוע שעבר.

אני מבקש להסב את שימת לבנו ולשאול: מדוע המהומה הזאת על לא מאומה? בישיבה שניהלתי ביום שלישי שעבר הודיע חבר הכנסת משה קצב בשם סיעתו, שהוא רואה בהצבעה על הצעת החוק – "הזאת" הוא הוסיף – הצבעת אי-אמון בממשלה. באותה ישיבה הודעתי, כי מאחר שחבר הכנסת קצב הודיע שהוא רואה בדבריו ובהצעתו הצעת אי-אמון לממשלה, ההצבעה לא תתקיים היום – הווי אומר ביום שלישי שעבר – אלא ביום שני בשבוע הבא, היום.

חבר הכנסת משה קצב אומר כך: "אדוני, אם שר המשפטים מבקש להשיב ביום שני הבא, אני מבקש שגם נציג האופוזיציה יוכל להתייחס לדברים ביום שני הבא". הוא לא אמר: המשך הדיון, אלא הוא אמר: להתייחס לדברים ביום שני הבא.

כיושב-ראש הישיבה פסקתי והוספתי: "בסדר, אחד מול אחד, לפי הסדר המקובל כך יהיה", והוספתי – "אדוני". לפני שנעלתי את הדיון הודיתי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות, לבקש מעובדי הבית לא לדבר ולאפשר לחבר הכנסת רפי אדרי לדבר.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, באותו יום ביקש השר יוסף ביילין בשם הממשלה לסכם את הדיון. הוא קיבל את רשות הדיבור והוא סיכם בשם הממשלה את הדיון ביום שלישי בשבוע שעבר. לכן בקשתו של שר המשפטים אינה עומדת עוד.

מאחר שלהערכתי היתה הבנה עם סיעת הליכוד, עם יושב-ראש סיעת הליכוד שביקש כי ההצבעה תתקיים היום; מאחר שמצאו איזו פרצה – אין כאן לדעתי פרצה אלא טריק מסוים – וביום רביעי שעבר ביקש חבר הכנסת מיכאל איתן מסיעת הליכוד לקיים היום את המשך הדיון ואת ההצבעה רק

בשבוע הבא, החלטתי בשבוע שעבר, לאחר התייעצות עם יושב-ראש הכנסת, לא לקיים את הדיון ולא לעשות מחטף כדי שלא לגרום ביזיון למליאת הכנסת ולא לאיש מחברי הכנסת.

אני מצטער על שחבר כנסת מהליכוד, יושב-ראש סיעת הליכוד, שעל-פי בקשתו תתקיים ההצבעה היום, חזר בו ללא כל סיבה מספקת – – –

דן תיכון (הליכוד):

מותר לו לחזור בו.

רפאל אדרי (העבודה):

לא, אדוני, כבודה של הכנסת הוא מעל לכול. אם אנחנו כחברי כנסת לא נכבד את המלה – – –

פיני בדש (צומת):

זו הפוליטיקה.

רפאל אדרי (העבודה):

אם זו הפוליטיקה, אז הציבור לא ייתן קרדיט ולא ייתן נקודות, לא לסיעה ולא לחברי כנסת שאינם מכבדים לא את הבית הזה, לא את עצמם ולא את הציבור.

לכן אני פונה ומבקש מהממשלה למשוך את הצעתה, ומסיעת הליכוד ומיושב-ראש סיעת הליכוד – לקיים את ההבנה שהושגה בשבוע שעבר, ולקיים היום את ההצבעה על הצעת החוק. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רפי אדרי. חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו שר המשפטים, ואז נראה. אם צריך הלאה. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם תאפשר לי לדבר?

היו"ר ש' וייס:

אתה חילקת את הנאום שלך לחלקים, חבר הכנסת תיכון. אני אאפשר לך. גם אם תהיה הסכמה, אני אאפשר לך.

משה נסים (הליכוד):

לפי התקדימים שהיו, צריך עוד עשרה נואמים.

היו"ר ש' וייס:

לפי התקדימים שאני זוכר, פעם היה במליאה דיון פרוצדורלי של שש שעות. ודרך אגב, חבר הכנסת נסים, היה דיון מעניין מאוד. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, במהלך הימים האחרונים נעשו שגיאות רבות. אינני רוצה כרגע להיכנס לכל הסוגיה, דיברתי על כך ארוכות, ויותר מאוחר אבקש את זכות הדיבור בעניין הזה, ברשותך. מפני שיש כאן סתירות ברורות בין סעיף 36(ב) לבין סעיף 47(א)(6) שאתם רוצים לדבר עליו ולהתבסס עליו. לדעתי, אם תנהגו לפי הסעיף הזה, יש כאן עניין של אינוס ורמיסת התקנון, ופגיעה בכללי המשחק הפרלמנטריים כאן בבית.

דן תיכון (הליכוד):

לפחות עד כה.

עובדיה עלי (הליכוד):

הואיל וכן, אנחנו נסכים שיושב-ראש סיעת הליכוד, ידידי הטוב משה קצב, וממלא-מקומו מיכאל איתן, יחד עם שר המשפטים, יושב-ראש סיעת העבודה ויושב-ראש ועדת הכנסת, ינסו למצוא איזה מוצא, כדי שלא ליצור תקדים מכל העניין הזה. מפני שתקדים כאן הוא תקדים מסוכן. כל תקדים שאתם תתבססו עליו היום הוא תקדים מסוכן.

מצד אחד, אם הולכים להצבעת אי-אמון לפני שמסיימים את הדיון, זאת פגיעה ברורה בסעיף 36(ב), שאומר בצורה חד-משמעית שהצבעת אי-אמון תבוא רק בסיום הדיון. אני לא נכנס כרגע לפרשנויות, לתום לב ולקביעות שנעשו כאן, אני משוכנע שבתום לב. אבל אנחנו מדברים כרגע על התקנון. אם הקואליציה תשתמש בזכותה, ברוב שעומד לרשותה בוועדת הכנסת, ותאלץ אותנו להצביע לפי סעיף 47(א)(6), לדעתי בעניין זה הוא נוגד את סעיף 36(ב) בצורה חד-משמעית. כי ברגע שהתחלנו בדיון אישי, ממילא מכלל לאו אתה שומע הן. אז סעיף 47 לא חל עליו בכלל. כי בסעיף 47 מדובר בדיון סיעתי.

משה נסים (הליכוד):

סעיף 47 לא נוגע בכלל למועד הדיון אלא לצורת הדיון.

היו"ר ש' וייס:

נכון.

משה נסים (הליכוד):

והחלטת ועדת הכנסת היא אווילית, מסוכנת – – –

היו"ר ש' וייס:

לא קיבלת רשות הדיבור, אדוני.

משה נסים (הליכוד):

זו קריאת ביניים. מה קרה? זו החלטה חמורה ביותר. בושה שהתקבלה החלטה כזאת.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מנסים להתמודד עם זה, אתה רואה.

משה נסים (הליכוד):

זה סילוף שאין כמוהו של תקנון הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אחת הסיבות לכך שאנחנו מקיימים את הדין הזה היא התחושה שביטא יושב-ראש ועדת הכנסת עצמו, תחושה של אי-נוחות. הרי הוא אמר את זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת משה נסים, אני לא חד לשון כמוך ואין לי כושר הבעה כשלך. אתה צודק, אני כיוונתי לדעת גדולים. אני חושב שאתה צודק לחלוטין. מכל הבחינות סעיף 47 לא נוגע, ואמרתי את הדברים גם בוועדת הכנסת. אי-אפשר להפעיל אותו כאן.

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל ועדת הכנסת החליטה מה שהחליטה ברוב שעומד לרשותה.

כדי שלא ליצור תקדים מסוכן של שימוש לא מושכל ולא נכון בסעיף הזה, ואסור להשתמש בו, אני מציע ליושב-ראש לעשות הפסקה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אז מה? אם אסור להשתמש, לא משתמשים.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתיתנו לי לשמוע את ההצעה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אין ויכוח בינינו בעניין זה. אבל ועדת הכנסת החליטה מה שהחליטה. לכן מה שאני מציע הוא, שנעשה הפסקה, ובזמן ההפסקה תהיה התכנסות של יושב-ראש סיעת הליכוד, חבר הכנסת מיכאל איתן, שר המשפטים, יושב-ראש סיעת העבודה וחבר הכנסת גולדשמידט, וננסה למצוא איזה פתרון, שהכנסת לא תתבזה ולא יהיה שימוש לא נכון – – –

היו"ר ש' וייס:

מוסכם?

משה קצב (הליכוד):

אדוני, בתיקון קל. אפשר להמשיך בדיון בסעיפים אחרים.

היו"ר ש' וייס:

כן, ברור, זאת הכוונה.

עובדיה עלי (הליכוד):

ואז נחזור לכאן. אני משוכנע שאפשר למצוא פתרון נאות שישביע את רצון כולם. כך אני מאמין. לדעתי, מתגבש משהו בכיוון הזה. אבל כדי שהדברים יתגבשו בצורה מסודרת, חד-משמעית, עד תום, צריך לאפשר את ההפסקה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת עובדיה עלי. אדוני שר המשפטים, אם רעיון ההפסקה הוא טוב, והוא נראה לי טוב מאוד, האם ייתכן שאתה תשמיע את דבריך אחרי ההפסקה? אתה מוכן לאמץ את הרעיון?

שר המשפטים ד' ליבאי:

למען הסדר הטוב, אני מציע להגביל את ההפסקה רק לעניין זה. לי נראה שדי ברבע שעה – – –

היו"ר ש' וייס:

חצי שעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חצי שעה, אבל לא יותר. מה שלא נשיג בחצי שעה לא נשיג בכלל.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הפסקה של חצי שעה בנושא זה. ממשיכים ביתר הנושאים. לא עושים כמובן הצבעות ביתר הנושאים, כדי לאפשר גם לחברים שנמצאים בהתייעצות להשתתף בהצבעות. תודה רבה.

הודעת הממשלה בדבר השינויים בתקציב המדינה לשנת 1996

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא – הודעת הממשלה בדבר השינויים בתקציב המדינה לשנת 1996. אני מזמין את שר האוצר למסור את הודעתו. אני כבר רוצה להודיע, אדוני שר האוצר, לידיעתך, שקיבלתי מכתב מסיעת הליכוד בקשר לצורת הדיון בהודעת הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע שתודיע בסוף ההודעה של שר האוצר, לא לפני שאתה יודע מה הוא רוצה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. שר האוצר, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה זה, אדוני היושב-ראש, הפסקה?

היו"ר ש' וייס:

הפסקה של חצי שעה בטיפול בנושא הקודם. הכול היה מוסכם עד עכשיו. עכשיו נשמע את הודעת הממשלה בדבר השינויים בתקציב המדינה לשנת 1996, ובשעה 17:36 נחזור לעניין הקודם.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להודיע בשם הממשלה על שתי החלטות אשר התקבלו אתמול בישיבת הממשלה. החלטה אחת, בעניין העלאת הבלו על הבנזין, כך שמחיר הבנזין יתייקר בכ-15%, הבלו יתייקר בסביבות 30%. והחלטה שנייה, על שינויים בסעיפים שונים בתקציב הממשלה, שינויים אשר לא שינו לא את גג ההוצאה, לא את מה שנקרא גג התקציב, ולא שינו את הגירעון אשר הנחנו בבסיס התקציב שהוא כ-5.2%, אלא שינויים לגיטימיים שמתקיימים לאורך כל השנה בתוך התקציב, קיצוצים מסוימים בהיקף של 1.3 מיליארד שקלים, ושימוש בכספים האלה על מנת לקיים פעילויות אחרות.

הממשלה עדיין לא אישרה את פירוט הקיצוץ, היא דחתה את ההחלטה לשבוע הבא. מכל מקום, כאשר תקבל הממשלה את ההחלטה המפורטת לגבי הסעיפים האלה, כמקובל וכנהוג אני אעביר אותם לאישור ולפנייה לאישור לוועדת הכספים, כפי שנעשה במהלך השנה עם הרבה מאוד שינויים בתוך התקציב.

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי את הסעיף השני. האם אתה מוכן להבהיר?

שר האוצר א' שוחט:

מה לא הבנת, אם מותר לי לדעת?

דן תיכון (הליכוד):

לגבי הבלו וההתייקרויות של הדלקים, הבנזין, הבנתי. מה אתה מודיע לנו לגבי הקיצוץ? האם יש קיצוץ? אין קיצוץ? אמרת שיש קיצוץ לפי סעיפים ואחר כך אמרת שאין הסכמה.

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי בדיוק מה שהחליטה הממשלה, אבל מכיוון שהיה לך קשה להבין, אני אחזור, כי אני מעוניין מאוד שאתה תבין את הדברים.

דן תיכון (הליכוד):

מה לעשות ואני קשה תפיסה?

שר האוצר א' שוחט:

לא, חס וחלילה. אני אמרתי שאתה קשה תפיסה?

דן תיכון (הליכוד):

אני אומר.

שר האוצר א' שוחט:

למה לך לעשות דיאגנוזה של עצמך?

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאג, אל תדאג לי.

שר האוצר א' שוחט:

למה לך? אני לא ביקשתי את זה ממך. אני אחזור כדי שתבין.

באתי לממשלה בהצעה לעשות שינויים בתוך התקציב; לא לשנות את חוק התקציב, לא להוריד את גג ההוצאה, לא לשנות את הגירעון שהנחנו שיתקיים, אלא באתי בהצעה לממשלה לעשות שינויים בתוך התקציב, ומייד אסביר גם למה, בהיקף של 1.3 מיליארד שקל, שבו נוריד מפעולות בתוך המשרדים השונים, והכסף הזה יהיה מיועד להוצאה בסעיפים אחרים.

הממשלה, בישיבתה ביום א', אתמול, אישרה את היקף השינוי, לא אישרה ולא הגיעה לדיון לגבי סעיפי השינוי. סוכם שאני אשוחח עם השרים ואני אבוא ביום א' לממשלה, אציע את הצעתי היכן ובמה לקצץ והיכן ולאן ילכו הכספים האלה. כולם במסגרת התקציב, ללא שינוי הפרמטרים הראשיים של התקציב. כמקובל וכפי שאתה מכיר את זה הרבה שנים, חבר הכנסת דן תיכון, אני צריך לבוא עם הפנייה לוועדת הכספים, ואכן כך אני אעשה ברגע שהממשלה תאשר את הפירוט של הדברים.

עכשיו אני רוצה להגיד למה עשיתי את זה, למה הצעתי ולמה בעיתוי – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הביטול במשרד האנרגיה בתוקף? הרי שלחת בפקס הוראה לשר האנרגיה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני קודם כול אודיע לך שלא שלחתי פקס לשר האנרגיה. דיברתי עם שר האנרגיה בפלאפון, כי שר האנרגיה הוא איש נייד והוא צמוד לפלאפון.

שאול יהלום (מפד"ל):

היום זה מכשיר מסוכן.

שר האוצר א' שוחט:

דיברתי והודעתי לו – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שעה לפני.

שר האוצר א' שוחט:

תשאיר לי את לוח הזמנים. אתה חושב שאני יכול לחלל שבת כשאני מסתכל על שפירא? אתה חושב שאני באמת יכול לצלצל במהלך השבת ולעשות עבירה כזאת?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כשאתה מחליט על מהפכה באנרגיה – – –

שר האוצר א' שוחט:

מהפכה, מהפכת עולם. חבר הכנסת ויינשטיין, תן לי להציג את העניין ולאחר מכן תקבל, תאמין לי, את כל ההסברים בכל הנושאים.

אני רוצה להסביר מה משמעות ההחלטות האלה, שהן אינן תוכנית כלכלית, הן לא שינויים דרמטיים, ואפילו חברי הקואליציה צריכים ויודעים, כמובן, שמה שקרה הוא דבר קטן; חשוב, אבל צריך להיכנס לפרופורציה המתאימה.

אמרתי כמה דברים: יש לנו משק יוצא מהכלל חזק, ספינה כבדה, בשנה הבאה עם תוצר של 93 מיליארד דולר, כ-280 מיליארד שקל, בכיוון הנכון.

שאל יהלום (מפד"ל):

כמה הגירעון המסחרי?

שר האוצר א' שוחט:

הפרמטרים נהדרים – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

כמה הגירעון המסחרי?

שר האוצר א' שוחט:

מייד אקרא לך, חבר הכנסת יהלום. היום קצת עבדתי והכנתי נתונים על 1980, 1981, 1982, 1983, כדי שתדע לאן הובילו אותן מפלגות שישבו אז בשלטון.

שאל יהלום (מפד"ל):

מה הגירעון המסחרי?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד את הכול, הכול אני אגיד. אני אקרא לך את הגירעון הציבורי, את האינפלציה – הכול רשום – מי מחברי הכנסת שירת אז. גם חבר הכנסת הירשזון היה אז חבר כנסת, ובעיקר חבר הכנסת אריאל ויינשטיין וגם חבר הכנסת תיכון היו חברים בוועדת הכספים בתקופה הנהדרת הזאת, בתקופה שבה הפרמטרים הכלכליים היו נהדרים. מייד זה ייקרא, אבל תן לי קודם להסביר מה אני עשיתי. רשמתי אפילו מי היו שרים והיום עוד בכנסת, מי היו סגני שרים והיום הם בכנסת, ומי היו חברי כנסת והיום הם בכנסת, כדי שידעו שאז הם היו בקואליציה ואיזה משק הם עשו ולאן הם הובילו אותנו. הכול והיום הם בכנסת, ייאמר מייד, אני רק רוצה לגמור.

אברהם הירשזון (הליכוד):

עשית יסודית היום.

שר האוצר א' שוחט:

היום התכוננתי. אני מוכרח להגיד שהיום התכוננתי.

דן תיכון (הליכוד):

התחיל הדיון או שזו הודעת ממשלה?

שר האוצר א' שוחט:

זאת הודעת ממשלה, היא הודעה מפורטת, כי ממשלה צריכה להסביר לציבור גם את הפרטים, כדי שידעו בדיוק מה היא עשתה ומה היא עושה.

מכל מקום, אני עשיתי את הצעד הזה עכשיו משתי סיבות. אני יודע שהיתה ביקורת גם מתוך חוגי הקואליציה מדוע עשיתי זאת שבוע לאחר תום השנה הקלנדרית וכ-12 יום לאחר תום דיוני התקציב. היו לכך שתי סיבות.

הסיבה הראשונה היתה, שרציתי בכל אופן לראות את סיכום השנה בחשבונות הלאומיים. רציתי באמת לראות אם יש חולשה או אי-עמידה ביעד הגבייה, בהיקפים כפי שחשבתי שיהיו. רציתי לראות איך בנויה ההוצאה התקציבית. והסיבה השנייה, לא רציתי לפתוח את דיוני התקציב וללכת אל ועדת הכספים ולהגיד: בואו מעבר לכל הסיבוך ונעשה עכשיו שינויים פנימיים, שהם לגיטימיים לכל דבר והם נעשים. חברי הכנסת תיכון וויינשטיין, שהם ותיקים בוועדת הכספים, יודעים שבמהלך השנה מגיעות מאות פניות לשינויים בתוך סעיפי התקציב במיליארדי שקלים.

קיבלתי את הנתונים של שנת 1995. כשעמדתי פה בתום דיוני התקציב עדיין לא ידעתי את הנתונים של הצמיחה, לא ידעתי שהאבטלה היא 9.5% ברבעון האחרון, אבל קיבלתי גם מאגף החשב הכללי, גברתי היושבת-ראש, את תמונת הגירעון, שהיא יותר מכפי שהנחנו, אבל היא הרבה פחות מכפי שחששנו.

שאול יהלום (מפד"ל):

כמה?

שר האוצר א' שוחט:

46.3% גירעון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כמה היתה הצמיחה?

שר האוצר א' שוחט:

הצמיחה היתה 9.6%, הכוללת, ו-4.8% בסקטור העסקי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זאת אומרת שההון השחור גדל וגדל. אם יש צמיחה ואין גביית מסים, ההון השחור גדל.

שר האוצר א' שוחט:

תן לי, אני אסביר לך ממה זה נבע, כי ביקשתי את ההסברים וקיבלתי.

כל גידול הגירעון של 7.0% נבע אך ורק מאי-עמידה ביעד הגבייה. התקציב היה מנוהל כהלכה, לא היו חריגות מעבר למה שנקבע כגג התקציב, אפילו היה קצת פחות. לא עמדנו ביעד הגבייה.

דבר שני: במהלך החודשיים האחרונים הסתבר שיש מחויבויות תקציביות שהתקציב יצטרך לשלם בשנת 1996, ואם לא הייתי עושה את הצעד הזה של השינוי בסעיפים, היה לנו קשה מאוד לעמוד ביעד של 5.2% גירעון, שאני רואה אותו כחשוב. הוא חשוב גם למאזן התשלומים, הוא חשוב לגירעון השוטף.

אגדיר ארבעה נושאים, שהתברר שאני צריך לממן אותם, והם לא היו ידועים לי כאשר הנחתי את התקציב על שולחן הכנסת ובממשלה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אפילו בקריאה שנייה ושלישית?

שר האוצר א' שוחט:

לא, בזמן הדיון ידעתי. לקראת הסוף ידעתי שיש בעיה. אמרתי: נצטרך, כנראה, בגלל תת-גבייה בביטוח הלאומי להוסיף כ-400 מיליון שקל לקופות-החולים – 200 מיליון עוד על חשבון 1995, ו-200 מיליון על חשבון 1996 – מעבר למה ששריינו בתקציב. יש חולשה בגבייה, ההערכות היו נמוכות, אנחנו כפופים לחוק הבראות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ההערכות היו גבוהות.

שר האוצר א' שוחט:

ההערכות היו גבוהות. אנחנו חייבים לתת לשירותי הבראות אותם כספים גם על-פי חוק וגם על-פי הדרך המתוקנת, ולכן כ-400 מיליון מהסכום המקוצץ מסעיפים כאלה ואחרים ילך לנושא הזה.

כ-425 מיליון ילכו לביטחון בשני סעיפים מרכזיים. יש לנו בעיה קשה ברפא"ל, לא הצלחנו להגיע לגמר המשבר, וזה עולה הרבה כסף. יש לנו בעיה עם היקף הגמלאים בצה"ל. אני אומר לכם שהסכום הוא כ-420 מיליון.

יש לנו חוסר במזומן ברשות להשקעות.

דן תיכון (הליכוד):

במרכז ההשקעות.

שר האוצר א' שוחט:

במרכז ההשקעות. יש לנו בעיה של מזומן עקב ההשקעות הגדולות המבשילות. אני לא מדבר על הרשאה להתחייב, אני מדבר על המזומן בהיקף של כרבע מיליארד שקל מעבר למה שתכננו, ותכננו הרבה. קצב ההשקעות גדול, מבשילות השקעות שאושרו, ואין לנו דרך אלא לממן את התחייבויות הממשלה לאלה שמשקיעים במדינת ישראל, ו-240 מיליון מהסכום – אם אינני טועה – מיועדים לכך.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

כל זה לא היה ידוע שבוע קודם?

שר האוצר א' שוחט:

לא, לא היו ידועים ההיקפים. שבוע קודם יכול להיות שחלק היה ידוע. אמרתי שלא רציתי לפתוח את התקציב לפני שאני רואה את הסיכומים השנתיים, ולכן מותר לממשלה לערוך שינויים כאלה בתוך התקציב. לא קרה דבר.

הדבר האחרון הוא החלטת הכנסת, על כל סיעותיה, ללכת לקראת האזרח הוותיק – כפי שאומרים – בשורה שלמה של הקלות שהיקפן כנראה כ-120 מיליון שקל, יכול להיות יותר, והמקורות לתשלום הזה גם הם יבואו מכאן.

דן תיכון (הליכוד):

זו החלטת ממשלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו התחמקות.

שר האוצר א' שוחט:

אלו גם הצעות חוק פרטיות, הכול ביחד, גם הצעת חוק של הממשלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הכנסת לא נחשבת, אם שר האוצר לא מסכים.

שר האוצר א' שוחט:

חכה רק רגע, אדוני היקר אריאל ויינשטיין, מייד אענה לך על כל שאלה.

ולכן, רבותי חברי הכנסת, מה שהוצע לממשלה זו הצעה לגיטימית, הצעה אחראית, ואני דוחה מכול וכול אלף טענות שבאות ואומרות כי לא צריך לעשות את זה.

אני רוצה להגיד גם, כי בנושא המיסוי על הבנזין, גברתי היושבת-ראש ורבותי חברי הכנסת, לא הגדלנו אותו על הסולר, וזאת משניים-שלושה טעמים: הסולר משמש לתחבורה הציבורית, ולא רצינו שיעלו מחירי התחבורה הציבורית. סולר משמש את מערכת החשמל, המים והתעשייה, ולא רצינו שיעלו העלויות בתעשייה ומחירי המים והחשמל. סולר משמש לחימום, והוא הדין בנפט, שגם הוא משמש לחימום בעיקר אצל השכבות החלשות. לכן העלינו את המס ואת המחיר רק על הבנזין.

העלאת המס על הבנזין נבעה מהצורך שהערכנו אחרי שסיכמנו את השנה וראינו את שיעור האי-עמידה ביעדי המסים. ראינו צורך רב לעדכן במידה מסוימת, כדי שנוכל לעמוד ביעדי התקציב.

הגדרתי את המשק הישראלי כספינה טובה השטה קדימה, אך גם רב-החובל צריך מפעם לפעם לעשות תיקון קטן באזימוט ובכיוון. מה שעשינו הוא לא שינוי מדיניות. מה שהצעתי הוא דבר לגיטימי, ואני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, כי נמתחה עלי ביקורת בממשלה בגלל שני דברים, שאחד מהם אני דוחה מכול וכול, והוא שלשר אוצר אסור לבוא עם קיצוצים בשנת בחירות. אני אומר לכם, שאני מרגיש גאווה על האחריות שאני מפגין ושהממשלה תפגין בסופו של עניין: אף שזו שנת בחירות, אנחנו רוצים ללכת בדרך שבה המשק יפעל כהלכה. אני חושב שצריך לעשות את החשבון הזה, והוא החשבון הנכון, ולא כל מיני חשבונות צדדיים, של אנשים החושבים שבדרך אחרת ישיגו תוצאה טובה יותר בבחירות. עדיף שהמשק יהיה בסדר, עדיף לגלות אחריות, עדיף לעשות את מה שצריך לעשות, ולהתבסס על תוצאות אמיתיות ולא על דברים מדומים. אסור שיהיה חלילה מצב שבו הגירעון יעלה ותהיה הרעה במאזן התשלומים.

אני מוכן להגיד, כי בנושא אחד קיבלתי את הביקורת, על כך שהדברים נעשו מהר מאוד. אודה על האמת: קיבלתי את ההכרעה, סיכמתי את העניין ביום שישי לפנות בוקר עם ראש הממשלה, לא היה אפשר להדפיס את החומר במהלך השבת, ולכן הוא נשלח לחברי הממשלה במוצאי שבת. נכון שחלק מחברי הממשלה היו מופתעים לחלוטין כאשר הם ראו את הקיצוץ, אבל הצעתי בנוסח ההחלטה שכל שר יוכל להחליט במה מקצצים, אלא אם כן יקצץ בדברים הנובעים מן החוק, שממילא צריך לשלם אותם.

לכן, כאשר לא היה בממשלה רוב לקבלת ההחלטה ללא הפירוט, התקבלה הצעה להעביר את הנושא לשבוע הבא. במהלך השבוע אשב עם השרים, ואני בטוח שלאחר ההסברים שלי – כך אני מקווה – ביום ראשון הבא יאושר הדבר לפרטיו.

אשר לשאלתך, חבר הכנסת ויינשטיין, האם משמעות ההחלטה היא שההון השחור יגדל, התשובה היא: לא. אני לא יכול להגיד לך בביטחון מלא, אבל חולשת המסים מורכבת משלושה דברים: בשנת 1994, גביית המס היתה גבוהה מאוד, הרבה מעל המצופה, בערך בכ-4 מיליארדי שקלים. מטבע הדברים, חלק מהחזרי הגבייה הזו נפלו על שנת 1995. היה לנו עודף גבייה גדול מאוד אשר מצא את ביטויו בחלק מההחזרים שהיו ב-1995. דבר שני: 1995 היתה שנה שאופיינה בהרבה מאוד התחלות בנייה, גם למגורים וגם למגזר העסקי. התחלת בנייה היא דבר אשר ממלא את מע"מ בהחזרים, שכן ברגע שנעשות העסקאות של קניית הציוד, יש החזרי מע"מ גדולים מאוד. הממשלה מקבלת את התפוקה העיקרית – – –

דן תיכון (הליכוד):

אבל גם מוכרים יותר, מוכרים דירות על הנייר ומקבלים מס רכישה.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת דן תיכון, יש לנו ירידה במס רכישה ויש לנו החזרים גדולים על המע"מ. מנהל המע"מ והמכס, שהוא איש עתיר ניסיון במערכת, אמר לי, שרמת החזרים בגלל התופעה הזו היא גדולה.

דבר שלישי: בגלל מחירי הקומודיטיס בעולם, יש קניות גדולות מאוד של מלאים למערכת התעשייתית. גם במלאים מתבצע החזר מע"מ מייד עם הקנייה, ולכן ההערכה היא, שבגלל התהליכים האלה במשק אנחנו נמצאים במצב – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל היו גם הקלות במס הכנסה שהורידו את רמת המיסוי.

שר האוצר א' שוחט:

חכי, עוד אגיע לעניין הזה. חלק מההקלות לוו בקיצוצי תקציב, ומכך לא צריך להתרגש, שכן החלטנו עליהם וידענו עליהם. האי-עמידה ביעד היא אחרי החקיקה. היו נושאים מספר שהתקבלו בחקיקה בלי שהורדנו את המטרה, וסכומם הוא כ-700 מיליון שקל.

כאשר אני מחבר את הדברים האלה ביחד, אנחנו מגיעים למצב שבו יש הסבר מלא לחולשת המסים, אבל היינו מודאגים מאוד ולכן חשבנו שצריך לעשות את המהלך. אני מודה ומתוודה, כשר האוצר

במשך שלוש שנים וחצי העליתי את המסים פעם אחת על הסיגריות, פעם שנייה על שוק ההון, וזה לא התממש. העליתי את המסים על סיגריות, ועכשיו זו הפעם השנייה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מס ביטוח בריאות ממלכתי.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא מס, זה חוק שלפי דעתי יצא מבית-האולפנא של שר הבריאות הקודם, קודם, קודם – אהוד אולמרט. הדבר היה מוסכם על שתי המפלגות. תכף אשמע קריאת ביניים שהליכוד נמנע. אני יודע שהוא נמנע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא התנגד לכך בכל תוקף.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא התנגד, הוא לא התנגד גם בהצבעה בקריאה שנייה ושלישית. אם אתה רוצה להניח הצעה לביטול חוק ביטוח בריאות, אתה פרלמנטר ותיק ומנוסה, תניח הצעה לביטול החוק, ונחזור לקופות-החולים – אותם דברים שתקפתם, אותה שיטה שכל כך סלדתם ממנה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, ידידי היקר, יש לך כל האפשרות להניח הצעה, וכדאי שתעשה זאת מהר ועכשיו, שידעו שאתה נגד חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא הסתרנו את הדבר הזה.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, החלטות הממשלה בעניין זה הן החלטות נכונות ואחריות.

דן תיכון (הליכוד):

אז למה השרים הצביעו נגד?

שר האוצר א' שוחט:

אני מציע שתשאל אותם. אני הפרשן?

דן תיכון (הליכוד):

הם עשו לך טובה בכלל.

שר האוצר א' שוחט:

מרוב טובות שעושים לי – – –

דן תיכון (הליכוד):

דבר כזה עוד לא היה בתולדות המדינה, "ליל ברוזים" כזה עוד לא היה בתולדות המדינה.

שר האוצר א' שוחט:

מה אתה מנסה להציג?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מנסה, אני רק אומר מה עשו לך החברים שלך, לא אני. החברים שלך.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת דן תיכון, הרי זה לא יעזור לך. אין לך ברירה. אתה צריך להתמודד עם העובדות.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

אני בא אליך בטענות? אתה שמעת ממני איזו טענה אליך?

דן תיכון (הליכוד):

ודאי. אתה כל הזמן מספר — — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, ברשותך.

שר האוצר א' שוחט:

הרי אתה נכס למפלגת העבודה. אתה עוד לא יודע שאתה נכס בשבילנו.

דן תיכון (הליכוד):

אני? נכס?

שר האוצר א' שוחט:

בהחלט אתה נכס.

דן תיכון (הליכוד):

יופי.

שר האוצר א' שוחט:

עכשיו אגיד לך באיזה בית-ספר למדת ומה עשית. התכוננתי קצת לדיון הזה.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע.

שר האוצר א' שוחט:

בממשלה שפעלה בין 1981 ל-1983 היו שרים מספר שהם גם היום חברי כנסת, את האחרים אני לא סופר: זבולון המר, דוד לוי, גדעון פת, יצחק שמיר ואריאל שרון. היו גם סגני שרים שהיו אז סגני שרים והיום הם חברי כנסת: משה קצב ודב שילנסקי. אבל היו גם שלושה חברי כנסת, שניים מהם היו מהמוליכים בוועדת הכספים, באופן מקרי שלושתם נמצאים באולם: אברהם הירשזון, אריאל ויינשטיין ודן תיכון – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לך כסף לשלם ב-1 בינואר – – –

שר האוצר א' שוחט:

– – – והם ישבו – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – אל תספר לנו היסטוריה.

שר האוצר א' שוחט:

למה לא? אני רוצה שעם ישראל – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – מה אומר חריש עליך?

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה שעם ישראל ידע באיזו ממשלה תמכת, מה עשית בוועדת הכספים ומה גרמת למשק הישראלי.

דן תיכון (הליכוד):

נכון. הכול נכון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מצטערת, אבל עכשיו הזמן של השר.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה להגיד גם את המספרים כדי שידעו כמה זה נכון. לא רק שתגיד לי הכול נכון, אלא גם – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה אמר עליך מיכה חריש?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, תעבור להיסטוריה של העת החדשה. יש לך 16% לשלם תוספת יוקר ב-1 בינואר?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, זה לא יעזור לך. אני גם אגיע לעת החדשה ואגיד את כל המספרים.

דן תיכון (הליכוד):

מה אתה אומר על השר חריש?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד את כל המספרים על המס. הכול תשמע. זה לא יהיה כל כך נעים לאוזניך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

למה הזכרת את חברי הכנסת?

דן תיכון (הליכוד):

היסטוריה.

שר האוצר א' שוחט:

כי הלכתי ומצאתי מי היו אז חברי הכנסת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אבל היום אנחנו באופוזיציה.

שר האוצר א' שוחט:

נכון. אני מתייחס בעיקר לשני החברים שכבר אז היו בוועדת הכספים, והם דואגים למשק ולכל מה שקורה במשק. הם קמים בבוקר ודואגים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אנחנו למדנו את הלקח.

שר האוצר א' שוחט:

הגירעון בשנים הנפלאות האלה, שבהן חברי הכנסת ויינשטיין ותיכון היו ממוליכי הדמוקרטיה בוועדת הכספים ונתנו גיבוי לממשלה, היה כדלקמן: ב-1980 – 7.12% גירעון; ב-1981, ברוך השם – 9.16%; ב-1982 הממשלה התעשתה והגירעון ירד ל-5.10%; ב-1983, ברוך השם – 8.8%.

הגירעון שהיה פה בשנה אחת הוא סך הכול הגירעון שהממשלה הזאת יצרה במשך ארבע שנים; בשנה אחת, לא בארבע אלה. מה זה עשה? מובן שזה עשה אינפלציה מטורפת, ואני גם אתן לכם את מספרי האינפלציה, וגם אשאל: מה עשה אז חבר הכנסת תיכון בכנסת, מה הוא עשה בוועדת הכספים?

דן תיכון (הליכוד):

מה הוא עשה?

שר האוצר א' שוחט:

מה הוא אמר לעיתונאים?

דן תיכון (הליכוד):

הוא הצביע נגד, והחברים שלך הביאו את זה לכאן.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היקר, זה לא יעזור לך.

דן תיכון (הליכוד):

אל תספר סיפורים.

שר האוצר א' שוחט:

הרקורד שלך ומעשיך רשומים. ידעו בדיוק איפה ישבת, ידעו לאיזו מפלגה היית שייך, ידעו בדיוק מה עשית בוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

אפילו המספרים לא נכונים, תצטט נכון לפחות.

שר האוצר א' שוחט:

אני מצטט מלה במלה. כל מספר נכון. עוד מעט אשמע שהיית גם חבר מפלגת העבודה, באופוזיציה אז היית.

דן תיכון (הליכוד):

לא, הכבוד הזה לא היה לי. מי שהצביע בעד הדברים האלה – – –

שר האוצר א' שוחט:

חברי הכנסת, אני אגיד לכם גם מה היתה האינפלציה, כדי שתדעו מה חבר הכנסת תיכון וחבר הכנסת ויינשטיין, שברח מהאולם, עשו כאשר הם היו חברי כנסת.

שאול יהלום (מפד"ל):

רק תגיד גם את המאזן המסחרי.

שר האוצר א' שוחט:

הכול אגיד. בשנת 1980 האינפלציה היתה לא גבוהה – 131%; ב-1981, נדמה לי, בא יגאל הורביץ וקצת לחץ, והאינפלציה היתה 117%; ב-1982 האינפלציה היתה – – –

דן תיכון (הליכוד):

הורביץ היה ב-1980.

שר האוצר א' שוחט:

טעות היסטורית. סליחה. טעות יוצאת מהכלל, טעות שמשבשת את כל מה שאני אומר.

בשנת 1983 האינפלציה היתה כבר 145%, וכל אותן שנים חבר הכנסת דן תיכון – –

דן תיכון (הליכוד):

כמה היא היתה ב-1984?

שר האוצר א' שוחט:

– – היה, כמו שהוא אומר, מהדמויות המרכזיות בוועדת הכספים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני שר האוצר, יותר ויותר אנשים היום נמצאים מתחת לקו העוני. אין אוכל, ממש רעבים ללחם.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת הירשזון, זה לא יעזור, העובדות מדברות בעד עצמן. ב-1983, ברוך השם, כאשר דן תיכון כבר בגר בוועדה, הוא כבר היה הרבה יותר בשל והבין בעניינים, כפי שהוא אמר לי כשבאתי בתור טירון לוועדה, שהוא ותיק החברים ויש לו ניסיון, היתה כבר אינפלציה של 145%.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

מה קרה לאינפלציה מזמן שאתה באת לוועדה?

שר האוצר א' שוחט:

אני עשיתי חשבון, והאינפלציה בארבע השנים האחרונות היא האינפלציה שהכלכלן המזהיר ונציג הליכוד הבכיר בוועדת הכספים עשה במשך שלושה חודשים.

דן תיכון (הליכוד):

מכרת למקסוול את כל המדינה.

שר האוצר א' שוחט:

מה שאנחנו עשינו במשך ארבע שנים הוא הצליח לעשות בשלושה חודשים.

דן תיכון (הליכוד):

מי?

שר האוצר א' שוחט:

אתה.

שאול יהלום (מפד"ל):

בוועדת הכספים עושים גירעון?

שר האוצר א' שוחט:

לא, הוא אישר את מדיניות הממשלה. הוא היה האיש הבכיר. הוא ליווה את ממשלת הליכוד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, היתה פריצה בכלא שאטה, והיה שר משטרה. האשימו אותו: איזו פריצה. הוא יצא למסדרון ואמר: בחי, אני לא מבין למה מאשימים אותי. עד שהיתה פריצה, עד שהאשימו אותי לא ידעתי שיש כלא בשאטה.

שר האוצר א' שוחט:

הבנתי. אני שומע את הביקורת הדרמטית כמעט מדי בוקר מפי כמה חברי כנסת של הליכוד, שהם אנשים בעלי אחריות כלכלית, בעלי ידע כלכלי, עם ניסיון אדיר. רציתי רק להזכיר איך הם חיו ומה הם עשו כשהם היו בוועדת הכספים.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

מפי השרים שלך, מפי שרת העבודה והרווחה שלך.

שר האוצר א' שוחט:

עזוב, מה ששרת העבודה והרווחה אומרת תשאיר לי. אני פשוט התייחסתי לביקורת שמוטחת בי כשר אוצר, על הנתונים, על הבעיות ועל ההישגים, ורציתי להזכיר לעם ישראל ולחברי הכנסת ולך, גברתי היושבת-ראש, להכניס את הדברים לאיזו פרופורציה.

אז מה אתם חושבים עשיתי? ביקשתי מהכנסת את הרשימה של חברי הכנסת והשרים בשנת 1982 והלכתי לדוח בנק ישראל ולקחתי את הנתונים. אם אתם רוצים אני גם יכול להביא את הדברים בכתב, פשוט כדי שהדברים יהיו מונחים בפני חברי הכנסת כאשר מישהו קם ומותח ביקורת.

עכשיו לשאלתך, חבר הכנסת יהלום, בנושא הגירעון. אכן יש לנו בעיה. מכל האינדיקטורים שפורסמו על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, זה הנושא הבעייתי.

דן תיכון (הליכוד):

מה, יש בעיה? הרי אמרת שאין בעיות.

שר האוצר א' שוחט:

את האבטלה כבר הזכרתי, ואני בטוח שגם אתה שמח על כך שברבעון האחרון של 1995 היא ירדה למטה מ-6%. בממוצע של שנת 1995, על-פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – 3.6%. בתקציב לשנת 1995 הנחנו שהאבטלה תהיה 2.7%, והיא ירדה ב-1% נוסף על מה שהנחנו בסך הכול לפני שנה. התוצר: הנחנו שיהיה 9.4% באופן כללי. כפי שאתה יודע, הוא יצא 9.6%. התוצר במגזר העסקי – חשבנו שיהיה 6%, והוא יצא קרוב ל-4.8%.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה עם הפריזון?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתם לא יודעים לתכנן.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, לפחות כשאנחנו לא יודעים לתכנן יוצא יותר טוב. כשאתם לא ידעתם לתכנן יצא יותר גרוע. לפחות אנחנו עושים דברים שיוצאים קצת יותר טוב. אצלכם, מהנתונים שקראתי – אני פשוט לא יודע איך שרי האוצר בזמנכם יכלו להחזיק מעמד, לקום בבוקר, להסתכל על המספרים ולדעת שהם עושים אינפלציה של 20% בחודש.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בוא נחזור למאזן.

שר האוצר א' שוחט:

אני אחזור.

דן תיכון (הליכוד):

ספר לנו איך תשעה שרים הצביעו נגדך אתמול. שכנע את השרים.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת ויינשטיין ותיכון, אני מבקשת להפסיק. אני אצטרך לקרוא כל אחד מכם לסדר.

שר האוצר א' שוחט:

אין לי בעיה עם השרים. אני מבין שאתם דואגים לרוב הקואליציוני שלי, לרוב שבתוך הממשלה. אני ממש מעריך את יחסי הדאגה והחברות שלכם. אם אתם מבקשים שאני אסביר איך זה היה, אני מניח שכולכם רוצים ללכת לאותם שרים שהצביעו נגד ולשכנע אותם שהחלטה נכונה. למה אני חושב את זה? כי אתם עמדתם פה שלושה ימים בדיוני התקציב ואמרתם שצריך לקצץ.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא מקצץ. אחיזת עיניים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה לא מקצץ. אתה מעביר – – –

שר האוצר א' שוחט:

זה נכון. הרי אני אמרתי.

דן תיכון (הליכוד):

איפה הקיצוצים?

אתה מוסר הודעת ממשלה. תראה לנו את החלטת הממשלה מאתמול. אילו קיצוצים? על מה אתה מספר לנו?

שר האוצר א' שוחט:

אני מספר לכם רק את האמת.

דן תיכון (הליכוד):

לא שמעת את חריש?

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון, הרקורד שלך כתוב בנתונים האלה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת להפסיק.

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאג לרקורד שלי.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק.

שר האוצר א' שוחט:

היכולת שלך לא תישאר נסתרת לאף אחד במדינה, מה עשית ואיך התנהגת בכנסת בשנים הנוראות למשק הישראלי.

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאג לי.

שר האוצר א' שוחט:

אני דואג לך? אני לא רוצה לדאוג לך. שמעת שאני רוצה לדאוג לך?

דן תיכון (הליכוד):

ספר לנו מה היה אתמול.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק.

שר האוצר א' שוחט:

כדאי שחבר הכנסת תיכון לא ייכנס להיסטריה, לא ירד לבנקט וייתן לדבר. הוא ממש מודאג. כי בסך הכול היום יודעים בדיוק מה ערכו ומה הוא עשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מודאג מזה שאי-אפשר — — —

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת יהלום, אני חייב לך תשובה.

היו"ר ע' מאור:

אני רוצה להזכיר שב-18:00 יהיה לנו אורח.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לי שאלה: ב-1 בפברואר יש 16% תוספות שכר במגזר הציבורי; ב-1 בינואר 1995 וב-1 בינואר 1996. יש הסכם חתום שאושר.

שר האוצר א' שוחט:

אתה טועה. המספרים שאתה נותן אינם נכונים. אני אבדוק.

חבר הכנסת יהלום, אני חייב לך תשובה.

דן תיכון (הליכוד):

מי נבחר כביזיונר של השנה?

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יודע, אבל אני יודע מי הביזיונר של חמש שנים. אני יודע מי — — —

דן תיכון (הליכוד):

ספר לנו מי נבחר לביזיונר של השנה.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יודע. מה אתה שואל אותי חידות?

דן תיכון (הליכוד):

שמעת מה אמרו עליך אתמול תשעה שרים?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון, הרי זה לא יעזור לך. כולנו יודעים כמה אתה שווה ואיך התנהגת בכנסת ולמה היית אחראי כחבר הבכיר של הליכוד בוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה שנצטט מה שאמר עליך שמעון שטרית?

שר האוצר א' שוחט:

כן. אם תצטט מה שאמר שמעון שטרית אני אשמח.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה בכל זאת?

שאול יהלום (מפד"ל):

שטרית זה לא הוכחה.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת יהלום, אני חייב לך תשובה. אני באמת רוצה לתת לך תשובה רצינית.

סילבן שלום (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

חכה, סילבן, אני גם לך אתן.

יש לנו בעיה במאזן התשלומים ובחשבון השוטף, והיא בעיה שמעיקה על המשק.

דן תיכון (הליכוד):

כמה הפסדת בתשלובת ערד?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת להפסיק.

שר האוצר א' שוחט:

הייתי בפוספטים בנגב.

דן תיכון (הליכוד):

בתשלובת ערד.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון, כנראה הצלחתי להראות מי אתה אם אתה כל כך מתרגז.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אתה יכול להמשיך.

שר האוצר א' שוחט:

הצלחתי להראות מי אתה, כמה אתה שווה, מה עשית בכנסת, באילו תקופות היית, איזה תפקיד מילאת.

דן תיכון (הליכוד):

את התפקיד שלי אני אספר בתשובה לך.

שאול יהלום (מפד"ל):

כמה גירעון במאזן?

שר האוצר א' שוחט:

אני מוכן לענות לך בתנאי שתפנה לחבר הבכיר והוותיק של הליכוד בוועדת הכספים שלא יפריע לי.

אריאל, אני מקווה שלא פגעתי אם אמרתי שהוא החבר הבכיר. לא פגעתי? בסדר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא מילא תפקיד שאתה תמלא בכנסת הבאה.

שר האוצר א' שוחט:

מאה אחוז.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

— — — איזה מין טענות יש לך?

שר האוצר א' שוחט:

יוצא מן הכלל. ראינו מה הוא עשה.

דן תיכון (הליכוד):

ספר לנו כמה הפסדת בתשלובת ערד, איך סגרו את הפיל הלבן הזה. אתה זוכר? לא היית שם?

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים ולאפשר לשר האוצר לסיים את הדברים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא זוכר?

שר האוצר א' שוחט:

ביזיון כזה.

חבר הכנסת יהלום, אני צריך לענות לך. אכן, יש לנו בעיה במאזן התשלומים. הבעיה הזאת נובעת מהעובדה — — —

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה מוכן לחזור על הנתונים?

שר האוצר א' שוחט:

כן, כן, מאה אחוז. הרי אני לא בן-אדם שמסתיר. יש לנו פער בין היבוא ליצוא בהיקף של כ-10 מיליארדים.

שאל יהלום (מפד"ל):

12.

שר האוצר א' שוחט:

לא, זה עם היבוא הביטחוני. כ-10 מיליארדי דולר. יש העברות חד-צדדיות, ואני לוקח כאילו המענק האמריקני מגיע, ויש לנו פער בחשבון השוטף של 4 מיליארדי דולר. זה סכום גבוה. אנחנו מממנים אותו חלקו על-ידי הערבויות האמריקניות, חלקו על-ידי הבונדס, חלקו על-ידי היכולת שלנו לגייס כספים, שכן אנחנו מדינה שיש לה רייטינג טוב, והיא מגייסת כספים. אני יכול להגיד לך שזאת בעיה וצריך לטפל בה.

חלק מהעניין של הניסיון שלא להרחיב את הגירעון – מה שעשיתי, לא הקטנתי את התקציב ולא הקטנתי את הגירעון, עשיתי שינויים שיאפשרו לנו לשמר אותו גירעון שחשוב למאזן התשלומים. חשוב מאוד. חלק מהשיקול הזה הוא בגלל הבעיה במאזן התשלומים.

אם אתה שואל אותי מה ההערכה שלי לקראת השנה הבאה ולשנים הבאות – אני מאמין, שהצורך שלנו בהשקעות, שהוא גדול מאוד עכשיו, ירד. השנה גם לראשונה זה שלוש שנים, או שנתיים, יש עלייה בחיסכון הפרטי, בעוד ב-1994 היתה ירידה. החץ מופנה אל החיסכון הציבורי שאותו אנחנו צריכים כדי לחסוך יותר.

אני מאמין, שפירות ההשקעות הרבות במשק – ושמעת שחלק מהכסף הלך בגין חוק עידוד השקעות הון – אני מאמין, שבקצב צמיחה כמו שקיים אצלנו אנחנו ניתן תשובה אמיתית על הגירעון גם במאזן המסחרי וגם בחשבון השוטף תוך שנה, שנתיים. ואכן זאת בעיה. אני לא מתעלם ממנה. אבל אני אומר לך, חבר הכנסת יהלום, בסיכומי של דבר זו בעיה שידענו שתהיה. גם אתם, כשהייתם בממשלה, כשהחל גל העלייה, הנחתם שיצטרך להיות יבוא הון גדול מאוד. ידעתם שתהיינה השקעות בקליטת העלייה, גם במגורים, גם בתשתיות, גם ביצירה של מקומות עבודה, ולכן נוצר הגירעון הזה.

אני כשר אוצר וכממשלה יכול להגיד לך, שנעשה כל מאמץ – דרך גירעון קטן בתקציב הממשלה ודרך הגדלת הצמיחה – לכסות את הפער.

רק דבר אחד נוסף אני רוצה לומר לך, והוא חשוב מאוד: עם כל העובדה הזאת, החלק של החוב החיצוני והפנימי אל מול התוצר ירד גם השנה. מדינה נבחרת לא בחוב המוחלט אלא ביחס בין החובות שלה לבין התוצר שלה. באמצע שנות ה-80, החובות של המדינה היו, לצערי הרב, 180% מהתוצר. היום הם פחות מ-90% מהתוצר. כשנכנסתי לתפקיד הם היו בערך 120% מהתוצר. כלומר, הגידול של המשק אל מול ההלוואות מקטין את היחס בין ההלוואות לבין התוצר. זאת אומרת, המדינה היא בעלת כושר החזר גדול יותר. אמרתי שזאת בעיה שצריך יהיה להתמודד אתה.

אסיים בקביעה של שתי עובדות. שיעור האבטלה השנה יהיה הנמוך ביותר זה עשר שנים, וזה שיעור אבטלה במשק שנוספו לו יותר מ-700,000 עולים ויצאו מחזורים גדולים מאוד מהצבא ומהאוניברסיטאות. שיעור האינפלציה השנה יהיה הנמוך ביותר זה 25 שנים. אני חושב שדי בשני נתונים אלה כדי לדעת, שהממשלה הזאת, בגדול, ניהלה מדיניות אחראית, עשתה את הדברים הנכונים למשק הישראלי, מדיניות שבה יש יכולת לבדוק את התוצאות, אם גם בתחומים מסוימים. בתחום שאתה העלית, חבר הכנסת יהלום, יש אכן בעיות.

מצאתי לנכון למסור את הודעת הממשלה כדי שהדברים יהיו ברורים, חד-משמעיים, שקופים. אני מקווה, שבישיבת הממשלה ביום ראשון הקרוב תאשר הממשלה את הפירוט של השינויים, שכפי שהודעתי קודם לא אושר בישיבת הממשלה ביום ראשון זה.

אני מודה לך, גברתי היושבת-ראש. כמקובל, פניתי למזכירות הכנסת וביקשתי שהדיון יתקיים ביום שני הבא. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר האוצר אברהם שוחט.

אני רוצה ליידע את הכנסת, שיושב-ראש הכנסת קיבל מכתב מיושב-ראש סיעת הליכוד, שלפי סעיף 35 לתקנון הכנסת הוא מבקש לקיים דיון במליאת הכנסת על סעיף ד' בסדר-היום: הודעת הממשלה בדבר השינויים בתקציב המדינה לשנת 1996. הוא צירף 30 חתימות. לפיכך אני קובעת, שביום ב' בשבוע הבא יתקיים הדיון.

חבר הכנסת תיכון פנה לפי סעיף 54(ב) – מכיוון שחלק מדברי שר האוצר נגעו בו אישית. אני מאפשרת לו הודעה אישית במסגרת חמש דקות.

שר האוצר א' שוחט:

בסוף הדיון. הדיון יהיה ביום שני הבא.

היו"ר ע' מאור:

הודעה אישית נמסרת, בדרך כלל, בסוף – – –

שר האוצר א' שוחט:

בסוף הדיון. הדיון יהיה ביום שני הבא.

היו"ר ע' מאור:

אדוני שר האוצר, בדרך כלל זה בסוף הישיבה, כי זאת הודעה אישית.

שר האוצר א' שוחט:

בסדר. בסוף הישיבה.

היו"ר ע' מאור:

אבל היו תקדימים. התייעצתי עם המזכיר.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, אני שמעתי את חבר הכנסת תיכון שלושה ימים ושלושה לילות.

דן תיכון (הליכוד):

חמישה.

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שצריך לשמור על התקנון. הכנסת צריכה לכבד את התקנון, ואם כתוב בתקנון שההודעה תימסר בסוף הישיבה, היא צריכה להימסר בסוף הישיבה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, תרשי לי – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, סליחה. אני לא מסכימה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, אני עומד על כך שהתקנון יקוים.

דן תיכון (הליכוד):

ממה הוא מפחד?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת שתחכה עד שאזמין אותך לעלות לדוכן.

דן תיכון (הליכוד):

הזמנת אותי.

היו"ר ע' מאור:

לא.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון טוען בכל הזדמנות, שהכנסת חייבת למלא אחר הוראות התקנון. אני מבקש שגם במקרה הזה, אף שהעניין נוגע לו אישית, יתקיים התקנון של הכנסת. ואם נאמר שהודעה אישית

צריכה להימסר בסוף הישיבה, היא תימסר בסוף הישיבה. אין כאן חברים מיוחסים, אין כאן סידורים שלא לפי התקנון; בשום פנים ואופן לא.

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה מתרגז?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, בבקשה לרדת מהדוכן.

דן תיכון (הליכוד):

למה? את קראת לי לעלות.

היו"ר ע' מאור:

לא. אני מצטערת, עדיין לא קראתי לך לעלות. התחלתי להסביר מה אני עומדת להחליט. אני מבקשת שתשב במקום שמיועד להמתנה ותיתן לי לנהל את העניין.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש ממך להתייעץ עם מזכיר הכנסת ולפעול בהתאם לתקנון ללא שום חריגה.

דן תיכון (הליכוד):

יש תקדימים בעניין הזה, תקדימים ללא סוף.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, אתה מדייק שסעיף 54(ב) קובע: "לא תינתן רשות להודעה אישית אלא לתיקון אי-הבנה שחלה בדברי המבקש או בקשר לדבריו, או להסרת האשמה שהושמעה בכנסת". וסעיף קטן (ג) קובע: "הודעה אישית לא תאריך מחמש דקות; זמן של הודעות אישיות – בסוף הישיבה".

כך בתקנון. אולם מאחר שהיושב-ראש עצמו וסגני יושב-ראש אחרים נהגו לפנים מן התקנון, היו תקדימים כאלה בפעמים קודמות, אני מוצאת לנכון לאפשר לחבר הכנסת דן תיכון למסור את הודעתו האישית עכשיו, ברוח התקנון, ואז אפשר גם לשר, אם ירצה להגיב – – –

שר האוצר א' שוחט:

לא, זה לא עניין לוויכוח.

היו"ר ע' מאור:

אם יהיה צורך, אפנה למזכירות הכנסת בבקשה לחדש את הדיון בעניין זה, שכן לפי התקנון אדוני השר צודק.

הודעה אישית של חבר הכנסת ד' תיכון

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. עד חמש דקות להודעה אישית, לא לדיון.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני לא יודע מי בסוף יתרגז, חבר הכנסת דן תיכון או חבר הכנסת בייגה שוחט. נדמה לי שראינו עכשיו התפרצות חסרת תקנה של שר האוצר.

אדוני השר, אתה נזקקת והלכת אחורנית לתחילת שנות ה-80. אני רוצה לספר לך, שבתחילת שנות ה-80 לשר האוצר דאז יורם ארידור חברי לא היה רוב קואליציוני בוועדת הכספים, יעיד על כך חבר הכנסת שפירא, משום שאחד מחברי הוועדה סירב להצביע בעדו. ואז הוא עשה מעשה, הוא פנה את חבר הכנסת אריק נחמקין – לאיזה מפלגה הוא היה שייך? הוא פנה אל חבר הכנסת יחזקאל זכאי. הוא ביקש את תמיכתם, ושני חברי הכנסת הללו ועוד כמה חברי כנסת מסיעת המערך, אז היה המערך, תמכו בקביעות בהצעות האוצר.

אבל למה לנו ללכת 15 שנים אחורנית. אתמול היתה ישיבת ממשלה, אתה הצעת הצעה. תשעה שרים חבריך הצביעו נגדך. היית צריך לקום ולהתפטר. רוב של אחד, עשרה שרים נגד תשעה, לאחר שנעשה מעשה שתדלנות של ראש הממשלה להציל אותך. ואתה לא מתבייש ועולה לכאן, לאחר ששר בממשלתך, חבר שלך, אומר, שהוא לא היה מפקיד אגורה אחת אצלך, כי אתה לא אחראי, כי

אתה לא יודע לנהל, אתה בא ומספר לנו סיפורי בדים. חברת ממשלה שלך אומרת, שהמדיניות שלך בנושא העוני היא מדיניות שגויה, היא לא תומכת בה. לא הצלחת בנושא המלחמה בעוני. ואתה בא ומספר לנו סיפורים.

קרא את הכותרות בעיתונות. אמרנו באותו יום שהתקציב לא רלוונטי, כי כעבור שבוע תבוא לכאן ותציע לשנות אותו. ואכן טעינו, במקום שבעה ימים זה לקח שמונה ימים. לא ידעת מה המצב בתקציב שלך? לא ידעת שיש גירעון בשיעור 4%?

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי, חמש דקות.

הי"ר ע' מאור:

אני רוצה להזכיר שלא הגשת את ההודעה בכתב. נאמר שההודעה לא תאריך מחמש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

תקשיבי לי. הוא דיבר חצי שעה, תקף אותי אישית. אם את רוצה שאני אכתוב את זה, זה ייקח שעה.

הי"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, עכשיו לבעיות שיש לך בתקציב. היה לך גירעון בתקציב. על-פי החוק הוא היה צריך להיות 75.2%. גם לשיטתך, אתה טוען שהוא מסתכם ב-46.3%. וזאת לאחר שעשית אקרויבטיקה, שלחת את כולם לגבות מסים ולא הוצאת בדצמבר אגורה אחת. אני אומר לך, אדוני השר, זו תעודת עניות, כי אתה עבריין – עברת על חוק יסודות התקציב. אופשר לך גירעון של 75.2%, והגעת ל-46.3%. זאת אומרת, במדינה מתוקנת היו אומרים לך: אדוני, עברת על החוק לא על התקנון.

ולשאלת הגירעון במאזן התשלומים. 11 מיליארד דולר, מאין אתה רוצה שאנחנו נכסה את הגירעון? מה אתה עושה לנו כאן, אכול ושתה כי מחר נשלם? את האוברדרפט אנחנו כבר משלמים באמצעות ההתייקרות שהשתת עלינו אתמול בתחום הבנזין. מה יצא לך מזה? ייקרת את מחיר הבנזין, אתה צודק. אבל את הכול תשלם לעובדי המדינה, לעובדי הרשויות המקומיות, באמצעות הכרה בסעיף הזה כהוצאה במס הכנסה. שום דבר לא יצא לך. אתה גיבור על חלשים, כך אמרה השרה אורה נמיר. אני מציע לך: תתפטר, תתפטר.

היו"ר ע' מאור:

זו היתה הודעה אישית.

שר האוצר א' שוחט:

דרמטית.

היו"ר ע' מאור:

ההודעה של הממשלה נרשמה. הדיון עליה יתקיים, כאמור, ביום ב' הבא.

הצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, כזכור לכם, לפני כ-40 דקות הפסקנו את הטיפול בנושא שהוצע בסדר-היום כנושא ג', הצעת חוק יישום הסכם הביניים וכן הלאה, אני לא רוצה לחזור, השם ארוך. אפשרנו לכמה וכמה מראשי הקהל בכנסת, ראשי סיעות, אנשים מרכזיים שהיו עסוקים בעניין הזה, בהם גם סגני יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי ורפי אדרי ואחרים, שהיו מעורבים בהתרחשויות של השבוע האחרון, לקיים התייעצות. אפשרנו להם, במשך הפסקה ארוכה, להגיע לאיזה הסדר שישנה את כיוון הדיון שעומד להתרחש כאן היום, לא מבחינת תוכן ההחלטות אלא מבחינת הפרוצדורה.

אני רוצה להביע צער על כך שלא הושג הסדר. מכיוון שלא הושג הסדר, אני כמובן מחויב, על-פי התקנון, להחזיר את הדיון לסדר-היום פה היום. אני חוזר לסעיף ג'. אני מבקש ששר המשפטים ייכנס, כי הוא צריך למסור כאן הודעה.

שר האוצר א' שוחט:

כמה זמן יימשך הדיון?

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון סיעתי.

היו"ר ש' וייס:

אם זה דיון סיעתי, תתכוננו ללילה ארוך.

אני מבקש ששר המשפטים ייכנס, הוא ואחרים. אני צריך אותו לפתיחת הדיון הזה.

אני מודיע שוועדת הכנסת התכנסה היום לישיבה. אני הופעתי בפניה והצגתי בפניה את הפנייה של הממשלה כפי שבוטאה במכתבו של מזכיר הממשלה, מר שמואל הולנדר, והפנייה היא: הנני מתכבד להודיעך, כי הממשלה מבקשת לראות בהצבעה על הצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996, הצבעת אמון בה.

בעקבות הפנייה הזאת התקיים בוועדת הכנסת דיון ארוך וממצה. חזרנו עליו פחות או יותר כאן, בשני המקרים ברוח תרבותית. החלטת ועדת הכנסת, והיא מחייבת אותי לגבי סדרי הדיון, היא, שהדיון יהיה על-פי סעיף 47(א)(6), שלפיו נושא שהממשלה הודיעה עליו ליושב-ראש הכנסת שהיא תראה בהצבעת הכנסת בו עניין של הבעת אמון או אי-אמון הוא מסוג הנושאים שהדיון בהם חייב להיות סיעתי.

אשר על כן החליטה ועדת הכנסת לקיים בנושא הזה דיון סיעתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — אדוני היושב-ראש

היו"ר ש' וייס:

מייד, מייד.

יוסף בא-גד (מולדת):

מתי היום? עכשיו?

היו"ר ש' וייס:

כן, עכשיו.

אני חכיתי לשר המשפטים כי הוא צריך להיות פה. רק שנייה, חבר הכנסת איתן.

אני יודע שלהרבה חברי כנסת יש דין ודברים בהחלטה הזאת. זה כבר בא לביטוי קודם, בדיון הקודם. אני מניח שזה יבוא לביטוי גם בהמשך הדיון. אם תוך כדי הדיון – – –

דוד מנע (הליכוד):

מה אתה אומר על הנושא, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

תיכף אני אומר מה אני אומר.

מן הבוקר – ולעניין זה התייצבתי היום בכנסת – אני עושה מאמץ לא מבוטל לגרום לכך שיהיה כאן הסכם אחר. על רקע זה גם פניתי לממשלה, על-פי הצעת החברים רחבעם זאבי, משה קצב ואחרים, שתמשוך את המכתב. כאשר פניתי, אמר לי חבר הכנסת רחבעם זאבי, שאם הממשלה אכן תעשה כך, הוא לא יציע אי-אמון, והוא ישפיע על סיעות האופוזיציה האחרות. אני גם הבנתי שזאת היא הרוח המתגלגלת.

מיכאל איתן (הליכוד):

רוח של סיעת מולדת. מה פתאום מולדת קשורה – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. אני הבנתי גם מחבר הכנסת משה קצב שיש איזו אווירה של הידברות. הוא לא אמר לי מעבר לזה דבר. אני לא רוצה לדבר בשמו וחלילה להטעות. זה לא קרה, לדאבוני. מכיוון שלדאבוני זה לא קרה, אני פועל על-פי החלטות ועדת הכנסת.

אדוני שר המשפטים, אתה בעצם צריך להתחיל את הדיון. האם יש כבר רשימות של דוברי הסיעות?

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לך מייד, אחרי שר המשפטים. עד אז אני אקבל את הרשימה ויתחיל הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

דיון לא יכול להתחיל.

היו"ר ש' וייס:

שר המשפטים התכוון להתחיל בדיון.

חבר הכנסת איתן, אם אפשר, אל תאריך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבטחת לי קודם לכן לתת לי אפשרות לנמק קצת יותר בהרחבה.

היו"ר ש' וייס:

אבל היתה איזו דינמיקה של הידברות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אעשה זאת בקיצור.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הסעיף שאתה ציטטת אכן קובע מה יהיו המקרים שבהם מתקיים בכנסת דיון סיעתי. הוא מונה את אחד המקרים, נושא שהממשלה הודיעה עליו ליושב-ראש הכנסת שהיא תראה בהצבעת הכנסת בו עניין של הבעת אמון או אי-אמון. אני מדגיש: "תראה". כלומר, כאשר הממשלה מודיעה מראש, לפני התחלת הדיון, שבעניין הזה היא תראה אמון או אי-אמון, הנושא הופך להיות דיון סיעתי. היא צריכה להודיע מראש.

מה קורה ברגע זה, נכון לדקה זו? החוק עלה על סדר-יומה של הכנסת בשבוע שעבר.

היו"ר ש' וייס:

זה ידוע.

מיכאל איתן (הליכוד):

ידוע. החוק נמצא כרגע, אדוני היושב-ראש, בדיון בקריאה ראשונה בדיון אישי. גם על-פי פרשנותך, שאני שולל אותה מכול וכול, שמאמצע הדיון אתה יכול להפסיק – אני לא יודע איפה זה כתוב – אתה חייב לעשות את המינימום, להודיע שהממשלה מושכת את החוק, שהדיון מתחיל כעת בצורה אחרת, ובא לציון גואל, על-פי שיטתך. אומנם בשיטה מאוד מאוד לא אמינה, לא נכונה. אבל יש קצת סדר. אני רשום לדיון, הודיע יושב-ראש הישיבה הקודמת: חבר הכנסת מיכאל איתן – הדובר הבא. אני רוצה לדעת באיזו רשות שוללים ממני את הזכות לדבר והופכים את זה פתאום לדיון סיעתי, בלי שום אסמכתה בתקנון, סתם ככה מתוך רצון – – – ברוב לוועדת הכנסת.

לכן אני אומר כך – אני מוחל על זכותי, תן לפחות מוצא שיהיה בו משהו, תגידו לממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן.

אדוני שר המשפטים, אני צריך אותך. אדוני שר המשפטים, אני מצטער על שלא הקשבת לסוף דבריו של חבר הכנסת מיכאל איתן, כי הם חשובים גם לצורך תגובתך.

רבותי, אני אגיב על מה שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן מייד בתום ההערות של שר המשפטים. אני אשמח אם שר המשפטים יתייחס גם להצעה של חבר הכנסת איתן, שאם פה הולכים לשיטה אחרת, ללכת בה עד תום. כלומר, הוא מציע, שאתה, בשם הממשלה, תמשוך, ומייד נתחיל את הדיון מחדש. זאת היתה הצעתו, שהיא, אגב, די מעניינת.

מיכאל איתן (הליכוד):

שיכריז מראש שיהיה דיון סיעתי.

היו"ר ש' וייס:

כן, זה נראה לי רעיון מעניין. אבל אגיב רק לאחר ששר המשפטים יגיב גם על זה. בסדר? אחר כך אגיב וננוע קדימה.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת ליושב-ראש האספה הלאומית של צרפת

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, אדוני שר המשפטים, או בנוכחותך; אני יודע שזה יום מבולבל לגמרי, ואני משתדל בתוך כל הבלבול הזה, שהיה אפשר את כולו לפתור בשבוע שעבר, להכניס קצת סדר.

בשם שר המשפטים והממשלה ובשם כל חברי הכנסת אני רוצה לברך את אורחנו המכובד, נשיא האספה הלאומית של צרפת, הנשיא פיליפ סגן, שהוא אורחה של הכנסת ואורחה של מדינת ישראל. יושב לידו חברי, סגן היושב-ראש חבר הכנסת רפי אדרי, שגם מקבל אותו בשמי, בגלל הנסיבות ובגלל מצבי היום.

כבר אמרתי לו, שהבענו מבימת הכנסת, בשם הבית כולו ובשם הממשלה, אדוני שר המשפטים, תנחומים לעם הצרפתי, לנשיאו, לשני בתי-הנבחרים שלו, לקהילייה האירופית ולמשפחת מיטראן, את ביטוי כאבנו ורחשי לבנו על העצב והאבל שפוקד היום את צרפת ואת אירופה עם מותו של הנשיא הדגול פרנסואה מיטראן.

בכל הכבוד הראוי. נקיים ASSEMBLEE NATIONALE אנחנו מקיימים את הביקור. נכבד את נשיא ה-
אתו שיחות, וכבר קיימנו היום ומחר. הכול במטרה להדק מאוד את הקשרים המצוינים, החשובים,
הרצופים, ההיסטוריים והאקטואליים בין שני עמנו ובין שתי מדינותינו.

היה ברוך עם בואך למשכנו.

**הצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט
והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996**
(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני יושב-ראש הכנסת, ברשותך – – –

משה קצב (הליכוד):

הממשלה מושכת?

היו"ר ש' וייס:

עדיין לא. הנה, מבררים זאת עכשיו, משה. לפני שנכנסת העלינו את העניין.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ברשותך, גם אני מבקש לברך את האורח הנכבד, שמכבד אותנו כאן בנוכחותו, ולאחל לו ביקור פורה
ונעים מאוד בישראל.

גם אני שותף לדברייך ומשתתף באבלו ובאבל העם הצרפתי על מותו של אחד מגדולי הנשיאים שהיו
לצרפת, מנהיג סוציאליסטי דגול וידיד גדול של מדינת ישראל ושל העם היהודי. יהי זכרו ברוך.

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לא אכנס, ובמכוון לא אכנס, לכל רזי הסעיפים ולכל המהלכים אשר היו בכנסת עד עתה ואשר יהיו בקשר להצעת חוק זו. אני חושב שהיוצרות התבלבלו.

משה קצב (הליכוד):

יש לי הצעה בכתב.

היו"ר ש' וייס:

הוא התבקש להשיב על זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היוצרות התבלבלו.

שאול יהלום (מפד"ל):

צריך להשיב ולהודיע.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, השר מודע לכך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הייתי רוצה שלא להיסחף לא למסע קטרוג ולא למסע אישומים. חשבתי שאנחנו נמצאים על קרקע יציבה של הבנה והסכמה עם סיעות האופוזיציה. הסתבר שאין הדבר כך, ולכל צד יש טענות מטענות משלו.

ניסינו לבוא לידי הבנה גם בשלב זה לגבי הפרוצדורה. אבל נראה לנו שההבנה לא היתה והמאמצים לא נשאו פרי. לכן, בהתאם להחלטת הכנסת, כך נראה, מצווים אנו לעבור מהדיון האישי לדיון הסיעתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה? באמצע הדיון?

דן תיכון (הליכוד):

מה זו ההמצאה הזאת?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אינני ועדת כנסת. אני אינני ועדת פירוש. אני מבקש, בהתאם להחלטה של ועדת הכנסת, לעבור לדיון הסיעתי. כיוון שאין למחוק מ"דברי הכנסת" נאום שהיה ודברים שהיו, ואת דברי ההצגה של הצעת החוק הזאת כבר הבאתי בישיבה שהתקיימה ב-2 בינואר 1996, הרי שאני מבקש רק השלמה נוספת מסוימת לדברים שאמרתי, ונמשיך בדיון.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, יש לי שאלה באמצע דברייך. חבר הכנסת איתן הציע רעיון. הוא אמר: לשיטתכם, אם אכן מתחילים את העניין כאילו מחדש, האם אתה בשם הממשלה מושך את החוק ומייד מעלה אותו? זאת היתה השאלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא מושך ולא מעלה, ואני לא עושה שום דבר לא באופן אינטואיטיבי ולא באופן אימפולסיבי.

קריאה:

-- --

היו"ר ש' וייס:

על כך אענה לאחר שהוא יסיים את דבריו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני ממשיך בדברי ואני מבקש לומר את הדברים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אדוני. כעת תורי לדבר בחוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, נתתי כעת רשות לשר המשפטים, כי היתה לזה התפתחות מוקדמת. אחריו אתן את תשובתי על השאלות המכובדות שהעלית על סדר-יומנו. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

רציתי להוסיף דברי הסבר מסוימים לסעיף 7 בהצעת החוק. הסעיף אומר: "בית-משפט לא ידון בתובענה נגד המדינה של מי שאינו ישראלי או נכנס תייר לישראל שעילתה מעשה או מחדל, חבות או התחייבות, שנעשו או שיוסדו במסגרת תחומי האחריות או הכוחות שהועברו למועצה, כמפורט בנספח 3 להסכם".

מאחר שמאז דיברתי בכנסת, ב-2 בינואר 1996, היו פרסומים על תוכנית לחוק, במסגרת חלק אחר של החוק ליישום ההסכם, פרק שידון במה שמכונה תביעות האינתיפאדה, דהיינו: תביעות של פלשתינים נגד צה"ל וכוחות הביטחון על טענות שהם גרמו או כביכול גרמו נזק, אני רוצה להבהיר, שלפרק זה, פרק ד' בהצעת החוק המונחת לפני הכנסת, תובענות נגד המדינה, אין שום קשר עם מה שמכונה תביעות האינתיפאדה.

אסביר בקיצור. הסעיף הזה, סעיף 7, מפנה במפורש לנספח 3 להסכם. נספח 3 להסכם יסודו בסעיף 20 של ההסכם, כי סעיף 20 הוא המפנה לנספח 3. סעיף 20 קובע: העברתם של כוחות ואחריות למועצה מהממשל הצבאי הישראלי והמינהל האזרחי שלו, כמפורט בנספח 3, כולל את כל הזכויות, החבויות וההתחייבויות המתעוררות ביחס למעשים או מחדלים שאירעו לפני ההעברה. ישראל תפסיק לשאת בכל אחריות כספית למעשים או למחדלים אלה והמועצה תישא בכל אחריות כספית להם ולפעילותה שלה. פסקה (ב) בהסכם אומרת: כל תביעה כספית שתוגש בעניין זה נגד ישראל תופנה למועצה. פסקה (ד): אומרת: מקום שנפתחו הליכים וכו', ישראל תודיע על כך למועצה. כדי שלא אקרא את כל הפסקאות, אני מפנה לסעיף 2(א) האומר: על אף ההוראות בפסקאות 1(ד) עד 1(ו) לעיל, כל צד רשאי לנקוט את האמצעים הנחוצים, לרבות חקיקה, במטרה להבטיח שתביעות כאלה של פלשתינים, לרבות תביעות תלויות ועומדות שבהן טרם החלה שמיעת הוכחות, תובאנה רק בפני בית-משפט או טריבונלים פלשתיניים בגדה המערבית וברצועת-עזה, ולא תובאנה או תישמענה בפני בית-משפט או טריבונלים ישראליים.

לכן, סעיף 7 של הצעת החוק ופרק ד' כולו בהצעת החוק באים ליישם את הפרק הזה, שהוא הובן – –

משה קצב (הליכוד):

אנחנו באמת מתלבטים ושואלים: מה אופיו של הדיון פה? האם השר מגיש את הצעת החוק מחדש? האם הסתיים הדיון הקודם?

היו"ר ש' וייס:

השר אמר לי שהוא רוצה להגיד כמה מלים. לכן אפשרתי לו.

משה קצב (הליכוד):

מה קורה פה?

היו"ר ש' וייס:

דברי השר הם דברי מעבר בין שלב ההתייעצות הלא-פורמלית לדיון. הדיון יתחיל מיד.

משה קצב (הליכוד):

האם יש מושג כזה, דיון מעבר?

היו"ר ש' וייס:

אין מעבר, אבל, חבר הכנסת משה קצב, אתה יודע מה התרחש עד היום.

משה קצב (הליכוד):

אני יודע. אבל אני רוצה לדעת מה משמעות הדיון של שר המשפטים. אם זה דיון אישי – חבר הכנסת איתן היה צריך לדבר. אם זה דיון סיעתי – יודיע שר המשפטים שהדיון הקודם הסתיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אפשר לבדוק פרוטוקול או להאזין.

היו"ר ש' וייס:

בואו נעשה את הדברים ברוח טובה. אני יודע שאלה ימים קשים.

היה לנו יום גדול – אינני יודע אם גדול, אבל מסובך, ארוך ורב טלטולים, והוא רק מתחיל, לדאבוני. אחרי יומיים קודמים בשבוע שעבר העניין הסתבך, וזה הרי ברור לכולנו. ניסינו ברוח טובה למצוא פתרון. הוצאתי אתכם, על-פי הצעה של חבר הכנסת עובדיה עלי ושר המשפטים, להפסקה של 40 דקות, בתקווה שאנחנו ככנסת, מתוך אחריות לכנסת, לכבודה, לשמה הטוב ולתקנונה, נמצא לזה פתרון. הפתרון לא נמצא.

הפתרון לא נמצא, ואז אמר לי שר המשפטים: אני רוצה לומר כמה מלים, ואחריהן עמדתי להתחיל מייד בדיון על-פי הפרוצדורה – – –

משה קצב (הליכוד):

אז עדיין לא התחיל הדיון? הממשלה עדיין לא הגישה – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, רגע. אני אשיב על השאלה שלך ועל השאלה של חבר הכנסת מיכאל איתן מייד בתום דבריו של שר המשפטים. הוא אמר לי שהוא יאמר דברים קצרים מאוד, לכן אפשרתי לו, ואני מבקש לעמוד בזה – – –

משה קצב (הליכוד):

אנחנו יושבים, ממתינים, ולא יודעים לאן זה מוביל.

היו"ר ש' וייס:

אחרת הייתי צריך להתחיל אחרת, אני מודע לכך. הוא אמר שהוא רוצה לומר כמה משפטים, וחשבתי שזה יהיה נכון כשלב מעבר. זהו, אני אפשר לו לסיים ואני מייד – – –

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עדיין לא התחיל הדיון הסיעתי – – –

היו"ר ש' וייס:

עדיין לא התחיל הדיון הסיעתי, ויש גם שאלה אם סיעתי – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מצטער, אדוני היושב-ראש, הבנתי שיש החלטת ועדת כנסת שבאה לסיים דיון אישי ולהתחיל דיון סיעתי – –

היו"ר ש' וייס:

דבר זה אני צריך להסביר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – בעוד בקשת הממשלה היא, שהצעת החוק הזאת, ההצבעה עליה, תוכר כהצבעת אמון. אמרתי את הדברים האלה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ועדת הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת איתן. עכשיו שר המשפטים מדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי את הדברים האלה — — —

היו"ר ש' וייס:

אני אתן לך. לא תדברו שניכם יחד. זה בסדר, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הבינותי שלאור החלטת ועדת הכנסת מתחיל דיון סיעתי. ביקשתי לומר כמה דברי השלמה לדברים שאמרתי קודם לכן, לאחר מכן יימשך, להבנתי, הדיון הסיעתי, ועוד היום תהיה הצבעה על הצעת החוק.

משה קצב (הליכוד):

מה מעמד הנאום שלך? אתה מגיש את הצעת החוק מחדש?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, תנו לו לסיים, אחר כך נברר גם את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא מצאתי בשום מקום שאנחנו צריכים לא להניח הצעת חוק מחדש ולא להגיש הצעת חוק מחדש. אני פתחתי בדיון הסיעתי בדברי השלמה לדברים שנאמרו קודם. כל ניסיון ליצור עובדות שהן שונות מהעובדות האמיתיות לא יצלח. היה דיון אישי עד שלב מסוים, היתה החלטת ועדת הכנסת משלב מסוים, ואם התקנן לא ברור — —

מיכאל איתן (הליכוד):

איך זה יכול להיות?

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, חבר הכנסת איתן, שנייה. שניים בוודאי לא ידברו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — תבהירו אותו. זה מצב העניינים.

היו"ר ש' וייס:

תאמינו לי שהעניינים לא פשוטים כל כך, אבל שניים לא ידברו יחד. הם לא פשוטים כל כך.

משה קצב (הליכוד):

— — — מצב העניינים

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, מייד, נחזיר לו את כל הגזלה פלוס.

חבר הכנסת צוקר, תן לשר המשפטים אפשרות לסיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

רציתי להבהיר מה פשר סעיף זה, ומכיוון שאדוני אמר שהוא הבין שדברי יהיו קצרים — אני מודה לו
ולא אנצל — —

היו"ר ש' וייס:

לא הבנתי; אתה אמרת לי זאת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, בסדר.

היו"ר ש' וייס:

לא הבנתי כלום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני התכוונתי לדברים קצרים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, שנייה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא חשבתי שאחרי דברי ייפתח מחדש הדיון הפרוצדורלי. חשבתי שכבר נכנסנו למסלול שאנחנו ממשיכים בו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם היו שוללים לך את זכות הדיבור – – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, סליחה. תן לי, חבר הכנסת איתן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הבנתי שאתה עולה אחרי ומדבר – – –

היו"ר ש' וייס:

מייד. זהו. כל העסק התהפך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — לא שמונעים ממך חס ושלום רשות הדיבור.

היו"ר ש' וייס:

בדיוק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין כל כוונות ולא אפשרויות כאלה, אבל עם זאת גם לא צריך, כדי להשיג מטרה, להגיע למצב של יחסים — —

היו"ר ש' וייס:

קשים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — לא ראויים בבניין. אני לא רוצה לומר יותר. הרי המגמה שלכם ברורה, המגמה שלנו ברורה, ואנחנו מנסים להתמודד בגבולות התקנון. אבל כל עוד ועדת כנסת פוסקת או קובעת, אני מציע שנלך על-פיה, שכן אחרת בכלל נאבד כיוון. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, סליחה. תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר המשפטים. מייד אתה תהיה בעל רשות דיבור ותקבל אפילו תוספת של שתיים-שלוש דקות.

הדברים שאמר שר המשפטים – אדוני שר המשפטים, לתשומת לבך – היו נחוצים לשלב המעבר בקטע מסובך של סדר-יומנו, זה כל העניין, לכן אפשרתי לו זאת.

אדוני שר המשפטים, פשוט הסברתי שדברך היו נחוצים לשלב המעבר בסדר-יום מסובך. זה כל העניין, וכך צריך לתפוס אותו.

רבותי, נשאלתי שאלה לסדר, אני עונה, והדיון מתחיל – נמשך. השאלה שנשאלתי היא שאלה – טענה – שנשאלה על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן, הכיצד עוברים, פתאום, מדיון אישי לדיון סיעתי. נכון? זאת השאלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

השאלה היא: על-פי סדר-היום – –

היו"ר ש' וייס:

אני יודע.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – אני רשום לרשות הדיבור – –

היו"ר ש' וייס:

זה אותו דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — במסגרת דיון סיעתי — —

היו"ר ש' וייס:

רבותי, סדר — —

מיכאל איתן (הליכוד):

למי יש הסמכות לקחת לי את רשות הדיבור?

היו"ר ש' וייס:

על כך אני רוצה לענות לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, קרו דברים בנושא הזה. הנושא לא תמים, ואנחנו לא באים לדיון היום בלי שקדמו לו אין סוף התדיינויות אחרות. נשאלתי מה היא עמדתי, אני אומר מה היא ואפעל על-פי החלטת ועדת הכנסת; זאת חובתי.

חבר הכנסת איתן, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, הדברים נוגעים גם לך — —

אומר לכם מה היא עמדתי, חבר הכנסת איתן, ואפעל על-פי החלטת ועדת הכנסת. עמדתי היא, חבר הכנסת איתן – אני אפעל על-פי החלטת ועדת הכנסת, אני חייב לפעול על-פיה, והיא עולה גם על העמדה האישית שלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

כאשר אתם תהיו באופוזיציה, מה שתעלה לכם ההחלטה הזאת...

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – היסטורית – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, כל היום עשינו מאמץ שזה לא יהיה כך; תאמין לי. כל היום עשינו מאמץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – מאמץ, אתם לא מוכנים אפילו – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש ממך, אל תגיד לי "אתם".

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אל תגיד לי "אתם".

מיכאל איתן (הליכוד):

המאמץ הגדול – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני לא אתן לך את רשות הדיבור אם תתנהג כך. שאלת על עמדתי, ואל תגיד לי "אתם". אמרתי את זה חמש פעמים, ועכשיו אני אומר זאת פעם אחרונה לפרוטוקול. כל היום עשיתי מאמץ שזה יהיה אחרת, ולא הצלחתי במאמץ. זהו. עכשיו אני אומר מה היא עמדתי. עמדתי היא, אחרי שביררתי, ראיתי הכול, ואני לא אנהג על-פי עמדתי אלא על-פי החלטת ועדת הכנסת, שהדיון תם ביום שלישי שעבר, זאת עמדתי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זאת החלטת ועדת הכנסת?

היו"ר ש' וייס:

סליחה, שאלת מה היא עמדתי, אבל אני אנהג על-פי החלטות ועדת הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אומר שאת זה ועדת הכנסת לא החליטה.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, אני אנהג על-פי עמדת ועדת הכנסת. שאלת מה היא עמדתי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה יגיע גם לשלב ערכאות, ואני רוצה שידעו מה היא עמדתי. אתה תאפשר לי להגיד מה היא עמדתי, ואני אנהג על-פי החלטת ועדת הכנסת שהיא שונה מעמדתי, ואני מקבל אותה. עמדתי היא, שהכול ברור בפרוטוקול שהיום היתה צריכה להיות הצבעת אי-אמון על-פי הצעת חבר הכנסת משה קצב, ומה שקרה שם הוא, שידידי סגן יושב-ראש הכנסת, שניהל את הישיבה גם בסמכות של יושב-ראש הכנסת בזמן ניהול ישיבה, אפשר לשר ליבאי לומר עוד כמה מלים, ואחר כך בתור ג'סטה גם לנציג הליכוד, כלומר לך, כי זה היה מעשה שבתחום הג'סטה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

איזה ג'סטה? הייתי רשום עם זכות מלאה. אל תעשה לי ג'סטות.

היו"ר ש' וייס:

אתה שואל מה היא עמדתי. אני לא הולך לעשות זאת. שאלת מה היא עמדתי, וזאת עמדתי. על-פי עמדתי הייתי נוהג בדיוק כפי שהציע לי לעשות יושב-ראש הישיבה דאז, חבר הכנסת רפאל אדרי. הבנתי שעמדתי שנויה מאוד במחלוקת, בינתיים היו התפתחויות, הבאתי זאת להחלטת ועדת הכנסת, ועכשיו אני נוהג על-פי החלטת ועדת הכנסת, והיא שהדיון הופך להיות דיון סיעתי עם כל המשמעויות, זה כבר נדון פעמים מספר, ואין לי ספק שרוב הדוברים ייכנסו עוד פעם לפרוצדורה. זאת זכותם.

ועדת הכנסת קבעה הודעות סיעות של חמש דקות לסיעה, לסיעות העבודה והליכוד – עשר דקות. ראשון הדוברים – עשר דקות פלוס שתיים, חבר הכנסת מיכאל איתן. כבודו מוזמן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני, חבר הכנסת מיכאל איתן משתתף בדיון הזה במסגרת הדיון האישי. אני מבקש לדעת מיושב-ראש הכנסת, עם כל הכבוד וההערכה ובמלוא הנימוס, האם חבר הכנסת מיכאל איתן משתתף בו במסגרת הדיון האישי או הסיעתי. אם זה האישי – הוא יעלה לדבר. אם זה הסיעתי – יש לנו שיקולים אחרים.

אם הדיון סיעתי, אנחנו מבקשים לדעת, האם שר המשפטים משך את הצעת החוק והניח אותה מחדש. כי אם הדיון מתחיל מחדש – אנחנו רוצים לדעת. בינתיים לא קיבלנו תשובה — — —

היו"ר ש' וייס:

אני אשיב לך.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

שאלתי את שר המשפטים באופן מפורש, בעקבות הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן, אם כבר הולכים לשיטה פסולה בעיניו – לפחות ללכת לפיה. שר המשפטים השיב: לא, הדיון נמשך, אלא בפרוצדורה אחרת – — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מה?

היו"ר ש' וייס:

זה מה ששר המשפטים אמר.

משה קצב (הליכוד):

שר המשפטים אמר שהדיון נמשך.

היו"ר ש' וייס:

נקודה. זאת אומרת שהוא לא מקבל את הרעיון שהוא מושך מתחיל.

2. מרגע זה אני פועל על-פי החלטת ועדת הכנסת. ועדת הכנסת אמרה: סיעתי, וזה מתחיל ממש מרגע זה, כי זאת ההחלטה שנתקבלה הבוקר עוד לפני הדיון. אשר על כן הדיון עכשיו נמשך בווריאציה סיעתית. זה שזאת החלטה מסובכת של ועדת הכנסת – יותר מכך כבר אמרנו ועוד ייאמר — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זה לא קשור.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, עכשיו אני מחליט פרוצדורלית כיושב-ראש הישיבה, כיושב-ראש הכנסת, שעל-פי החלטת ועדת הכנסת תהיה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זה לא קשור להחלטת ועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רבותי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה, לפני ועדת הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך להודיע מה קרה – – –

היו"ר ש' וייס:

הודעתי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בשבוע שעבר – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רשום לדבר – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אחרי הודעתי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

הבנתי את שאלתך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני לא שואל – – –

היו"ר ש' וייס:

הבנתי את הערתך, הבנתי את תלונתך, בסדר?

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אל תאיץ בי, אני עובר יום קשה. תודה לכל המאיצים. אילו לא הייתם מסתבכים בשבוע שעבר, הכול היה אחרת. תסלח לי על תשובתי. אני לא הייתי פה בשבוע שעבר, ואם הייתי – לא הייתי נותן לכם להסתבך. אם כך – קצת חברות – – –

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לא, תקנונית אני אומר; לא מהותית. רבותי, סליחה, החלטתי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לפני שאתה מחליט. תן לי – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, כבר אמרת את זה. כמה פעמים אתן לך? הבנתי. חבר הכנסת מיכאל איתן טען לפני דקות אחדות, שעל-פי דעתו הוא רשום לדיון וצריך להמשיך כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא לפי דעתי, על-פי הפרוטוקול – – –

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אל תעזור לי עכשיו. כל אחד נכנס פה באמצע. סלח לי, אל תיתן לי עצות, עם כל הכבוד. סליחה, חברים, אני מחזיר את הדין לטון השקט. תאפשרו לי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

היושב-ראש אומר — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, כל אחד יתחיל להסתבך. רבותי, ועדת הכנסת — — —

דוד צוקר (מרצ):

כולם עומדים.

היו"ר ש' וייס:

לי לא מפריע שאתם עומדים, אני ממליץ שתשבו. בואו נשב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מרוב כבוד לכנסת אנחנו עומדים על רגלינו.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מכם שתשבו. לא צריך להצביע, אני לא פותח דיון מחודש, היה לי מספיק היום, עשרה סיבובים. חברים, אל תעמדו. זה אומנם חשוב, אבל יהיו לנו דברים עוד יותר חשובים השנה, תאמינו לי.

אני פועל על-פי עמדת ועדת הכנסת, אמרתי לכם את זה במפורש, ואני אומר את זה עוד הפעם אם יהיה צורך. אני כלל לא מאוהב במה שהתפתח כאן. לו הייתי צריך לנקוט עמדה, הייתי נוקט עמדה כמו שאמרתי, הייתי דבק בעמדתו של יושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת רפי אדרי, וקובע שהיום צריכים להיות חבר הכנסת מיכאל איתן והשר ליבאי, במסגרת מין הסכמה, והצבעת אי-אמון. אני לא נוהג עכשיו על-פי דעתי, ועדת הכנסת מחייבת. התחיל דיון סיעתי. אשר על כן נפסק לא רק מה שהיה קודם אלא גם משתנה ההחלטה לתת רשות דיבור אישית לחבר הכנסת מיכאל איתן ולשר המשפטים, שיכול להופיע תמיד, כי שר יכול להופיע תמיד, אצל שר זה לא אישי. מתחיל דיון סיעתי. על-פי דיון סיעתי רשמו לי את חבר הכנסת מיכאל איתן. אם הליכוד רוצה לתת שם אחר – הוא אחראי; אם מישור חושב שהחלטתי הנוכחית היא פגומה – יפעל על-פי הפרוצדורות הקיימות. אני לא מוכן לדון עוד על החלטתי זו ואני מתחיל בדיון סיעתי. זהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תשמע אותי?

היו"ר ש' וייס:

שמעתיך. עוד הפעם, אבל בקיצור, כי כבר אין לי כוח.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לך כוח לדבר, אני מניח שיש לך כוח להקשיב.

היו"ר ש' וייס:

יש לי, אני מקשיב כל היום. גם לך הקשבתי היום עשר פעמים.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון, לכן אני אומר: אין לך כוח לדבר, אבל להקשיב יותר קל.

היו"ר ש' וייס:

רק קצר.

מיכאל איתן (הליכוד):

קצר מאוד.

אדוני היושב-ראש, נרשמתי לדיון על הצעת החוק, הייתי רשום לדיון והיתה לי זכות דיבור. בשלב מסוים העבירו את זכות הדיבור שלי בקשר לחוק. איש לא עשה לי ג'סטה, איש לא נתן לי זכות יתר. נתנו לי אפשרות לדבר כמו שנתנו לכל חבר כנסת שיש לו זכות כזאת, אישית, שלו.

היום אתה הולך לעשות תקדים שלא היה מיום קומה של הכנסת הזאת. סיעת הליכוד הודיעה, שמאחר שהדיון סיעתי, ויש שם תור, השיקולים הם אחרים – היושב-ראש יודיע אם תהיה לי זכות או לא, ומה שהוא יודיע אני אכבד. אבל אם היום נתת לשר לדבר לפני חבר כנסת שהיה צריך להתחיל בדיון – שינית את הסדר, הפסקת את הדיון, שללת את זכותו ללא שום בסיס בתקנון נגד הזכויות המוגנות לדבר.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי. הדברים נרשמו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים מייד.

עוד לא היה דבר כזה בתולדות הבית הזה, שלקחו את זכות הדיבור בשרירות וללא שום בסיס בתקנון.

היו"ר ש' וייס:

הבנו. מספיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל מאחר שלא רציתי שאתה או הכנסת תגיעו למצב כזה, הצעתי לכם – –

היו"ר ש' וייס:

לא "לכם", הצעת לממשלה, לא לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – פתרון אלגנטי בקצת מאמץ, לא הרבה. אבל הממשלה הזאת מוכנה לרמוס זכויות – –

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא נותן יותר דיון, זה הכול.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – ולעשות הכול בשרירות לב של הרוב שלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת איתן, תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא יהיה לכם יום טוב. שזה יירשם בפרוטוקול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, נתתי לך. אמרת שזה יהיה קצר ועשית את זה ארוך, ואתה מדבר על הגינות.

רבותי, בשלב כלשהו אנחנו מוכרחים להמשיך בעניין.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תן לו לדבר באופן אישי ותגמור.

היו"ר ש' וייס:

נתתי לו. הבעיה היא, שבכל פעם בא חבר כנסת שלא היה שותף ליומיים וחצי של ההתדיינות פה וזורק רעיון. הרעיונות נחמדים. יש לי פה אלפי עצות; עוד מעט אלך ללשכתי, אמין את העצות ואבדוק אותן בכובד ראש ובאהבה לבעלי העצות.

רבותי, אמרתי לכם, אני באמת גומר את ההחלטה – אם היא פסולה בעיני מישהו אין מה לעשות, אני נתון לביקורת שיפוטית, ציבורית ואחרת. א. אני לא מרוצה מכל מה שקרה. כל היום אני עושה מאמץ שיקרה משהו אחר – חברי עדים שיש מאמץ – המאמץ לא עלה יפה; ב. עמדתי האישית היא אחרת, ואני מוחק אותה בפני עמדתה של ועדת הכנסת. אמרתי לכם את זה. אשר על כן, אני חייב לפעול על-פי עמדת ועדת הכנסת.

בא חבר הכנסת מיכאל איתן ושואל: למה נתת לשר המשפטים לדבר? אני מודיע לכם, שאחרי כל ההידברות הזאת מישהו היה צריך לומר אם קרה משהו או לא. שר המשפטים אמר לי, שהוא יעלה ויאמר כמה מלים בעניין הזה. לדאבוני, זה התמשך קצת יותר. גם חבר הכנסת מיכאל איתן אמר שיאמר כמה מלים. פעמיים נתתי לו, וזה התמשך קצת יותר. אל תעשו מזה בעיה.

הצעתי לשר המשפטים את ההצעה של חבר הכנסת מיכאל איתן, והוא לא קיבל אותה. לא בשמחה רבה, כיושב-ראש הכנסת אני מחויב להחלטות של ועדת הכנסת. הפרשנות שלי היא, שההחלטה מחייבת מרגע שהיא התקבלה, ועל כן היא מחליטה על סדר דיונים אחר. אם בגלל זה נפגעה משום מה זכותו של חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מצטער על כך – לא מצטדק ולא מתנצל אלא מצטער. ראיתי שזכותו לא קופחה, כי הוא מקבל עכשיו עשר דקות מסיעתו, אבל זה עניין של סיעתו.

רבותי, החלטתי הפרוצדורלית הסופית כרגע היא – – –

משה קצב (הליכוד):

אם זה המשך דיון, כפי שאמר שר המשפטים – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, חבר הכנסת קצב, תפסיקו כבר לשגע אותי. יום שלם עשיתם את זה.

משה קצב (הליכוד):

משגעים אותנו.

היו"ר ש' וייס:

לא אני, אתה יודע את זה.

משה קצב (הליכוד):

הממשלה משגעת אותנו.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, על-פי החלטת ועדת הכנסת נמשך הדיון בווריאציה סיעתית. שם הדובר הראשון שנתנה לי סיעת הליכוד הוא חבר הכנסת מיכאל איתן. עשר דקות. אני שואל את יושב-ראש סיעת הליכוד, חבר הכנסת קצב, האם אתם מאפשרים לחבר הכנסת איתן לייצג את סיעתו ולדבר עכשיו?

משה קצב (הליכוד):

אם זה דיון אישי – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא סיעתי.

משה קצב (הליכוד):

אבל שר המשפטים אמר שהדיון ממשיך.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, מספיק, הדיון הוא סיעתי. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן לשאת את דבריו.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת ביבי נתניהו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בנימין נתניהו מצטרף לדיון בפרוצדורה אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צריך להתבייש, בושה וכלימה.

היו"ר ש' וייס:

אל תגיד את זה, אתה יודע שאתה לא צודק. אתה אומר את זה בכל הזדמנות, עשית אינפלציה למלה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל היום אתה יודע שאני צודק, כמו תמיד.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, כל היום אתה יחד אתי, ואתה יודע שההערה שלך כלפי היא גסת רוח. חבר הכנסת איתן, זה הכול. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה הרשית לעצמך להציל את המפלגה, אז תתבייש.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול להציל את כולם. אני לא מתבייש, ואני דוחה את האמירה שלך כהערה גסת רוח ובלתי חברית. תודה. חבר הכנסת בנימין נתניהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

פעם ראשונה שדדת ממני רשות דיבור לא בצדק.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא נוהג בהגינות.

עכשיו מדבר חבר הכנסת בנימין נתניהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד אני לא בהגינות?

היו"ר ש' וייס:

תודה. סיימת. קיבלת 30 אפשרויות נאום. חבר הכנסת בנימין נתניהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה הסוף של הסיפור. אחרי מה שעשית היום, איך אתה לא מתבייש להגיד שאני לא נוהג בהגינות?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, לא, רק בהערה שלך, לא במנהג. אשמח אם תוציא מהפרוטוקול את ההערה שלך, ואני אוציא אז את שלי.

בבקשה, חבר הכנסת בנימין נתניהו. כבודו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בדיון התמוה הזה אנחנו בכל זאת נדרשים לדון במהות ולא רק בפרוצדורה – – –
חבל, רציתי לומר משהו ליושב-ראש גם על הפרוצדורה. אבל ניחא, כיוון שהוא עזב, אני אתמקד במהות.

המהות של הסכמי אוסלו הוצגה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת נתניהו, בדיון על אי-אמון ראוי שישב פה שר.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ראש האופוזיציה מדבר ואין כאן שר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש, הנה השר שחל.

רון נחמן (הליכוד):

אין שר ליד שולחן הממשלה. גברתי היושבת-ראש, יש גם כללים לניהול הבית.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, שמענו – – –

רון נחמן (הליכוד):

מה זה שמענו? צריכה להיות דרך ארץ לפרלמנט. ראש האופוזיציה מדבר, מן הראוי שהממשלה תהיה מיוצגת כאן, שתשמע מה יש לאופוזיציה לומר.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, אנחנו נשמח על הצטרפותך לשולחן הממשלה. חבר הכנסת נתניהו, ראש האופוזיציה, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להפנות את תשומת הלב של כבוד היושבת-ראש, שבמקרה כזה אני מכריז, בדרך כלל, על הפסקה של חמש או עשר דקות, עד שבא לפחות שר אחד. לא ייתכן, זה גם לא לכבוד הכנסת, שבדיון על אי-אמון בנושא כל כך גדול וחשוב, לא יהיה כאן ולו שר אחד.

היו"ר ע' מאור:

עמיתי סגן יושב-ראש הכנסת שאני מכבדת מאוד, אני מצטערת, זה לא על-פי התקנון להפסיק דיון לחמש דקות; האופוזיציה יודעת שנוכח פה שר, וגם יודעים איך יתקיים נוהל הדיון. לכן אני מבקשת להמשיך. אני מבקשת להפסיק את ההפרעות.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

מה הבעיה – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני השר לביטחון פנים, התענוג הוא כולו שלי, שאני יכול לומר כמה דברים בנוחותך על הסכמי אוסלו ועל הצלחתם הכבירה. הרי המהות שהובטחה לנו בהסכמי אוסלו היתה מהות של שלום, שיביא קץ לשנאה ולאלימות ולג'יהאד, ויביא להתפייסות, התפייסות אמיתית, בין פלשתינים לבין ישראלים, כמו גם בחזית אחרת, בין סורים לישראלים.

אנחנו שומעים את ההבטחה הזאת, אף-על-פי שאני יכול לומר לך, שפה, בתוך הכנסת, גורמי הביטחון המוסמכים ביותר אומרים לנו, לפחות במקום אחד שאני נכחתי בו, שלא רק שלא חלה תמורה פסיכולוגית בקרב האוכלוסייה הפלשתינית בעקבות תהליך אוסלו, אלא ששם התהליך הביא להאצה, להגברת התפיסה, שבעצם מדובר כאן בתוכנית השלבים להשמדתה של ישראל. וכל עיר שנמסרת רק מחזקת את התחושה של חלק ניכר, חלק גדל והולך באוכלוסייה, שהם עומדים פה מול ישות ציונית חלשה, מתגמדת, נכנעת, מתקבצת, שבסופו של דבר הם יוכלו להכניע אותה ולחזור – לא רק לתוך ירושלים, כפי שערפאת אומר, אלא גם ליפו, לעכו, לחיפה, ולכל חלקי מדינת ישראל.

אותם גורמים מוסמכים העירו, שמי שיכול היה לחולל תמורה כלשהי בתפיסה הזאת, פועל דווקא ההיפך; והתייחסו באופן ספציפי לערפאת. הם אמרו, שלעומת השינוי הפסיכולוגי, החינוכי, שחולל

למשל סאדאת במצרים, או שמחולל עכשיו המלך חוסיין בירדן, קורה בדיוק ההיפך כשמדובר בערפאת ובמנהיגות של אש"ף. הם מאיצים, מקדמים את התפיסה שהם מתקדמים בתוכנית השלבים.

כל זה היה יכול להיות בגדר הערכה, שכך מעריך איש ביטחון כזה או איש מודיעין כזה. אבל ביומיום האחרונים ראינו הוכחה מוחצת לאמיתות הדברים הללו. הנה עשה מי שעשה, אינני יודע בדיוק מי, והרי אנחנו לא נכנסים לזה, אבל חוסל אותו מרצח מתועב, יחיא עיאש. והתגובה של ההמונים בעזה ורבבות ביהודה ושומרון, אני מדבר כמובן על פלשתינים, היתה תגובה של נקמה, של הבטחת נקמת הדם והחיסול והג'יהאד ושחרורה של ישראל בדם ואש, זאת אומרת שחרורה של ישראל מהישות הציונית.

קודם כול, ההתנהגות של ההמון. ופירוש הדבר שיש שם עוד הרבה הרבה תלמידים וחסידיים של יחיא עיאש, עם כל מה שהוא מסמל. ולעומת זאת נשאלת השאלה, מה היתה התגובה של אותה מנהיגות שאותם גורמי ביטחון ציינו לרעה. גם את התגובה הזאת אנחנו ראינו. מה אומר לנו יותר לגבי האופן שבו ערפאת תופס את השלום, מאשר כשהוא קורא, כפי שהוא קרא היום ליחיא עיאש, קדוש – שהיד. אין אמירה גבוהה יותר, אין האדרה יותר מעלה מהמלה שהיד.

משה נסים (הליכוד):

מפני שרצח יהודים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

רצח יהודים, בוודאי. רצח יהודים, נהיה שהיד, קדוש, מרטיר. אני מנסה לדמיין, רק כדי לעשות את ההקבלה, מה היה קורה אילו לאחר שרצח הרוצח גולדשטיין אותם חפים מפשע במערת-המכפלה, היה מתייצב ראש ממשלת ישראל וקורא לו קדוש. מה היו אומרים לנו לא רק הפלשתינים, אלא כל העולם הערבי, ובעצם כל העולם: על איזה מין שלום אתם מדברים, איך אפשר לדבר בכלל על שלום והתפייסות, כשראש ממשלת ישראל מקדש רצח של חפים מפשע?

רחבעם זאבי (מולדת):

וכל השרים עולים לרגל.

בנימין נתניהו (הליכוד):

וכל השרים עולים לרגל. והנה אנחנו רואים את ערפאת עושה בדיוק את הדברים הללו. הוא ויתר אנשי אש"ף באים, מבכים את המת, באים לנחם את המשפחה, מתחבקים עם אנשי ה"חמאס". הרי ערפאת הבטיח, לפי הסכם אוסלו, לפרק את כל המיליציות החמושות. האם הוא פירק איש "חמאס"

אחד? הם עמדו שם עם כלי הנשק, ירו באוויר. לא נגע בהם. אבל לא רק שלא נגע בהם; הוא קורא לו שהיד, משבח.

אני חושב, שאין הוכחה טובה יותר לחיסרון, לכשל הגדול של אוסלו. לא באה התמורה הפסיכולוגית, אלא להיפך, בא ההמשך של תוכנית השלבים, בראשותו, בעידודו, בניצוחו של ערפאת, של אש"ף.

נדמה לי, שמר פרס הבטיח לנו בזמנו הונג-קונג בעזה. ונדמה לי, שכל מי שחזה במחזות שכולנו ראינו מבין, שמה שיש לנו בעזה הוא לא הונג-קונג אלא טהרן שנייה. ועכשיו אתם, בלי ניד עפעף, אדוני השר לביטחון הפנים, אתם בונים לנו כאן שורה של טהרנים. כבר פיניתם עוד כמה ערים, בקרוב תפנו גם את חברון, המעוז של ה"חמאס"; זו תהיה טהרן גדולה עוד יותר מעזה. וחרף כל העובדות, חרף כל המציאות שמתגלה לנגד עינינו, אתם ממשיכים בתהליך הזה ומתכוונים כמובן למסור את יתרת השטח גם כן – אם תנצחו בבחירות, דבר שלא יקרה.

מה שהתגלה לאורך כל התהליך הזה, אבל ביתר שאת ב-48 השעות האחרונות, השר שחל, זה שפה מתחולל למעשה תהליך של הונאה. ערפאת עושה עסקה עם ה"חמאס": תעצרו לזמן מה, רק לזמן מה, את הטרור. הוא גם לא אומר להם לעצור את הטרור, הוא אומר להם: תעצרו את זה מהמקומות שאני קיבלתי, כדי שנוכל לקבל את היתרה. אחר כך תמשיכו. ערפאת מתחבק עם ה"חמאס", משבח את המרצח הזה ומרצחים אחרים. פירוש הדבר, שאין פה שלום.

עכשיו השאלה פשוטה מאוד. אתם יצרתם עובדות גרועות מאוד בשטח. הן לא לטעמי ולא לטעם חברי. אנחנו נצטרך להתמודד עם העובדות האלה, נצטרך להביא אותן בחשבון. אבל השאלה שעומדת עכשיו בפני הציבור בישראל היא: לאן ממשיכים? האם ממשיכים למסור להם את כל השטח, עד פרברי תל-אביב, עד מבואות חיפה, מסביב ובתוך ירושלים, או שמייצבים את התהליך הזה ויוצרים רצועות ביטחון וביטחונות למדינת ישראל? אם אנחנו תלויים ברצון הטוב של ערפאת, לא נגיע לשום מקום.

הוכח דבר אחד במקרה של יחיא עיאש: הוכח שאפשר להלום בהם בפנים. תמיד אמרנו: אין לנו כוונה לכבוש מחדש, אבל נפעל נקודתית כשאפשר. היום ברור שיש שם עוד הרבה סייענים של יחיא עיאש – אתם בעצמכם דורשים את הסגרת המרצחים – יש שם הרבה מרצחים של יהודים. אחת משתיים: או שלוחצים על ערפאת – ויש כל הכלים ללחוץ עליו, כלים כלכליים, כלים מדיניים, אספקת חשמל, מיליארד השקלים שאתם עומדים למסור לו השנה הזאת – שיתפוס את המרצחים הללו וימנע פעולות נקם או פעולות טרור כלשהן; או שאנחנו נצטרך לעשות זאת. יש לנו הכוח והיכולת לעשות זאת. אם אתם לא תעשו זאת, ממשלה אחרת שתחליף אתכם תעשה זאת.

נכשלתם בדבר, נאלצתם למעשה להשלים ולא לומר מלה אחת. שמעתי היום את מר פרס משבח את ההתנהגות שהיתה בהלוויה הזאת. ראש ממשלת ישראל היה הראשון שצריך היה לעמוד ולגנות בכל תוקף מה שקרה שם, לגנות בכל פה את ההתנהגות של ערפאת. במקום זה נותנים עוד דבר סניגוריה.

סילבן שלום (הליכוד):

שרפת הדגל של ישראל.

רון נחמן (הליכוד):

200,000 איש היו שם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

שורפים דגלים, מקללים אותנו, מסבירים לנו שהולכים לרצוח אותנו, ומר פרס אומר: זה גשם, לא יורקים עלינו.

משה נסים (הליכוד):

גשם נדבות.

בנימין נתניהו (הליכוד):

יורקים עלינו ומתכוונים גם להשמיד אותנו. והתגובה שלכם היא: לא קורה שום דבר. ולכן ממשלה כזאת, שעומדת מול שבר כזה ומול שקר כזה ומשתפת פעולה עם השבר ועם השקר, ממשלה כזאת צריכה ללכת. לכן אנחנו מביעים אי-אמון.

שמעתי שאתם מדברים כל הזמן על הרצון להקדים בחירות. מר שחל, יש לכם הזדמנות מצוינת: הנה תבוא ההצבעה, תנו הוראה לחברים, פחות או יותר במסגרת הזאת. יש לנו כאן רוב, אתם יכולים להקדים את הבחירות היום. אין לכם מה להיכנס לאולם, נצביע ונגמור את העניין.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת וליד חאג' יחיא.

ברשותכם, מעכשיו חמש דקות לכל דובר, נא לשתף פעולה עם הזמן. זו החלטת ועדת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

איזו ועדה נדיבה.

סילבן שלום (הליכוד):

כמה זמן מוקצב לדיון, גברתי היושבת-ראש?

רחבעם זאבי (מולדת):

חמש דקות לכל סיעה, עשר – לגדולות.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר המפנה אלי את גבו, תרתי משמע – – –

דן תיכון (הליכוד):

בגללך הוא יוצא.

חגי מירום (העבודה):

אני לא בטוח שזה בגללי, אבל אולי כן.

על מה אי-האמון שמגישה האופוזיציה היום לכנסת?

משה קצב (הליכוד):

אתה יודע שהממשלה החליטה על זה כאמון, אתה לא דן כרגע על האי-אמון של האופוזיציה.

חגי מירום (העבודה):

כן, אבל אנחנו יודעים, חבר הכנסת משה קצב, שמתנהל פה משחק פרלמנטרי לגיטימי, שבו שקלתם הגשת הצעת אי-אמון, הגשתם אותה כבר בשבוע שעבר, פתאום גיליתם שהקדמתם לעשות כן. תכננתם להגיש אותה השבוע, והממשלה הכתה אתכם בעשותה שימוש בתקנון, שמשמעותו הכרזת אמון או אי-אמון על הצעת חוק שלה.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר להעיר לך הערה?

חגי מירום (העבודה):

בבקשה.

היו"ר ע' מאור:

אם זה בתוך חמש הדקות.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי פסיקת היושב-ראש ניתן לחזור מן הבקשה להביע אי-אמון עד תום הדיון.

חגי מירום (העבודה):

אין לי ספק שזה נכון.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי החלטתו של היושב-ראש, ולכן זו היתה זכותנו לחזור, ולחזור מן החזרה גם כן.

חגי מירום (העבודה):

אני לא מטיל בכך ספק, אלא שהממשלה, ביודעה שעלולה להיות חזרה על העניין הזה, החליטה לנקוט צעד פרלמנטרי שהוא צעד שמנע אפשרות שהדיון יידחה לשבוע הבא. כולנו מבינים את זה, אבל בואו נדבר על מהות.

על מה אי-האמון הזה? הנה מגישה הממשלה הצעת חוק, שתכליתה בעצם להסדיר את סמכויות השיפוט, בעיקר ביהודה ושומרון, לאחר המצב החדש שנוצר כתוצאה מהסכמי אוסלו ב', וכל כולה של ההצעה הזאת לבסס משפטית את מערכת היחסים שנוצרה שם. השאלה של הסכמי אוסלו ב' כבר

הוכרעה בכנסת הזאת. הכנסת הזאת כבר הביעה את אמונה בתהליך הזה, והנה בכל זאת מנסים השכם והערב להעלות כאן הצעת אי-אמון על העניין, וזה דווקא כאשר נראה לעין כול שהתהליך מתקדם טוב יותר אולי לעומת חששותינו לגבי התקדמותו.

כי מה כאן קרה? במשך החודש וחצי האחרון עזבה מדינת ישראל, באמצעות הצבא שלה ששלט, הוא Aבשש ערים מרכזיות ביהודה ושומרון, את מרכזי הערים, את כל אותו אזור שהוגדר אזור האזור אשר נמסר לידי הרשות הפלשתינית.

עמנואל זיסמן (העבודה):

, את כל השטח A.לא רק את אזור

חגי מירום (העבודה):

כן, את הערים. אני מודה על התיקון.

, שיש בו סמכויות משותפות, ישראליות Bוהנה נערכו, כפי שנערכו, באזור הביניים, שנקרא אזור, אזור חשוב, שכל ההתיישבות היהודית מצויה בתוכו – Cופלשתיניות, וכמובן נשארנו מיוצבים באזור צריך לומר זאת – וכל כולה של הצעת החוק באה על מנת להסדיר את המצב המשפטי הזה ולראות שאנחנו לא רק מקיימים את החלטותינו כלפי הפלשתינים אלא גם את סמכויותינו כלפי האנשים של מדינת ישראל שיושבים בשטח שהוא עדיין בריבונות מדינת ישראל.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא בריבונות, בשליטה.

חגי מירום (העבודה):

בשליטה.

אומנם היו מראות מאוד לא סימפטיים וגם נסיגה חפוזה ובלתי מכובדת מהעיר שכם, אבל אחר כך המערכת כולה, גם הצבא וגם הרשות הפלשתינית, נערכו במשותף על מנת שלא יחזרו על עצמם אירועים כאלה, ובעזיבות האחרות, המאוחרות יותר, היתה עזיבה מסודרת ומכובדת תוך כיבוד מלא של ההסכמים. בסך הכול המצב שנתהווה, כאשר אנחנו מחוץ לערים הגדולות, הוא בדיוק במתכונת שהסכמי אוסלו ב' כיוונו אליה.

אני חושב, שכעת הדבר החשוב ביותר לעשותו הוא ליצור ייצוב ולהגביר את המחויבויות של שני הצדדים, שקיבלו על עצמם אחריות, ולא לסטות מהם ימינה ושמאלה. אני אומר זאת גם לרשות הפלשתינית וגם למדינת ישראל, שצריכה לתבוע את זה ממנה, מפני שזה האלף-בית של ההסכם כולו.

אנחנו רואים עצמנו מותקפים מדי פעם בגלל מה שהתרחש בתוך עזה לאחר הרצח של ה"מהנדס", יחיא עיאש המנוול.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא כימאי.

חגי מירום (העבודה):

הכימאי.

אני חושב, שבהתנהגות של יאסר ערפאת כראש הרשות הפלשתינית היו צללים כבדים ביותר, אבל היו בה גם נקודות אור. מה היו הצללים? הצללים היו בהזדהות שלו עם רב-מרצחים, שלא רק ניסה לרצוח יהודים, ואף הצליח בכך ועשה דבר נורא לאנשים חפים מפשע, אלא גם ניסה לרצוח את השלום, את התהליך שיאסר ערפאת בחר ללכת בו. לעומת זאת, העובדה שיאסר ערפאת נמנע ביודעין ובמכוון ובפומבי מלייחס את הפיגוע הזה למדינת ישראל – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה לא מעודכן.

חגי מירום (העבודה):

אני חושב שאני מעודכן.

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת, חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת מירום, כבר הוספתי לך דקה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא האשים את ממשלת ישראל.

חגי מירום (העבודה):

במסגרת מה שהוא יכול הוא ניסה לייצב את האוכלוסייה בעזה, שמאוד נסערה מהעניין הזה. אני חושב שיש בכך סימן למחויבות שלו לתהליך.

אני לא מאוהב בהם, חברי הכנסת, מעולם לא הייתי. אני הייתי בעד ההסדר הזה ואני בעד היפרדות, לא מאהבת הפלשתינים אלא מאהבת עם ישראל, ומפני שתמיד הייתי סבור שצריך לייצב את מדינת ישראל על שני אדנים: אדן אחד – דמוקרטיה, והאדן השני – בית לאומי לעם היהודי, שיהיה יציב.

דן תיכון (הליכוד):

זו לא גזענות?

חגי מירום (העבודה):

חלילה. מפני שאני אדם שלוחם ויילחם לעולמי-עולם לשוויון חברתי למיעוט הערבי במדינת ישראל, ואני משוכנע שאפשר להצליח להשיג שוויון מלא בתנאים שבהם יש באמת תחושה של אין איום. לא ממך, חבר הכנסת דן תיכון, אלמד על יחס למגזר הערבי, כי אני ממובילי המאבק על שוויון שם.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת ממך לסיים. אצטרך לא לאפשר רשות הדיבור לנציג העבודה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני עומד לסיים, ואני רוצה לומר כאן: בסוף דבריו הציע לנו ביבי נתניהו להקדים את הבחירות באמצעות הצבעת אי-אמון לעצמנו. פטנט כזה אני עדיין לא ראיתי, ודאי שלא מאדם שרוצה להיות מנהיג וראש ממשלה לעתיד, ולאלוהים פתונים, איך חשב שאפשר להתייחס לכך ברצינות.

היו"ר ע' מאור:

תודה, סגן השר וליד חאג' יחיא. אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי מהמפד"ל, ואם לא יהיה – נציג ש"ס, ואם לא יהיה – חבר הכנסת רפאל איתן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברוכים הבאים, אולי ידאגו לכך שיהיה כאן שר, או לפחות איש קואליציה אחד.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת אי-האמון הזאת היא הצעה קנטרנית, לדעתי, מצד סיעות האופוזיציה.

דן תיכון (הליכוד):

הממשלה מבקשת את הצבעת האמון והאי-אמון.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

הצעת האי-אמון שהיתה ביום שני שעבר – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, ההצבעה הראשונה היא תמיד על הממשלה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

נכון, אני מבין את מה שהיה היום.

דן תיכון (הליכוד):

זו הצעה קנטרנית?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

כל מגמת הליכוד, לדעתי, היא לטרפד את תהליך השלום, את ההסכם בין הרשות הפלשתינית לבין מדינת ישראל. הם בוודאי כועסים על כך שהרשות הפלשתינית מנסה להכניס סדר בתוך השטחים המשוחררים, להביא לביטחון במסגרת הסמכויות שיש לה, לבנות מוסדות שלטוניים. הם כועסים, אדוני היושב-ראש, על שנציגי ישראל ונציגי הרשות הפלשתינית נפגשים כדי ליישר הדורים ולפתור בעיות. על כל אלה כועסים הליכוד ואנשי האופוזיציה. הם כועסים גם על כך, שבפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל הממשלה הזאת מתמודדת עם הנושא של זכויות ערביי ישראל, זכויות אשר הופקעו ולא טופלו כראוי במשך 45 שנה. בפעם הראשונה הם מנסים, אומנם בצעדים אטיים, לקדם את האינטרס של ערביי מדינת ישראל מבחינה אזרחית.

נציגי האופוזיציה מנבלים את פיהם בכינויים על המנהיגות הפלשתינית ומכנים אותם בכינויים לא ראויים למנהיגי מדינות, בכינויים לאנשים שממשיכים להיות אתם ביחסי איבה. שמענו את יושב-ראש הליכוד מדבר על ערפאת ועל הפלשתינים.

חיים דיין (צומת):

למה אתה לא מדבר על כך שהוא שהשווה את האנשים שהלכו באושוויץ לאנשים של האינתיפאדה? למה אתה לא מדבר גם על כך?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

חברי חבר הכנסת חיים דיין, שמעת את הסבריו של שר המשפטים, האחראי למשפטים ברשות הפלשתינית, שאמר כי הוא לא התכוון לכך. אני חושב שדי להעלות גירה על הדברים האלה ועל כל הסמאות האלה. הוא לא התכוון לכך, הוא אמר את אשר אמר כדי להשוות את העניין מבחינה ליגאלית.

אני חושב, שהליכוד כועס היום, מכיוון ששני הצדדים, הישראלי והפלשתיני, התחילו להרגיש בריאליזם הפוליטי ומצאו את הדרך לפתרון, לא דרך שדות הקרב אלא סביב שולחן הדיונים. הם כועסים משום שראו, כי הפתרון היום הוא פוליטי ולא בשדה הקרב. הפתרון הוא מסביב לשולחן הדיונים. הפתרון הוא לא באמצעים צבאיים. הוכח לכולנו, שהמלחמות לא פותרות את הבעיה אלא מסבכות אותה. אנחנו צריכים להבין, שמלחמה לא צריכה לגרור עוד מלחמה. מלחמה צריכה להביא שלום, ולא צריך להיגרר לעניין הזה.

אני חושב, שחלק מהאנשים האלה מצטערים על כל התהליך הזה, וכל ההצעות המתגרות האלה, כל הפרובוקציות שעושים נגד הממשלה תכליתן לטרפד את הסכם השלום, מכיוון שהימין לא דוגל בפשרה היסטורית עם הפלשתינים, כדי שלא יהיה שלום בין הפלשתינים לבין הישראלים על חשבון ארץ-ישראל הגדולה. הם מעדיפים את האדמה על האדם, הם מעדיפים את ארץ-ישראל השלמה על השלום המקווה והמיוחל בין שני העמים.

אני חושב, שכאשר אנחנו מדברים היום על השלום, זה מרגיז הרבה אנשים. נכנסנו למסלול אל-חזור מתהליך השלום, למסלול אל-חזור משפיכות הדמים, למסלול של התפייסות היסטורית עם העם הפלשתיני. אני חושב, שכולנו צריכים להבין היום, שהשלום לא יכול להיות כאשר הצדק שלך בא על חשבון הצדק של האחרים. שני הצדדים אוהבים את הארץ הזאת, ואנחנו צריכים להפריד בין שתי הרשויות האלה: מדינה פלשתינית, מצד אחד, ומדינת ישראל, מצד שני. לא זו על חשבונה של זו, לא עם אחד השולט בשם הצדק שלו על העם האחר.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב, שהצעות האי-אמון האלה, כל כולן באו כדי לטרפד את תהליך השלום, ואני חושב, שההיגיון והערכים האוניברסליים שלנו צריכים להדריך אותנו כדי לדחות את ההצעה הזאת בכל תוקף ולהמשיך להביא שלום למזרח התיכון, לעם ישראל, לעם הפלשתיני ולכל עמי האזור. תודה רבה לכם.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת וליד חאג' יחיא. חבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מה קרה?

היו"ר ח' חדאד:

אני מצטער, חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי שקורא היום עיתונים ורואה את ההצעות ערפאת, אשר הכריז שהרוצח המתועב הזה הוא שהיד, הוא קדוש; מי שקורא את ההצעות שלו, שלפיהן אנחנו הפרנו את ההסכם, רצחנו שהיד, אנחנו מפירים את ההסכם – 47 הרוגים, עשרות פצועים, לא שמענו שזו הפרה של ההסכם. כאן, בבית הזה, אנחנו אומרים לא פעם, אחרי מעשי זוועה, אחרי הפרות הסכמים של אש"ף: תגידו להם שהם הפירו את ההסכם. לא דובים ולא יער – אין. מה שהם מפירים, זה מותר.

רבותי, אני חושב שאפשר לומר את הפסוק החמור: גלה כבוד מישאל. אין כבוד, פעם היתה גאווה, היה כבוד. אנחנו שומעים את אחד ממנהיגיהם, את שר המשפטים שלהם אומר, שאנחנו מתנהגים כמו הנאצים.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

לא כך אמר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כך הוא אמר, אם אתה מבין את הדברים שלו; שאנחנו צריכים לתת פיצויים כמו שנתנו לנו כשהרגו אותנו.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא התכוונתי לכך שהתורנית תהיה השרה אורה נמיר.

היו"ר ח' חדאד:

גם אני לא ידעתי. אתה ביקשת שר, לכן שלחתי.

דן תיכון (הליכוד):

כל השרים התקזזו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, האם נעלמו מעיני הממשלה התמונות המזעזעות שראינו השבוע? 300,000 זועקים: בדם, באש, ואת ההלוויה הזאת מכבדים גם אנשי הרשות הפלשתינית. לא שמתם לב להצהרות של ערפאת על ירושלים?

רבותי, כמי שיוצא לו לנסוע יום-יום בכבישים העוקפים, לראות את גילה ואת בית-לחם, לראות את החינוך שהולך להיות, את האסון שהולך להיות. רבותי, רק פתחו את הכביש העוקף לגוש-עציון, וכבר זרקו בקבוקי תבערה. רבותי, איפה אתם, תפקחו את העיניים. אתם הולכים להקים מדינה פלשתינית. רבותי, בעוד שבוע וחצי יתחיל האסון. אני רוצה להזהיר: ברור שבשבועיים האלה הם לא יעשו הרבה, כי יש להם הסכם. תנו להם לעבור את הבחירות, תנו להם להיות מדינה, תנו להם להיות שלטון, אבל זה יבוא מייד. ואני לא מאמין. הם הפירו את ההסכמים, אנחנו לא נפר. עובדה היא, שכל הרוצחים שנמלטו ליריחו ולעזה, ולא עשיתם שום דבר נגדם.

אני רוצה לומר, שאתם מפקירים את אזרחי מדינת ישראל. היום מי שייסע ביריחו, בבית-לחם, ברמאללה, ותהיה לו תאונה – אין לו ביטוח. הכול חשבתם מה לתת לערפאת – כסף, איך לעשות, איך להשיג, איך לתת לו מים, איך לתת לו סמכויות, איך לתת לו קלפיות בתוך ירושלים. אבל ביטוח לתושבים – – –

משה נסים (הליכוד):

סליחה, לא יהיו קלפיות, יהיו מכלים. אני מבקש לדייק.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מכלים זה נקרא. אבל ביטוח לאזרחים שייסעו ביהודה ושומרון – לא דאגתם. כי מי צריך לדאוג לאזרחי מדינת ישראל?

נמצאת כאן שרת העבודה והרווחה. איך את יכולה לישון בלילה בשקט כשאזרחי ישראל יעבור בבית-לחם ויקרה לו משהו? הוא לא מבוטח כלל. אין לו שום סעד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא ישנה בלילה בגלל דברים אחרים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כן. אבל אני חושב שתוסיפי גם את הבעיה הזאת, זאת מצוקה אמיתית, אלה משפחות שיהיו אומללות אם יקרה, חס וחלילה, אסון, לא יהיה להן ביטוח, שום דבר. הן יצטרכו לחפש את ערפאת כדי לקבל ביטוח שם. זה הדבר הראשון שאתם צריכים לדאוג לו.

לסיום, אל תגידו שלא הזהרנו אתכם. אני חושב שבשנה-שנתיים האחרונות הזהרנו והזהרנו והזהרנו.

רבותי, כבוד השרה, אתם הולכים כאילו כבר ניצחתם בבחירות הבאות. רבותי, אתם לא ניצחתם בבחירות הבאות. העם הזה לא טיפש, העם הזה יודע שגם השקט הזה הוא שקט לפני הסערה הגדולה. הגיע הזמן שהממשלה שלי, שלנו, תתעשת, ולפני הסערה הגדולה תכבה את השרפה. שהולכת ובאה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת יגאל ביבי. אני מבקש את חבר הכנסת רפאל איתן. אחריו – חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת אסור לה לאשר את ההסכמים וההבנות עם הפלשתינים, וזאת מתוך אינטרס לאומי עליון.

הפלשתינים לא תרמו שום דבר המוכיח שהם רוצים ושואפים לדו-קיום עם מדינת ישראל, עם תרבות זרה, עם האויב הציוני. שום דבר.

נכון היה מתחילת המגעים עם ארגון הטרור אש"ף, והטרוריסט העומד בראשו, ערפאת, לדבר ולדון על הסדרי הקבע. הדרך שנקטה הממשלה, הסדרי ביניים, ערטלה את מדינת ישראל מקלפי מיקוח ומעמדות מוצא חיוניות להמשך המשא-ומתן. רק ויתורים, תחת איומי פגיעה בתהליך השלום – זה לא משא-ומתן.

הפלשתינים, בשיטת הסלמי שהם נוקטים, מתקרבים למימוש מטרותיהם: הקמת מדינה, ירושלים בירתה, ומימוש זכות השיבה.

ואצלנו – תחת איומי הפגיעה בתהליך "השלום" המזויף, נרתעים, נסוגים, מוותרים ומתפשרים. הראו לי ויתור ערבי אחד ויחיד בכל המגעים הללו.

והטרור, המלחמה שנועדה להתיש את כוחנו, הטרור הזה נמשך, וההצגה של המשטרה הפלשתינית נמשכת, ואנחנו עוזרים להם בהצגה. אנחנו הסטטיסטים. המשטרה הפלשתינית עוצרת, המשטרה הפלשתינית רודפת, המשטרה הפלשתינית משחררת מהכלא. ההצגה ידועה, ומי שמכיר את המזרח התיכון ואת הערבים יודע ומכיר את ההצגות האלה.

אין לערבים עניין, רצון ויכולת לנקוט מהלכים שיעניקו לנו שלוה כפי שההיגיון שלנו מחייב.

כבר נאמר, שאנחנו לא יודעים לנהל משא-ומתן, ודאי שלא במזרח התיכון, ודאי וודאי שלא עם הפלשתינים.

אומרים שהכנסת אינה משקפת את דעת העם, כי הרכב הכנסת מבוסס על מצע, שבינו לבין מה שהתרחש אין כל דמיון.

והמסקנה ההגיונית והעניינית והצודקת כלפי הציבור – ללכת אליו, אל הציבור, ולשאול את דעתו בבחירות כלליות, ומוקדם ככל שניתן.

אם הממשלה בטוחה בצדקת דרכה, ממה היא חוששת? ואם הממשלה חוששת מתגובת הציבור על מעשיה, אין לה שום זכות להתעלם מרצונו של העם.

שואלים אותנו: מה אתם מציעים, תמיד אתם אומרים – לא. והתשובה היא: מה הערבים מציעים? בדם ואש נפדה את פלשתינ? נשחרר את ירושלים?

אנחנו לא צריכים להציע לערבים דבר. ואם ימשיכו בטרור, נילחם בטרור בכל כוחנו ובכל אורך זרוענו. ואם התשובה לא מבטיחה את האינטרס הלאומי – נמשיך ונאמר לא.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת איתן. אני מבקש את חבר הכנסת אברהם ורדיגר. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אגב, היום למדנו פרק מעניין מאוד במכלול הסיבוכים סביב הפרוצדורה של המשך הדיון בחוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת-עזה. הפלונטר היה מיותר, לדעתי, וכדאי ללמוד לקח מהמקרה הזה לעתיד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

איזה לקח?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

יש לי רק חמש דקות, מה אני יכול לעשות?

ראשית, הסתייגותי מהכותרת של החוק המוצע. החידוש לשלול את השם ההיסטורי והמקובל במשך כל שנות קיומנו, כשבנושא זה לא הייתה קואליציה ואופוזיציה, כולנו היינו בקואליציה, השם יהודה

ושומרון, שהוחלף בצורה שרירותית אבל משמעותית מאוד – הגדה המערבית. נכון שכבר בהסכם אוסלו א' הוגנב המונח הזה לכותרת של ההסכם. אבל היתה זו טעות היסטורית מסוכנת; אולי לא טעות אלא כניעה לתכתיב האש"ף. אבל אם אומנם עשינו את הטעות הזאת באוסלו א', האם נגזר עלינו להמשיך ו"לטעות"?

האם אין מקום, מצד ממשלת ישראל, למען כבודה, למען כבודו של עם ישראל ודברי ימי ישראל, לתקן את הטעות ולקרוא לילד בשמו האמיתי, בשמו היהודי, המקורי – יהודה ושומרון? האם אין גבול למה שעושים כדי להשביע את רצונם של שונאי ישראל?

חברי הכנסת, קשה שבעתיים להבין את ההתעלמות המתמשכת של ממשלת ישראל בכל מה שנוגע לביטול הסעיפים באמנה הפלשתינית הקוראים להשמדת ישראל. הלוא ברור לנו, כי ערפאת וחבר מרעיו לועגים לנו, אין להם שום אינטרס ואף מגמה ואולי גם אין אפשרות להוציא את סעיף ההשמדה מהאמנה. פשוט משטים בנו, בממשלת ישראל ובמנהיגיה. כל הבטחותיו בנושא זה הן זריית חול בעיניים. אבל עובדה היא, שהממשלה מתעלמת מבעיית האמנה, כפי שהיא מתעלמת מצורת נטישת הערים ביהודה ושומרון, נטישה בזויה, בריחה, תחת מטר אבנים ויריקות, תוך התעלמות מהכרזות האנטישמיות של ערפאת וההסתה המתמשכת נגד המדינה היהודית. כתמורה אנו משחררים 1,200 רוצחים עם דם יהודי על הידיים. יתפזרו הם בשטחי ארץ-ישראל וימשיכו בטרור ובהרג.

הצעת החוק המוצעת פוגעת בצורה ישירה במעמדה של ירושלים כבירת ישראל המאוחדת על-ידי מתן רשות לערביי ירושלים והסביבה להצביע בבחירות בתוך ירושלים, בתוך בתי-הדואר, בבחירות "דמוקרטיות" לרשות הפלשתינית ברשות ערפאת.

ועכשיו חילול שבת. חילול שבת המלווה את כל ההכנות לנטישת הערים, בסלילת כבישים עוקפים, ויום השבת שנקבע כיום הבחירות לרשות הפלשתינית. חילול שבת של אלפי יהודים, בעיקר מתוך כוחות הביטחון שלנו.

הצעת חוק יישום הסכם הביניים וקביעת מפות וקווי גבולות מחזירות אותנו לקווי הגבולות משנת 1967. כל ממשלות ישראל מאז ניצחון ששת הימים בחסדי השם הבטיחו חגיגת, כי אין חזרה לגבולות 1967, וירושלים המאוחדת תישאר לנצח בירתה הבלעדית של מדינת ישראל. רק היום שמענו חידוש מפי השר ביילין על רעיון לחלוקת ירושלים לרבעים, ולפלשתינים יינתן שלטון לנהל את ענייניהם בעצמם בגבולות הרובע שלהם על-פי החלוקה. כלומר, בירה פלשתינית בתוך ירושלים שלנו. זו כניעה, התקפלות, הפקרת ירושלים וביטחון אזרחיה.

מסיבות שהזכרתי ומסיבות נוספות שמפאת קוצר הזמן לא יכולתי להעלותן תצביע סיעת יהדות התורה נגד החוק המוצע, תצביע אי-אמון. חוק אשר למעשה מחלק את ארץ-ישראל לשתי מדינות – מדינת ישראל ומדינת פלשתיין, בניגוד לרצונו של רובו של העם היושב בציון ובכוח רוב מדומה אשר אין לו זכות לקבל החלטות היסטוריות, שעלולות, לצערנו, להיות בלתי הפיכות.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת ורדיגר. חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שסיעת חד"ש תתמוך בהצעת החוק שהובאה בשבוע שעבר, במיוחד לאחר הדברים שאמר שר המשפטים מדוכן זה.

משה גפני (יהדות התורה):

אפילו שהיהודים יחללו שבת?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני אפתיע אותך אם אני אומר לך שאני נגד חילול שבת, ראשון, שישי. אני נגד פגיעה בכל דת.

משה גפני (יהדות התורה):

שיעשו את הבחירות ביום שלישי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

נדמה לי, שחברי סאלח סלים הציע שצה"ל ייסוג לפני יום שבת, ואז לא יהיה שום חילול שבת.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל עושים זאת בסניפי הדואר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תאמין לי שאני תומך בכל דרך שאתה רוצה בה כדי לא לחלל שבת.

משה גפני (יהדות התורה):

אם כך, הייתי תומך בך לראשות הממשלה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מקווה רק שלא תדרוש ממני שאני אסדר את העניינים הטכניים שהם לא בידי.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אבל אתה הקואליציה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני בכלל לא.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אתה ברוב החוסם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני חלק מהרוב, אבל אני לא בקואליציה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש הרב הירש שהוא חבר ברשות הפלשתינית. הוא יכול להעלות את זה בשם הרב גפני. מה הבעיה?

היו"ר ח' חדאד:

חברי הכנסת, אנא, בלי ויכוחים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בוודאי, חבר הכנסת גפני, אינני מוסמך לקבוע איזה רב יכול. חברי טלב אלסאנע קבע איזה רב יקבע. אני בוודאי לא אוכל לעשות זאת. קטונתי מלהיות רב, אני לא מבין בנושא.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

ובלבד שירושלים תחולק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תיכף אני אבוא לזה. אתה מקדים אותי.

היו"ר ח' חדאד:

חבל, אתה מאבד מהזמן שלך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא מהזמן שלי.

היו"ר ח' חדאד:

באשמה של מישהו אחר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רוצה לומר, שהבהרת שר המשפטים, שאין לסעיף 7 בפרק ד' שום נגיעה בנושא של פיצויים כלפי ניזוקי האינתיפאדה, היא הבהרה נכונה ובמקומה. אני רק מקווה, שהממשלה לא תחשוב להביא הצעה כזו שבה כאילו ייאמר, שכל אדם בעולם יוכל להגיש תביעה נגד מדינת ישראל או זרועותיה השלטוניות מלבד הפלשתינים. זה נשמע ממש אפרטהייד, זה נשמע כל כך גזעני, שכל אדם בעולם, כל תייר יכול להגיש תביעה חוץ מאשר הפלשתינים. אני מקווה שהממשלה בעתיד לא תחשוב להביא הצעה כזו גזענית.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שיישום הסכם אוסלו ב' הוא חשוב, הוא חשוב לשלום, הוא יקר לאזרחי מדינת ישראל, וזה שם סימן שאלה גדול על כל הטריקים שמנסים להביא לכנסת בהסתמך על התקנון, ניצול התקנון כדי לדחות את ההצבעה, את הבחירות הפלשתיניות, כדי שלא תהיה הצבעה בירושלים המזרחית. אני חושב, שבסופו של דבר יהיה פתרון. הרבה פעמים נאמר לנו בבית הזה שאנחנו קצת משוגעים, עוכרי דא והא, ובסופו של דבר הוכח שכל מה שאמרנו בעבר הפך פתאום לאבן פינה לכל הפתרון ההולך ובא.

בסופו של דבר חייבים להגיע למצב שהדם יפסיק להישפך באזור הזה, להפסקת מעגל הדמים. אני אומר, שאפשר להגיע להסכם שלום על בסיס נסיגה. אני שמח על שהנסיגה התחילה בערים הפלשתיניות הגדולות, אבל בסופו של דבר – נסיגה כוללת מכל השטחים שנכבשו ב-1967. חייבים, אדוני היושב-ראש, להוציא את ההתנחלויות, אין מנוס, ואת המתנחלים. חייבים להוציא אותם מהגדה ומעזה, וודאי שחייבים לזרז את התהליך ולא לחכות לעוד שלב ועוד שלב.

חייבים, לדעתי, להתחיל לדבר על הסכם קבע, ואני בטוח שחבר הכנסת קצב מסכים אתי. צריך לדבר על הסכם קבע ולהפסיק עם השלבים האלה כדי שנדע לאן הולכים. אני יודע לאן הולכים. אני יודע שהולכים לקראת הקמת מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל. כדי להסיר ספק, לכל מדינה יש בירה. למדינת ישראל יש בירה, למדינה הפלשתינית יש בירה. לדעתי, אין מנוס. מה שחבר הכנסת ביילין אמר או לא אמר – בסופו של דבר מדינה פלשתינית יש לה בירה שהיא ירושלים המזרחית, כמו שלישראל יש בירה שהיא ירושלים המערבית.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר רק עוד דבר, אם תרשה לי, שהעם הפלשתיני אופטימי, העם בישראל אופטימי. רק לאחרונה פורסם בעיתונות, שישראל נמצאת במקום השלישי או הרביעי מבחינת האופטימיות. זה אומר שאנשים חשים את השקט, וגם אם זה שקט יחסי. אבל יש שקט, יש תהליך של שלום. מתחילים לטעום אותו, להרגיש אותו. תנו לנו להמשיך להיות אופטימים כאשר האופטימיות מבוססת.

אדוני היושב-ראש, מדברים על הקדמת הבחירות. אני לא פוחד מהקדמת הבחירות. אפשר להקדים. אבל אם אומרים שרוצים להקדים את הבחירות משום שהממשלה הזאת נשענת על קולות לא-ציוניים ולא-יהודיים, אני מתבייש, אני מסרב להאמין, ואני לא רוצה לשמוע התבטאויות כאלה. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, עוד ממשלת ישראל משתדלת בכל מאודה לפרק את המפעל הציוני לפי תוכניות אוסלו א' ואוסלו ב', עוד היא מוסרת את מחוזות המולדת לאויב האש"ף, עוד היא נותנת אדמה ומים לערבים, עוד היא מבקשת להתפרק מכושר הרתעה גרעיני, עוד היא מחפשת הסכמה של אסד לקבל את הגולן, עוד היא משחררת בסיטונות מחבלים ערבים – בא חיסולו של הרוצח המנוול יחיא עיאש.

נשיאות הכנסת לא אישרה הצעות דחופות לסדר-היום בנושא זה, ולכן מדברים בו כולם במסגרת נושאים אחרים.

ראשית, יש לברך את העושים במלאכה הקדושה הזאת, החיילים האלמונים של השירותים החשאיים. חבל שדווקא עם ההישג הזה הודיע זה עתה ראש השב"כ על התפטרותו. הכישלון באבטחת ראש הממשלה המנוח איננו סיבה לעריפת ראשים בדרג המבצעי, רב ההישגים והמעללים. שוב, כמו במחדל יום הכיפורים, רק הדרג המבצעי משלם, ואילו הדרג המדיני יוצא חלק ושלם.

התנהגותו של אש"ף אחרי הרצח מדהימה בחוצפתה. ערפאת קורא לעיאש שהיד ומפאר ומרומם אותו. אתמול אמר ערפאת: היום הוא יום החלל הפלשתיני, אני מברך את כל החללים הקדושים, ובראשם יחיא עיאש. דברי ערפאת. והוסיף ראש הרוצחים: ירושלים קרובה אלינו מאוד. היא קרובה אלינו במרחק של יידי אבן. האם שמעו זאת בקריית בן-גוריון בירושלים? ואם שמעו – האם הגיבו?

הלווייתו של עיאש הפכה ליום אבל לאומי של כל ערביי ים"ע בראשות ערפאת ובראשות שריו. הלוואי שגם אנחנו נמות כך, הם אמרו. ואני אומר גם כן הלוואי. אנו רוצים לפוצץ את תל-אביב, הם צעקו בהלוויה.

כבר היו בעבר פעולות של חיסול יריבים. אבל בזו הפעם לא ישראלים עשו את רוב המלאכה, אלא סיענים פלשתינים.

במאמר ראשי ב"מעריב" היום כתוב: אין לעבור בשתיקה על גינוני הכבוד שנציגי הרשות הפלשתינית חלקו ליחיא עיאש עם 21 מטחים ליד קברו ונוכחותו של גנרל כנציגו של ערפאת בהלוויה. מה היו אומרים הפלשתינים, אילו בהלווייתו של ד"ר ברוך גולדשטיין – "הרופא" – היתה כיתת צה"ל יורה מטחי כבוד ואילו נכח אלוף הפיקוד בהלוויה כנציגו של ראש הממשלה ושר הביטחון?

תגובת ממשלת ישראל היתה הפסקת הנוכחות הישראלית במשמרות המשותפים. באמת תגובה...

לקח בית-לחיא של הערבים צריך להיות שאנחנו נמשיך ונפעל בתחומי האוטונומיה נגד מחבלים כפי שנעשה בחיסולו של המהנדס עיאש.

ממשלת ישראל צריכה לשחרר כעת את האסירים הביטחוניים היהודים, לחזק את המתיישבים בים"ע, לעצור את המירוץ המטורף לתהום בדמות הסכמי אוסלו. אבל היא לא תעשה זאת. והיות שהיא לא תעשה זאת, אנחנו נצביע בעד אי-אמון בממשלה הזאת. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוס.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אופטימי שהאזור כולו, לרבות העם בישראל, החל להבין, שעל מנת שמדינת ישראל תהפוך באמת להיות חלק מהמזרח התיכון היא צריכה למצוא את הדרך להשתלב באזור, לחיות באזור, ולא להיות פיזית במזרח התיכון ולחיות כאילו היא באירופה, עם חומה של עוינות, חומה של שנאה המבוססת על המשך או הנצחת כיבוש כפוי על עם אחר.

אני אופטימי שהעם כאן החל להבין, שזכותו של העם הפלשתיני לחיות במדינה עצמאית, עם דגל, עם המנון, עם בירה – מזרח-ירושלים, בירתו של העם הפלשתיני; כמו שהעם בישראל יחיה במדינה עצמאית. שני העמים יחיו עם ליד עם, מדינה ליד מדינה, בשלום ובכבוד הדדי.

אני אופטימי שאכן הזמירות שנשמעו מחבר הכנסת זאבי לא יישמעו בכנסת הבאה, כי לא ימצאו מי שיצביעו בעד מפלגה קיצונית, טרנספריסטית, שחיה אך ורק על ליבוי יצרים אפלים ומנגנת על רגשות השנאה והתסכול.

חיים דיין (צומת):

אתה עורך-דין, לא מהנדס, נכון?

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת דיין, אם אתה לא יודע להבחין, טוב יהיה אם תלך ותלמד. תלך לבדיקה פסיכיאטרית, תלמד מה בין עורך-דין לפסיכיאטר. טוב שתלמד את זה, תלך להתייעץ עם פסיכיאטר שיסביר לך מה ההבדל בין השניים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מחלק ציונים לחברי כנסת, למפלגות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני לא מחלק ציונים. אני אומר את העובדות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי תחזור – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני חושב, שהאויב האמיתי של השלום, אלה החוששים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מחלק ציונים לחברי כנסת, לסיעות. מה אתה בכלל מבין?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה האחרון שצריך להטיף מוסר לחברי כנסת. זה כל מה שאתה עושה. אותה מנגינה שחוקה, קיצונית. אתה לא יודע באיזה שלב אתה חי. אתה חי בתקופה פרה-היסטורית. אתה לא יודע מה אתה מדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

שמו לך עניבה ואתה חושב שאתה בן-אדם.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מחלק ציונים לחברי כנסת – זה צריך ללכת לפסיכיאטר, זה למקום אחר. מי הוא? הרימו אותו מהאשפות. תחזור, שם מקומך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני חבר כנסת, דוגל בשלום ובדו-קיום. לא קיצוני ולא טרנספריסט.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת זאבי, תן לו לגמור.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אתה צריך להגן עלינו ולא להרשות דיבורים כאלה. אני התאפקתי והתאפקתי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני אהיה כאן על אפך ועל חמתך, ראס בן עאנק, תרצה או לא תרצה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת אלסאנע, אל תיכנס לוויכוח.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מחלקק ציונים לחברי כנסת, שולח את חבר הכנסת חיים דיין לפסיכיאטר — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה עורך-דין שלו? מה אתה מגן עליו? תגן על עצמך.

רחבעם זאבי (מולדת):

היושב-ראש לא מגן עליו.

היו"ר ח' חדאד:

אני כן מגן. אני מגן על כל אחד. חבר הכנסת אלסאנע, לא צריך ויכוח, תמשיך.

חיים דיין (צומת):

אני מעולם לא נפגעת מנפגעים. זאת בעיה שלך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם אתה לא יודע לשבת ולהקשיב, זאת בעיה שלך. ואם אתה חושב שמי שנאם כאן צריך להגיד דברים נעימים לאוזן, גם זאת בעיה שלך.

אם עולים לדוכן הזה ומפחידים אנשים, כאילו המלחמה היא האלטרנטיבה הטובה ביותר, יש לכם בעיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בכל פעם שהוא עולה לדוכן הוא מתגרה בחברי כנסת. זה תפקידו? יש דיון, שיגיד את דעתו. בכל פעם שהוא עולה לדוכן הוא מתגרה מחדש. צריך לזרוק אותו מכאן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש לכם בעיה, יש לכם בעיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא עולה לדוכן ומתגרה כל הזמן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יש לך בעיה אישית. אף אחד לא מתגרה בך.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת אלסאנע, למה הוויכוח.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא עולה לדוכן ומתגרה כל הזמן. צריך לזרוק אותו מפה. צריך לזרוק אותך מפה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

על אפך ועל חמתך, אתה עם הדעות הקיצוניות והגזעניות שלך, זה בושה, זה בושה וחרפה. זו בושה שטרוריסט כמוך יושב כאן. תתבייש לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת רחבעם זאבי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה צריך להיות, אתה יודע איפה המקום הטבעי שלך, עם החברים שלך מהרצח הכפול. שב שם. זה המקום הטבעי שלך. תתבייש לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

כל הזמן הוא מתגרה בחברי הכנסת, כל הזמן הוא מתגרה. הוא מחפש קורבן ותורן ומתגרה בו.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, תן לי לדבר. חבר הכנסת רחבעם זאבי, למה הוויכוח? טלב, אני מבקש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה הזמן שלי לנאום.

רחבעם זאבי (מולדת):

תוריד אותו כבר.

היו"ר ח' חדאד:

אנא, תן לו לגמור את המשפט.

רחבעם זאבי (מולדת):

כל הזמן הוא מתגרה, פרא אדם, חסר נימוס.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה לא מחליט. אני אגיד מה שיש לי לומר, אפילו אם הדברים לא ימצאו חן בעיניך. ודאי שהם לא ימצאו חן בעיניך.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

על אפך ועל חמתך.

רחבעם זאבי (מולדת):

נדמה לי שהזמן שלו נגמר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אולי תשב כאן – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

היו"ר ח' חדאד:

אולי תשתוק ותיתן לו לגמור את המשפט.

טלב אלסאנע (מד"ע):

שתוק, ואם לא מוצא חן בעיניך – תוכל לצאת. איש לא מכריח אותך לשבת כאן. איש לא מכריח אותך להקשיב לדברי. אתה יכול לשתוק ולא להפריע.

היו"ר ח' חדאד:

תן לו לגמור את המשפט. תפסיקו עם הוויכוח הזה. אם אתם ממשיכים – אני אפסיק את הישיבה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הדבר החשוב ביותר של תהליך השלום הוא, שהוא ייבש את הביצות שמהן שואבים הקיצונים הטרנספריסטים את הכוח שלהם. זה הדבר החשוב ביותר. הוא ייתן תקווה לאנשים שרוצים לחיות בדו-קיום – – – הוא ייבש את הביצות האלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה שם לב שהוא מתסיס ומתגרה, הוא לא יודע על מה מדברים, הוא לא שם לב מה יש בסדר-היום, עולה לדוכן ומתגרה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא אומר את דעתו. אתה לא אומר את דעתך?

רחבעם זאבי (מולדת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו בסיעת מד"ע החלטנו לתמוך בהצעת החוק המונחת לפני חברי הכנסת, וזאת בעקבות הערותיו והצהרותיו של שר המשפטים, פרופסור דוד ליבאי, שאכן סעיף 7 שמתייחס לרציפות השלטון או העברת זכות התביעות איננו כולל תביעות של נפגעי האינתיפאדה, אותם ילדים, נשים וקטינים אשר נפגעו בזמן שהשלטון הצבאי היה הריבון, היה האחראי לביטחונם.

לאור הערה זו החלטנו לתמוך בהצעת החוק המונחת לפני חברי הכנסת.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת משה קצב.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוב אנו עומדים בפני ניסיון של האופוזיציה למקש את דרכה של הממשלה ולתקוע מקלות בגלגלי התהליך המדיני שהממשלה מובילה.

לכאורה זה בדיוק תפקידה הלגיטימי של האופוזיציה, להגיש הצעות אי-אמון. אבל האופוזיציה שלנו אינה מקרה מיוחד, אדוני היושב-ראש. המוקשים שהיא מטמינה הם מוקשי סרק. המקלות שהיא תוקעת בגלגלי תהליך השלום הם קנים רצוצים.

אדוני היושב-ראש, הדבר האחרון שהליכוד רוצה הוא להפיל את הממשלה הזאת בהצעת אי-אמון. פשוט מדובר בריטואל, ברפלקס קבוע שמאפיין את הליכוד.

אדוני היושב-ראש, הליכוד הגיש פעם 93 הצעות אי-אמון בממשלה הזאת. כל ההצעות האלה נדחו. לכאורה זו הצעת אי-אמון – – –

חיים דיין (צומת):

— — —

שלמה בוחבוט (העבודה):

זו הבעת אי-אמון באופוזיציה.

חיים דיין (צומת):

— — —

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת דיין, אבקש ממך, אם אתה רוצה באמת לשאול אותו, תבקש רשות, ואני אתן לך. לא יכול להיות שכל אחד ידבר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הריטואל הזה מאפיין את הליכוד מאז כינונה של ממשלת רבין, אבל היום נראית הצעת האי-אמון כניסיון להבקיע גול עצמי.

הבה נשאל את מנהיג הליכוד, חבר הכנסת ביבי נתניהו, האם אתה באמת רוצה להפיל עכשיו את הממשלה? האם אתה מוכן ללכת עכשיו למערכת הבחירות? התשובה היא כמובן שלילית, אדוני היושב-ראש. אין דבר שמפחיד יותר את חבר הכנסת נתניהו מהאפשרות של הקדמת הבחירות. כולנו קוראים את הסקרים ויודעים באיזה מצב הליכוד נמצא ואיפה נמצאת מפלגת העבודה.

אדוני היושב-ראש, כל העם הזה יודע מה הם הדברים החשובים ביותר. עכשיו, אחרי שצה"ל עזב את רוב הערים בגדה המערבית, אחרי שישראל השתחררה מן השליטה על רוב האוכלוסייה הפלשתינית, אנחנו באים ורוצים לעשות שינויים ולהצביע אי-אמון? עכשיו, אדוני היושב-ראש, אחרי שהאוטונומיה הפלשתינית הפכה לעובדה בלתי הפיכה, אחרי שהרוב המכריע של הישראלים נשמו סוף-סוף

לרווחה, כי עזה כבר לא בידינו – אולי פרט לחבר הכנסת גוטמן – האם מישהו מאתנו רוצה לחזור לעזה? האם מישהו מאתנו יכול היום להחזיר את הגלגל אחורנית?

מפעם לפעם הליכוד מטריד ומטרפד את עבודתה של הכנסת בהצעות אי-אמון. במקום שנקיים דיונים בנושאי חינוך, בנושאי תעסוקה, איך אנחנו ממשיכים לפתח את המדינה הזאת, איך אנחנו מפתחים את הפריפריה, איך אנחנו מפתחים את השכונות – במקום זה לוקחים את הזמן שלנו, אדוני היושב-ראש, בהצעות אי-אמון.

הייתי אומר לליכוד, אני יודע היטב שאין לכם כל רצון להפיל היום את הממשלה. אין לכם יכולת ללכת היום לבחירות, חבר הכנסת מוסא פלד, ואין לכם יכולת להרכיב את הממשלה הבאה, כי מפלגת העבודה תרכיב אותה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אינני רוצה להרבות בדברים, אני מציע לליכוד, לאופוזיציה ללמוד את דרכה ולהפסיק את הדברים האלה. די לכם ב-93 הצבעות אי-אמון שנכשלתם בהן. זו, כפי שאמרתי, הצבעת אי-אמון באופוזיציה.

היו"ר ח' חדאד:

אני מודה לחבר הכנסת בוחבוט. חבר הכנסת משה קצב, בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זה מדהים, אבל חברי סיעת העבודה לא יודעים שאנחנו נמצאים במסגרת דיון על הצעת אמון שהממשלה ביקשה, ולא דנים על הצעת אי-אמון שהאופוזיציה ביקשה.

עומדים פה חברי כנסת של מפלגת העבודה, חגי מירום ושלמה בוחבוט, מדברים גבוהה-גבוהה, תוקפים את הליכוד כי הגיש הצעת אי-אמון, והם טובלים ושרץ בידיהם. הם עצמם ביקשו להתייחס לנושא זה כאל נושא הטעון אמון. טלו קורה מבין עיניכם.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת באה לעזור לאש"ף. היא באה לעזור לאש"ף תוך רמיסת תקנון הכנסת ותוך פגיעה בכנסת ישראל. אש"ף יקר כל כך לממשלת ישראל, שהיא מוכנה לעוות את התקנון, לפגוע בכבוד של הכנסת, לרמוס מסורות של עשרות שנים, ובלבד שיוקרתו של יאסר ערפאת לא תיפגע. אדוני היושב-ראש, יוקרתו של הבית הזה חשובה יותר ויקרה לנו יותר מיוקרתו של יאסר ערפאת.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת פוגעת בראש ובראשונה במעמד ירושלים. הממשלה הזאת, שאומרת שהיא נאמנה לקמפ-דייוויד, באותו קמפ-דייוויד שבו ממשלת הליכוד סירבה לנהל משא-ומתן כלשהו על מעמד ירושלים, הממשלה הזאת מכריזה בהסכמי אוסלו שהיא מוכנה לדון על מעמד ירושלים. אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת באה לטהר מרצחים. הצעת החוק הזאת מובילה

בעצם למסלול של התנגשות ודאית בין מדינת ישראל לבין הפלשתינים, מה שאנחנו, הליכוד, ביקשנו למנוע.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת כוללת בתוכה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האם אתה מתבדח או מדבר ברצינות? אתה ממשיך למנוע – – –

משה קצב (הליכוד):

אני רוצה למנוע את ההתנגשות עם הפלשתינים, חבר הכנסת דראושה. אני רוצה למנוע את ההתנגשות אתם. הדרך שאתם ומפלגת העבודה הולכים בה מובילה בהכרח להתנגשות עם הפלשתינים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת דראושה, תן לחבר הכנסת קצב שישלים את דבריו.

משה קצב (הליכוד):

איפה השלום, חבר הכנסת דראושה? איפה השלום? אני שואל אותך. אתם יורים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לפני שהיית כאן ערבים היו כאן.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה. אנא להפסיק.

קריאות:

יהושע מצא (הליכוד):

מה עם אחמד טיבי?

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת קצב, עזוב, בחי"ך.

משה קצב (הליכוד):

אבל מפריעים. אי-אפשר.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת דראושה, אנא, תן לחבר קצב להשלים את דבריו.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת יהושע מצא, הבעיה היא לא אחמד טיבי. הבעיה היא, שדראושה יושב בבית הזה בזכות אש"ף, בזכות ההסכם שעשה אש"ף ערב הבחירות האחרונות עם מפלגת העבודה, כדי לגרום לבחירתו של דראושה לכנסת הזאת. בזכות אש"ף אתה יושב פה, ואתה נציגו של אש"ף בבית הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא מתבייש? אתה לא מתבייש? אתה מסית.

יהושע מצא (הליכוד):

בזכות מי הממשלה יושבת פה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא מתבייש?

משה קצב (הליכוד):

אתה לא נבחרת בזכות עצמך, אלא בזכות אותה עסקה שפלה שעשתה מפלגת העבודה עם אש"ף.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש להפסיק.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, מאיפה הממשלה הזאת שואבת את כוחה?

אלי דיין (העבודה):

האם חזרתם לסגנון הפרוע?

יהושע מצא (הליכוד):

ברוך הבא, סגן השר אלי דיין. זה הרוב שלכם, מד"ע וחד"ש.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת מצא, אבקש לתת לחבר הכנסת קצב להשלים את דבריו. מה קרה?

משה קצב (הליכוד):

אתמול החליטה הרשות הפלשתינית לירות 21 מטחי אש לכבודו של "החלל הקדוש", לוחם החופש, שעמד באומץ מול חיילי צה"ל, שלא פגע לרעה באף אשה, באף ילד, באף זקן, שדאג שאף שורה משערות ראשם לא תיפול. אותו "לוחם קדוש", מוג לב, פושע נתעב, ששפך רק דם נקיים ולא היה לו האומץ להתמודד מול חיילי צה"ל – עליו הרשות הפלשתינית מכריזה כקדוש. ואתם ממלאים את פיהם מים.

אדוני היושב-ראש, הרעה החולה, מקור הרע הוא בהסכמי אוסלו – הסכמי אוסלו, שהממשלה מבקשת היום לתת להם גושפנקה חוקית במסגרת הצעת החוק. חשוב שנרשום זאת לפנינו. אותה החלטה אומללה התקבלה ללא דיון בממשלה, ללא דיון בקבינט הביטחוני, ללא עבודת מטה. אותה החלטה אומללה של הכרה באש"ף התקבלה ללא דיון ציבורי במערכת הבחירות. היא לא היתה כלולה במצע מפלגת העבודה. היא הונתה את הציבור והוליכה אותו שולל. אותה החלטה אומללה התקבלה על חודם של קולות בודדים בכנסת הזאת, על קולות של עריקים שעברו ממחנה צומת לרשותה של מפלגת העבודה בעבור טובות הנאה ועל בסיס של הונאה, על קולות של חבר כנסת כמו דראושה, שבכל עניין, בכל מצב ובכל חילוקי דעות של יאסר ערפאת עם שמעון פרס, שייבדל לחיים ארוכים, ועם יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, הם התייצבו בכל תנאי בשלוש השנים האחרונות לימינו של יאסר ערפאת. אינני זוכר אף לא מקרה אחד שחבר הכנסת דראושה תמך במפלגת העבודה או בראש הממשלה בוויכוח עם יאסר ערפאת.

על כן, רבותי, חברי הכנסת – – –

אלי דיין (העבודה):

— — —

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, תזכיר לי מקרה אחד, מקרה אחד, שבו דראושה תמך בשמעון פרס ולא תמך ביאסר ערפאת. תזכיר לי מקרה אחד כזה בשלוש השנים האחרונות. האם זה לא אומר דורשני? האם זה לא מעיד על הנטייה שלהם להתייצב לימין אש"ף בכל מקרה? את כבודכם, את כבודו של ראש הממשלה, אני דורש.

אלי דיין (העבודה):

יהודים וערבים – – –

משה קצב (הליכוד):

מי מדבר על ערבים? אני מדבר גם על תמר גוז'נסקי. למה אתה עושה את האבחנה הזאת בין יהודים לערבים? אתם מנצלים את העניין הזה כדי לתקוע טריז בין יהודים לערבים. אני לא העליתי על דל שפתי את הערבים. אתה מעלה זאת. אני מתייחס לכל חברי הסיעה של דראושה.

על כן, גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מוטב שאנחנו לא נאשר היום את הצעת החוק, כדי שאש"ף קודם ימלא אחר ההתחייבויות שהוא נתן וכדי שממשלת ישראל תוכל לממש את ההתחייבויות שלה כלפי אזרחי ישראל לשלום של אמת ולביטחון לאזרחי ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. בשם הממשלה ישיב השר יוסי שריד. אדוני השר, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, עד שהכנסת תתייצב ותתארגן אני אנצל את הזמן כדי להשיב על כמה דברים ששמעתי בעיקר מפי חבר הכנסת משה קצב, כי, למרבה הצער, למרות העניין הרב שיש לי בדיון הזה, לא בכל שלביו הייתי נוכח.

אני רוצה דווקא להתחיל עם חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. חבר הכנסת דראושה באולם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כן. אני מוכרח לומר, שאני פותח בנושא זה, כי אני רואה חובה לעצמי לדחות את דברי הבלע של חבר הכנסת משה קצב, דברים שנשמעו כאן לעתים קרובות בכנסת, הם היו תמיד דברי בלע ונשארו דברי

בלע. חשבתי שחבר הכנסת משה קצב נגמל מהדיבור המכוער הלאומני השוביניסטי הזה, חשבנו שכולנו נגמלנו מן הדיבור הזה לאחר שקרה מה שקרה, אבל אני מבין – –

משה קצב (הליכוד):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

— — שחבר הכנסת קצב חוזר לסורו — —

משה קצב (הליכוד):

זה בדיוק מה שאתה עושה עכשיו, אתה תוקע טריז בין יהודים לערבים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

— — והדברים המכוערים — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

— — הנואלים, המקוממים שנשמעו כאן במשך כמה וכמה חודשים ואולי יותר מכמה חודשים וחשבנו שהם כבר מאחורינו — אני מבין שאנחנו חוזרים אליהם. נכון, חבר הכנסת משה קצב?

משה קצב (הליכוד):

אתם חוזרים לסורכם; זה מה שאתה עושה עכשיו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אותו הכיעור, אותם הדברים שלא היו צריכים להישמע מלכתחילה ומעיקרם חוזרים עכשיו.

משה קצב (הליכוד):

תטיף לנו מוסר; אתה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת.

משה קצב (הליכוד):

– – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני במקומך – – –

משה קצב (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני במקומך – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני במקומך הייתי מתכסה כלימה – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה תטיף לנו מוסר? אתה השתתפת בהפגנה ההיא – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל יש כאן, בכלל, דבר – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב.

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת להפסיק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רואה שהדברים שלי הופנו גם לכתובת הנכונה וגם לנקודה הנכונה לפי – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה צעקת: בגין רוצח – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לפי התרגשותך אני מבין שכיוונתי את דברי גם לכתובת הנכונה וגם לנקודה הנכונה.

משה קצב (הליכוד):

– – –

דוד מנע (הליכוד):

מה זה קשור?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הדברים – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת להפסיק. אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הדברים השוביניסטיים האלה לא היו צריכים להישמע בבית – –

משה קצב (הליכוד):

– – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

— — ואני מצטער מאוד מאוד על כך שהם חוזרים ונשמעים, חבר הכנסת משה קצב.

משה קצב (הליכוד):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל יש כאן עניין מוזר יותר, אני מוכרח לומר — — —

משה קצב (הליכוד):

אתה תטיף לנו מוסר? מה שצעקת לראש הממשלה רוצח — — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת ממך להפסיק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל יש כאן עניין מוזר יותר, אני מוכרח לומר — — —

משה קצב (הליכוד):

— — — רוצח.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת להפסיק. תודה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מוכרח לומר שיש כאן דבר מוזר יותר, והדבר הוא ששמעתי הבוקר – אגב, חבר הכנסת קצב – –

משה קצב (הליכוד):

הוא קרא לבגין – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הרי זה שקר, ואתה יודע שזה שקר. אתה יודע שמעולם לא קראתי את הקריאה הזאת, אתה יודע שזה שקר, זה היה שקר, זה נשאר שקר, אבל כמה אתם אומללים – –

משה קצב (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כמה אתם אומללים ומסכנים – –

משה קצב (הליכוד):

– – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

— — שאתם צריכים ללכת אחורנית, 14–13 שנים אחורנית, וזו הדוגמה היחידה שאתם יכולים להעלות בדעתכם. לא אני ולא — —

משה קצב (הליכוד):

— — — תתבייש

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לו הייתי מחשיב אותך באופן מיוחד הייתי תובע אותך לוועדת האתיקה. מכיוון שאינני מחשיב אותך — —

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת להפסיק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

— — — את זה אני שומר אך ורק לאנשים שאני מחשיב אותם.

משה קצב (הליכוד):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מכל מקום, יש פה עניין מוזר, אבל אני רק מתחיל ואני רוצה שתתקן אותי במקרה הזה אם אני טועה, ובזאת אני חושב שאני אוכל לסיים. היום שמעתי בחדשות, שיושב-ראש הליכוד בכלל נזף בך. חבל שיושב-ראש הליכוד איננו כאן — —

משה קצב (הליכוד):

תשאל אותו; הוא כאן.

דוד מנע (הליכוד):

אתה טועה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני טועה, בסדר, אז חזרתי בי. טעיתי, אבל עכשיו אני רוצה לשאול לגופו של עניין – אם הדברים שנעשים על-ידי הממשלה חמורים כל כך, אני שואל את עצמי, מדוע אתם מתמהמהים? חבל על כל יום. למה אתם לא מגישים הצעה לפיזור הכנסת?

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נראה מה תהיה התגובה של הכנסת.

קריאות:

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עכשיו זה עכשיו. אני יודע מה קרה פה היום.

יהושע מצא (הליכוד):

קריאות:

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

תגישו הצעה, נראה מה תהיה תגובת הכנסת. למה אתם מהססים?

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

למה אתם מהססים?

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת להפסיק. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רמסתם את הדמוקרטיה, רמסתם את התקנון – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

רבותי, אתם הילכתם אימים על עם ישראל. אני פעם יעצתי לכם, אני חוזר ומייעץ לכם, אמרתי לכם פעם: תחליפו את הדחלילים, כי מן הדחלילים האלה איש כבר לא מתרגש, איש לא מרגיש את עצמו מאוים, אבל אתם ממשיכים לאיים באותם דברים. הרי התחלתם לאיים. לו הייתי אני – אני עייף מן הדברים האלה, לכן אני לא עושה את זה. לו הייתי מביא לכאן את נאומיו של ראש האופוזיציה, לדוגמה, מה הוא אמר על הנסיגה מעזה, אתם יודעים מה הייתי יכול לדלות מן הפרוטוקולים? אתם זוכרים מה נאמר שם, בדברים האלה?

עכשיו אני שואל כל אחד מחברי האופוזיציה, לרבות אנשי המפד"ל, האם יש כאן אדם אחד שמציע לחזור לעזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

יש אדם כזה? אתה מציע לחזור לעזה? זה מעניין מאוד. דווקא רציתי לדעת – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

תן לי לענות לך. שאלת, תן לי לענות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בבקשה, נשמע. אני רוצה מאוד לשמוע אנשים שרוצים לחזור לעזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

עזה היא ארץ-ישראל, ויבוא היום ונחזור אליה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נחזור לעזה? אני מניח שאת העמדה הזאת תציגו גם בבחירות. לחזור לעזה – זאת תהיה סממתכם. הרי בגלל זה שאלתי את זה.

דב שילנסקי (הליכוד):

בשעת כושר, לא היום.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כן, אני מניח שתציגו זאת בפרוגרמה – אני רוצה לחזור, כדי שעם ישראל ידע במה מדובר – לחזור לעזה בשעת הכושר. זה מה שאתם מציעים? יפה, הדבר נרשם.

אנחנו לא נחזור לעזה בשעת הכושר, כפי שלא נחזור לשום מקום שאותו פינינו על-פי האינטרס הישראלי, על-פי האינטרס הביטחוני, הקיומי, הלאומי של מדינת ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר יוסי שריד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבקשת לשבת כל אחד במקומו. חברי הכנסת, אני מבקשת לשבת.

אני רוצה להזכיר את ההצבעה. ההצבעה היא על הצעת החוק. הממשלה ביקשה, על-פי סעיף 47(א)(6), שההצבעה תהיה אמון לממשלה, אבל ההצבעה היא על הצעת החוק – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי, יש לי שאלה – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, בהסכמת כל הצדדים הפניות להצבעה אישית הוסרו, ואנחנו מצביעים בהצבעה אלקטרונית. ההצבעה מופעלת. בבקשה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 41

נגד – 32

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק יישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996, לוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

41 תומכים, 32 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. יש הצעה אחרת. מאחר שיש הצעה אחרת, אני קובעת לפרוטוקול, שוועדת הכנסת תחליט באיזו ועדה תידון הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה רבה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון מס' 3), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. יש הצבעה. תישארו במקומותיכם. חברי הכנסת, בסדר-היום יש הצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון מס' 3), של חבר הכנסת יהושע מצא, קריאה ראשונה. אני מציעה לכולם להישאר. אני מבקשת לשבת.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אין צורך להכניס מתח להצבעה הזאת. אין כאן הסתייגויות, וזו לא הצבעה גורלית.

היו"ר ע' מאור:

זו הצבעה בקריאה ראשונה.

יהושע מצא (הליכוד):

זו כבר קריאה אחרונה. אין שום מתח בנושא. זו חקיקה די רגילה.

היו"ר ע' מאור:

אבל היא בקריאה ראשונה, חבר הכנסת מצא. בסדר-היום כתוב שהצעת החוק בקריאה ראשונה.

יהושע מצא (הליכוד):

כן. גברתי היושבת-ראש, רק אם קצת תשליטי סדר ושר האוצר ילך ללשכתו – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, תנצל בבקשה את הזמן שעומד לרשותך בלי הנחיות. כן, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בישיבה שהתקיימה ב-28 בנובמבר 1995 הצגתי את הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון מס' 3), התשנ"ו-1995, אולם לא התקיימה הצבעה. ההצבעה לא התקיימה מאחר שבשיבה לא היה נציג של הממשלה ששייב.

אני מקבל היום בברכה את השרה אורה נמיר שיושבת אתנו, אבל אני מניח שהיא לא תשיב על הצעת החוק הזאת. שר המשפטים אינו נוכח פה, אבל אנחנו בכל זאת נקיים את ההצבעה גם אם הממשלה לא תשיב.

כפי שאמרתי בישיבה הקודמת כאן, במליאת הכנסת, הצעת החוק דנה במיסוד מעמדו של היועץ המשפטי ובהגדרת מעורבותו בעבודת הרשויות המקומיות. הסעיפים שבהצעת החוק עוסקים בהזמנת היועץ המשפטי לישיבות המועצה ולישיבות הוועדות, בין שהוא עובד הרשות ובין שאין הוא עובד הרשות. כמו כן הוצע, כי ליועץ המשפטי שנכח בישיבה תינתן הזדמנות להשמיע את חוות דעתו המקצועית באותם מקרים שיש בהם חילוקי דעות בין ראש הרשות המקומית לבין חבר המועצה. נוסף על כך דנה ההצעה בהסדרת מתן ייעוץ משפטי על-ידי היועץ המשפטי, בין שהוא עובד הרשות ובין שאינו עובד הרשות, לאנשי הרשות המקומית, לרבות חברי המועצה, בין שהם מהקואליציה ובין שהם מהאופוזיציה. עובדי הרשות – נוסף כמובן על ראש הרשות והסגנים.

דעתי היא, כי אם תתקבלנה הצעות אלה, הן תתרומנה תרומה חיובית לפעילות טובה יותר של הרשויות המקומיות, ונבחרי הציבור יוכלו לתרום רבות לצורך העשייה הנכונה והטובה שלהם במועצה, אם הם יוכלו ליהנות מייעוץ משפטי שהיום הם לא יכולים לקבל.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להעמיד את ההצעה להצבעה, כי הדיון בקריאה הראשונה כבר התקיים.

היו"ר ע' מאור:

מדויק. אנחנו לא מקיימים עכשיו דיון, כי הדיון כבר התקיים. אני אאפשר לחבר הכנסת מצא להגיע למקומו.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון מס' 3), בקריאה ראשונה, והעברתה – לאיזו ועדה, אם היא תעבור?

יהושע מצא (הליכוד):

אין לך כל אפשרות אחרת אלא ועדת הפנים שאני מייצג אותה כיושב-ראש הוועדה.

היו"ר ע' מאור:

החזרתה לוועדת הפנים. בבקשה, חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (ייעוץ משפטי) (תיקון מס' 3),

התשנ"ו-1995, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה ראשונה, והיא מוחזרת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

הצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין)

והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את השרה אורה נמיר להצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת – אדוני היושב-ראש, זו הפעם הראשונה שאני מופיעה במליאה כשאתה מכהן כיושב-ראש הישיבה, ואני רוצה לברך אותך על המינוי שלך כסגן יושב-ראש הכנסת.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להביא בפניכם לקריאה ראשונה את הצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"ו-1995.

כפי שאמרתי פעמים רבות, גם מעל במה זו, אני מתנגדת נחרצות להעסקת עובדים זרים בישראל. אך כל עוד מותרת העסקתם של העובדים הללו, שומה עלינו להגן על זכויותיהם הבסיסיות.

הצעת החוק המונחת לפניכם כוללת ארבעה רכיבים עיקריים, שמטרתם למנוע מן המעסיקים את האפשרות לנצל את העובדים הזרים ואת חוסר התמצאותם במציאות הישראלית.

א. סעיף 1א(3) לחוק עוסק בנושא המגורים הנאותים. סעיף זה מחייב את המעביד לדאוג לכך שהעובד הזר יגור בתנאים אנושיים סבירים ומקובלים. הפרטים הקשורים בשאלה מה הם מגורים נאותים ייקבעו בתקנות.

מאחר שחלק מהצדדים הטכניים והבריאותיים של נושא זה אינו נמצא באחריות משרד העבודה והרווחה, יוכנו התקנות לאחר התייעצות עם שר הבריאות. פניתי, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, לשר הבריאות בבקשה שמשרדו יקבע מבחנים קבועים ומפורטים בנושא, ומשרד העבודה והרווחה ישלים את ההיבטים שבתחומו.

ב. סעיף 1א(2) לחוק עוסק בהסדרת ביטוח רפואי עבור העובד הזר. חוק ביטוח בריאות ממלכתי אינו חל על עובדים זרים. לכן מוצע, שהמעביד יהיה חייב להסדיר לעובד הזר ביטוח רפואי מקביל, שאינו נופל בהיקפו ממה שמוקנה לעובד ישראלי.

ג. סעיף 1א(1) בהצעת החוק עוסק בחובת המעביד להסדיר את תנאי עבודתו של העובד הזר בחוזה. כתוב, בשפה המובנת לעובד, ועותק מהחוזה ימסר לידי העובד.

זו, רבותי חברי הכנסת, חובה שעדיין אינה קיימת לגבי עובדים ישראליים, אבל לגבי עובדים זרים היא חיונית ובסיסית. מטרת הוראה זו היא למנוע את התופעה, שעובד זר, שאינו יודע את השפה ואת הכללים והמושגים של עולם העבודה הישראלי, יעסק בתנאים שהוא אינו מכיר וללא ידיעת זכויותיו וחובותיו.

ד. יש גורמים רבים העוסקים בתיווך ובמתן שירותים שונים בתחום העובדים הזרים. בעניין זה עוסק סעיף 4 להצעת החוק: אם גורמים כאלה הם שמטפלים בענייניו של העובד הזר עבור המעביד או במקומו, תוטל האחריות גם עליהם.

רבותי חברי הכנסת, ממדי התופעה של העסקת עובדים זרים בישראל צריכים להדאיג את כולנו. די להתבונן במדינות מסוימות על מנת להבין, שמדובר בתופעה שעלולות להיות לה השלכות תעסוקתיות, חברתיות ולאומיות מרחיקות לכת.

נכון אומנם שעל העובדים הזרים חלים חוקי העבודה, ההסכמים הקיבוציים וצווי ההרחבה שחלים על עובדים ישראליים, לרבות חוק שכר מינימום. אולם יש צורך לדאוג לאכיפתם, מאחר שללא אכיפה אין טעם בחקיקה, תהא מתקדמת אשר תהא. ואכן, המחלקה לאכיפת חוקי עבודה במשרד העבודה והרווחה, שאותה הקמתי והרחבתי לאחרונה, פועלת כמיטב יכולתה כדי לאכוף את קיום החוקים האמורים.

בשנת 1995 בדקו מפקחי המחלקה 3,668 עובדים זרים, ומהם נעצרו וגורשו מהארץ 950 עובדים. כן נבדקו מתחילת השנה 246 אתרי הלנה שבהם גרו 6,462 עובדים זרים. הממצאים על עובדים המועסקים שלא על-פי התנאים המפורטים בכתב ההתחייבות שעליו חתם המעסיק לשם קבלת ההיתר מועברים לטיפולו של שירות התעסוקה. נוסף על כך נבדקו 2,153 עובדים זרים ב-42 מקומות עבודה בנושא שכר מינימום. בעקבות התערבות המחלקה שולמו ל-324 עובדים זרים הפרשים בסך של 374,000 שקלים בגין אי-תשלום שכר מינימום כחוק.

רבותי חברי הכנסת, בישראל שוהים כיום בהיתר 71,992 עובדים זרים, מתוך 73,294 שכניסתם הותרה על-ידי הממשלה. כאמור, מחד גיסא עלינו לעשות הכול על מנת לצמצם ככל האפשר את מספרם של העובדים הזרים. מאידך גיסא עלינו לדאוג לרווחתם, לזכויותיהם ולתנאי העסקתם בצורה שתתאים גם לאמנות בין-לאומיות שעליהן חתומה מדינת ישראל.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, אבקש לציין, כי על שולחנה של ועדת העבודה והרווחה נמצאות שתי הצעות חוק פרטיות העוסקות בנושא הנדון: האחת של חברי הכנסת יוסי כץ וענת מאור והשנייה של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסאלח סלים. הצעות החוק מציעות פתרונות שונים במקצת, ולחלקם אני אף מתנגדת. אני משוכנעת, כי ועדת העבודה והרווחה תשכיל לשלב את כל הצעות החוק בנושא עם הצעת החוק שאני מביאה בפניכם היום.

אני מציעה אפוא, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, לאשר את הצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"ו-1995, בקריאה ראשונה, ולהעבירה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

אני רוצה להודות לכבוד שרת העבודה והרווחה. אני רוצה להודיע שרשימת הנואמים סגורה. הזמן המוקצב לכל נואם הוא שלוש דקות. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו; חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו; חבר הכנסת חיים דייין – איננו; חבר הכנסת חגי מירום – איננו; חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, אני מברך את שרת העבודה והרווחה על הצעת החוק שבאה להסדיר את נושא העובדים הזרים במדינת ישראל. הייתי מאחל לכולנו, לכל מדינת ישראל ולכל העובדים במשק בכל תחום ותחום, שבאמת לא יהיו עובדים זרים.

אבל מוטב מאוחר מאשר בכלל לא. כולנו יודעים, גברתי השרה, שלמרות הצעת החוק שעברה בשנת 1991, לצערנו הרב עדיין יש עובדים זרים כאלה. אני הייתי מבקש מכבוד השרה לדעת מאילו ארצות הגיעו אלינו העובדים הזרים, שעדיין עובדים בתנאים תת-אנושיים. אי-אפשר להאשים את כל המעסיקים והקבלנים. אבל אנחנו יודעים, שבחלק מהמקומות נותנים לעובדים הזרים תנאים תת-אנושיים. אני חושב שזה משפיע על כלל הציבור במדינת ישראל וגם על שמה של מדינת ישראל ברחבי העולם. כל עובד זר שמגיע לכאן ומקבל תנאים כפי שראינו – ועניין התנאים שנותנים לעובדים הזרים גם התפרסם בכלי התקשורת ובעיתונות – הדבר משפיע עליו מאוד. אני חושב שחייבים לשנות את זה.

יש גם הנושא של השכר. אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, למרות הצעות החוק שעברו, למרות הפרסומים שהיו, אנחנו יודעים שעדיין יש כאלה שלא מקבלים את שכר המינימום. כפי שאנחנו יודעים, ברחבי מדינת ישראל יש גם עובדים ישראלים ועובדות ישראליות, שעובדים בענפים שונים,

בעיקר נשים בטקסטיל – אדוני היושב-ראש, אתה בוודאי מכיר את זה מהמגזר הלא-יהודי – שלא מקבלות את שכר המינימום.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

במגזר הערבי.

אסעד אסעד (הליכוד):

במיוחד.

גברתי השרה, אני רוצה לספר לך על מקרה שבגיני שלחתי אליך שאילתא. מדובר בעובדת ניקיון בבנק ערבי-ישראלי. היא עובדת שם 21 שנים כפועלת ניקיון, ועד היום לא נתנו לה קביעות. יש לי השם שלה, אבל אני שומר על הפרטיות של הגברת הזאת.

היו"ר ח' חדאד:

האם יש שם חוק חדש? אינני מבין את זה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אינני יודע. אבל זו עובדה. שלחתי שאילתא עם הפרטים של האשה ועם מכתב אישי אלייך. כלומר, צריך להסדיר את הנושא לא רק לגבי עובדים זרים שמגיעים אלינו מחוץ-לארץ, אלא גם לגבי העובדים בתוך המדינה.

בכל אופן, אני מברך על הצעת החוק, אני אתמוך בה, ואני מקווה שבאמת יהיה גם פיקוח של משרד העבודה והרווחה על אותן חברות ואותן מסגרות שהעובדים הזרים עובדים בהן. צריך לעשות ביקורות פתע ולבדוק גם את נושא השכר וגם את התנאים שהם מקבלים בארץ. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

אני מודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו; חבר הכנסת משה גפני – איננו; חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה; חברת הכנסת דליה איציק – איננה; חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו; חבר הכנסת דוד מנע – איננו; חבר הכנסת פני בדש – איננו; חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו; חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו; חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין ספק שכל הטבה או הגינות שמופגנת כלפי עובדים זרים ראויה לתמיכה ולשבח, מה גם שאני מניח שככל שנטיל יותר חבויות כספיות או מטלות כספיות על המעסיק, כמו למשל לבטח את העובד בביטוח רפואי, הרי עלותו של עובד תהיה יותר גדולה, ואז הטעם שבהבאתו ארצה והעסקתו יצטמצם, ויכול להיות שכך גם נצמצם את מספרם של העובדים הזרים בישראל.

אבל, בעצם עליתי אל הדוכן כדי להעיר שתי הערות.

תופעה אחת, שאיננה מוסדרת בחוק הזה – אינני משוכנע שמקומה כאן – אבל חשוב שניתן עליה את הדעת, היא של נטילת דרכונים מעובדים שמגיעים למדינת ישראל. לוקחים לך את הדרכון, אתה לא יודע מה לעשות, אתה בלחץ, אתה במדינה זרה, לא ברור לך מה קורה. יש מדינות שללכת בלי דרכון או לא לשאת אותו עמך בהן זו עבירה, ואתה חושש שמא זה המצב גם במדינת ישראל, מה עוד שאינך דובר את השפה. נטילת דרכון יש בה משום קניית בעלות על אותו אדם ויצירת לחץ כבד עליו, שמתבטא אחר כך אולי בחשש שלו לבוא ולהתלונן אם נעשתה איזו פגיעה.

יש כאן הסעיף של הביטוח הרפואי, שאני רוצה לשבח ולברך עליו, כי אני אישית נתקלתי וטיפלתי במקרים מספר שבהם עובדים זרים נפגעו במהלך העבודה והיה צורך להושיט להם טיפול רפואי. המעסיק מצא פתרון מאוד פשוט – להעלות אותם על המטוס הראשון ולשלוח אותם מכאן. מובן שבארץ המוצא קשה יותר לקבל את הטיפול, ושם גם אין שום אחריות לתאונה, אם קרתה כאן בגלל גורם אחר, ואותו עובד ניצב מול שוקת שבורה. אני חושב שהתיקון כאן הוא תיקון חשוב בעניין הזה.

אני רוצה לייחד את מעט הזמן שנותר לי להערה שנוגעת לעובדים זרים, אם כי לא לחוק הזה באופן ישיר, בעקבות פנייה שפנו אלי מושבניקים שעוסקים בגידול פרחים. הם סיפרו לי על הדרך שבה קובעים את הקריטריונים לרשיונות העסקה של עובדים זרים. נאמר לי שהקריטריונים הם בעצם יחידות משק. זאת אומרת, אם יש לך בית במושב, גם אם אינך עוסק בפועל או אינך זקוק בשל הגידולים הספציפיים שאתה מגדל למספר רב של עובדים זרים, תקבל אותו מספר עובדים שמקבל אדם אחר שאולי זקוק ליותר.

אני חושב שאולי כדאי – וזאת הערה שלי לשרה, אני מקווה שבדברי התשובה היא תתייחס – לשקול קריטריונים שהם פונקציה של הצורך האמיתי של כל משק ומשק, ולצורך זה להיעזר באותם ארגונים שמאגדים בתוכם את המגדלים השונים, את החקלאים השונים, כל אחד על-פי תחומו. בדרך זו נוכל לקלוע למספר המדויק והנכון של העובדים הזרים הנדרשים, ולא ניצור מצב שבו, מצד אחד, יש לאנשים ההיתר להביא עובדים זרים, אבל הם לא עושים בהם שימוש אלא משכירים אותם לאחרים, ואחרים צריכים לשלם יותר, ובאיזה מקום מתפתח פה סחר בבני-אדם, דבר שלא הייתי רוצה שיקרה במדינת ישראל.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, קראת את שמי אחרי רצף גדול של אנשים שלא היו פה. אני מבקש, בסוף הרשימה, שתאפשר לי בכל זאת לומר את דברי.

היו"ר ח' חדאד:

תקבל. חבר הכנסת בנימין טמקין. חבר הכנסת עובדיה עלי. חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה השרה נמיר, חברי הכנסת, אני רוצה לברך, בהחלט, על הצעת החוק, אם כי אני רוצה לפתוח ולומר, שלפי תפיסתי הגידול המסיבי שחל במספר העובדים הזרים בארץ הוא טעות, וטעות חמורה. אם איני טועה, התחלנו עם 13,000 עובדים זרים בממשלה הזאת והגענו ליותר מ-70,000 עובדים. אני יודעת שהשיקולים היו שיקולי ביטחון בגין סגר, בגין טרור, אבל הפכנו את זה לנורמה, להסתגלות ולהתרגלות. אנחנו יודעים מה קורה בעולם המערבי כולו כאשר האבטלה גואה ומספר העובדים הזרים לא קטן.

לפני שבועיים כולנו דיברנו על אופקים. הבעיה באופקים עוד לא נפתרה. פועלי "אומן" ופועלי "אתגר" – היינו אצלם רק ביום חמישי האחרון, וביליל שבת הייתי אתם. זה לא עניין של שר או חבר כנסת או איש זה או אחר. בעיית העבודה והפרנסה היא בעיה של תחרות על אותם מקומות עבודה. לכן, לפני שאעיר מלים מספר על הצעת החוק, אני רוצה לפנות אלייך, גברתי שרת העבודה והרווחה, כי אני יודעת שזו גם עמדתך: אסור לנו להרפות מהמאבק ומהמאמץ לצמצם את מספר העובדים הזרים ועלינו לאפשר ליותר ישראלים וישראליות, יהודים כערבים, לעבוד בכבוד ולא לחיות על דמי אבטלה או הבטחת הכנסה.

כאשר העובדים הזרים כבר עמנו, אין ספק שהדאגה לזכויותיהם, כפי שהחוק אומר – גם למנוע העסקה שלא כדין וגם להבטיח להם תנאים הוגנים – היא יעד הכרחי. אני רוצה לברך את חבר הכנסת אברהם פורז, שהיה הראשון שהעביר הצעת חוק בנוגע לדרכונים. זו היתה פשוט פגיעה בחירותו ובכבודו של אדם. כפי שהשרה ציינה, הגשנו, כמה חברי כנסת, הצעות חוק פרטיות. הצעת החוק הממשלתית יותר מעובה, ויחד אנחנו מוכרחים לעגן את כל הזכויות, וקודם כול הזכות של שכר מינימום. זו גם ההזדמנות לברך את המחלקה לאכיפת חוקי עבודה, כי אנחנו יודעים כמה שנים הנושא הזה סבל.

חוק שכר מינימום, שהוא אחד המתקדמים והטובים, גם אותו צריך לתקן. אני מקווה שהכנסת תשלים את התיקון והעדכון יהיה באמת של 45% והפרמיה תבוטל בהדרגה. אבל ודאי שצריך להחיל זאת על כל – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם כל התוכניות להביא ישראלים לעבודות בחקלאות? מה קרה?

ענת מאור (מרצ):

אמרתי, יש מחלוקת ראשונה לגבי הנושא של עובדים זרים מול עובדים מקומיים, לרבות על סיוע בתקציב, אחרי שכר מינימום. היינו באופקים. השרה נמיר יזמה ו-200 אנשים עבדו בחקלאות, כאשר הממשלה הוסיפה להם מעבר לשכר המינימום 30 שקל, כמדומני.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

30 שקלים לעובד ו-10 שקלים למעסיק.

ענת מאור (מרצ):

דיברתי עם מזכיר מועצת הפועלים יוסי מרציאנו, ובשלב כלשהו פנינו, וביטלו את הגזירה. אני מקווה, שעכשיו הממשלה, כחלק מההחלטות על אופקים, ביטלה את הגזירה שהתוספת הזאת תצמצם, כי בשכר מינימום היום אי-אפשר לעבוד ולפרנס משפחות, בוודאי לא בעבודות קשות כמו בחקלאות. להביא עובדים זרים יש תקציב, לשלם דמי אבטלה יש תקציב. לסייע ולעשות מזה לעג ולהגיד שאלה עבודות דחק? אלה לא עבודות דחק, זה סיוע לאדם להתפרנס ולחיות בכבוד.

אני מבינה, אדוני היושב-ראש, שזמני תם, לכן לא אוכל לעבור על הסעיפים, אבל אני רוצה בהחלט לציין שאני מברכת על הצעת החוק, ובמקביל לקידום ולהגנה על זכויותיהם של העובדים הזרים חשוב שנשאף לצמצם את מספרם. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לך, חברת הכנסת ענת מאור. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת אלי דיין. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי שרת העבודה והרווחה, אני שמחה שהממשלה יזמה את החוק ואני חושבת שאנחנו מבטאים בכך, גם בהצעות החוק הפרטיות שעברו בחודש יולי וגם בהצעת החוק הזאת, שמאחר שניחתה עלינו המכה – אני קוראת לזה במפורש מכה – של עובדים זרים, לצורך הגנה על זכותם האנושית כעובדים ולצורך ההגנה על זכויותיהם של העובדים הישראלים – כדי

שלא תהיה בארץ עבודה זולה שתתחרה בהם ותדחוף אותם ותאלץ אותם לעבוד בתנאים לא תנאים – אנחנו חייבים להגן על זכויות העובדים הזרים.

אני רוצה לומר לך, גברתי, שאני עוקבת בדאגה אחר העובדה שמספר הפועלים הפלשתינים מן השטחים גדל בצורה אטית – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אטית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – ואני אודה לך מאוד אם תבהיר לי בהקשר הזה משהו שמאוד לא ברור לי. אני הבנתי, שבאחד הדיונים בממשלה עלתה השאלה, מה לעשות עם אותם עובדים פלשתינים מהשטחים שכרגע אינם עובדים לפי ההסכמים וברשות, אבל בכל זאת ידוע שהם מגיעים לעבודה. אני יודעת, שאם הם נתפסים, הם מובאים לדין, והחוק אפילו מחמיר עכשיו יותר עם המקרים האלה. אני תוהה מדוע לא ליצור מערך שייתן לגיטימציה למצב הקיים, וזה שוב מאותם נימוקים שציינתי קודם: א. להגן על זכויותיהם האנושיות, שהמעבידים לא ינצלו את העובדה שהם באו בלי רשיון כדי להעסיק אותם בתנאים גרועים ביותר; ב. כדי לא ליצור מצב שיהיו בארץ עובדים שלא ברשיון, שמקבלים תנאים כל כך גרועים, ואחר כך זה לוחץ בחזרה על העובד הישראלי.

אני חשבת לתומי, שדווקא ההצעה הזאת יש בה איזה רעיון שבאיזה מקום ייצור מצב יותר נורמלי בהעסקה של העובדים הפלשתינים ואולי גם יוריד את העניין שיש למעבידים להביא עובדים זרים. הרי בסופו של דבר המעבידים מביאים את העובדים הזרים לא משום שהם דואגים למובטלי רומניה, בולגריה או תאילנד, אלא הנימוקים שונים לחלוטין.

נקודה נוספת שרציתי להדגיש בהקשר זה: אנחנו יודעים שיש כל מיני חברות – יש חברות שמקפידות יותר ויש כאלה שמקפידות פחות – אבל יש בעיה. כאשר עובד זר נמצא בארץ, התלות שלו במעביד כמעט מוחלטת, כי בהבדל מעובד ישראלי רגיל, הוא איננו יכול לומר: מאסתי בך המעביד ואני מחליט להתפטר ולחפש מעביד אחר שמציע לי תנאים טובים יותר. ברגע שהוא מובא על-ידי מעביד מסוים, הוא למעשה כבול אליו ואינו יכול לעבור למעביד אחר. אלה תנאים מאוד לא נוחים, לא נעימים, שאינם עולים בקנה אחד עם התפיסה שלנו של חופש התנועה וחופש ההעסקה, אך אלה התנאים.

אבל, מה קורה כאשר נוצר סכסוך בין המעביד לבין העובד – סכסוך כספי, סכסוך על תנאי העבודה, סכסוך על סדרי העבודה? המעביד קובע שהעובד הפר את התנאים, ואז הוא נרשם כעובד שהפר את התנאים, והוא אינו יכול לחזור שוב לארץ, כי יש לו רישום פסול בנושא הזה, ואין שום ועדה אובייקטיבית שתבדוק, אולי טענות העובד צודקות, אולי המעביד התנהג בצורה נפשעת, חמורה או מקפחת. בסך הכול העובד פצה את פיו ואמר: אני דורש, תן לי לנוח בשבת, ולא נתנו לו לנוח בשבת; או איזה תנאי אחר.

לכן, העובדה שלעובדים האלה אין שום מסגרת שבה הם יכולים לערער על התווית שהודבקה להם ומונעת מהם את הכניסה בהזדמנות אחרת, אני חושבת שהיא יוצרת מצב מאוד עגום, והייתי שמחה אם במהלך הדיונים בוועדת העבודה והרווחה נבדוק גם את הנושא הזה.

כמובן, אתמוך בהצעת החוק. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת יורם לס. אחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו, ואחריו – חבר הכנסת סילבן שלום.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי שרת העבודה והרווחה, החוק שלפנינו הוא קודם כול לכבודה של מדינת ישראל, כמדינה שיודעת לטפל באופן מכובד ואנושי בעובדים הזרים שבתחומה, ואין שום ספק שההבטחה בתוקף החוק של מגורים נאותים, של ביטוח רפואי, של חוזה של חברות כוח אדם שפועלות באופן תקין בשפה מובנת לעובד – כל אלה מרכיבים חיוניים מאוד שיש בחוק, ובוודאי הכנסת תתמוך בו, והפרטים יידונו בוועדת העבודה והרווחה.

העובדים הזרים הם עובדה הקיימת בשלושה מגזרים, ולפחות בשני מגזרים – בחקלאות ובבניין – אין לי שום ספק שיש פתרון לכל מי שרוצה להקטין את מספרם. צריך לקוות, שכלל שהשלום בינינו לבין שכנינו יעמיק, כך יוכלו העובדים מהשטחים, שהם לא כל כך עובדים זרים – בערב הם חוזרים למשפחותיהם ולמקומות מגוריהם – להחליף את העובדים בבניין ובחקלאות. יש לנו גם עניין כלכלי גדול מאוד בכך, כי דולרים שאנחנו משלמים לרומנים עוברים לרומניה, דולרים שאנחנו משלמים לבולגרים עוברים לבולגריה, ודולרים שאנחנו משלמים לפלשתינים חוזרים בחלקם לכאן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אנחנו משלמים להם בשקלים.

יורם לס (העבודה):

אוקיי. אפילו בדינרים ירדניים, לא חשוב, הכסף שאנחנו משלמים לעובדים מהשטחים, חלקו הניכר חוזר למשק בישראל, כי הם קונים אצלנו תשומות, הם קונים אצלנו שירותים, הכלכלות די משולבות, ולו גם מהבחינה הזאת ראוי, יחד עם השלום, להחליף את העובדים הזרים מארצות הים בעובדים מהשטחים.

יש שטח אחד, גברתי השרה, שבו לא יעזור שום דבר, והוא השטח של הטיפול הסיעודי. בתפקידי כיושב-ראש עמותה ציבורית המטפלת היום בכ-1,300 חולים – עמותת "לב זהב" הקשורה ל"משען" – אנחנו מחפשים בנרות עובדים. תקציב הפרסום של העמותה גדל פי עשרה. אנחנו מפרסמים מודעות, אנחנו מנסים לשכנע, אבל אין למצוא עובדים שיהיו מוכנים לשהות, על-פי חוק הסיעוד, שעתיים או שלוש שעות ביום עם אותו חולה סיעודי, שלא לדבר על טיפול של 24 שעות מסביב לשעון. אין לנושא הזה פתרון, אין למצוא בישראל עובדים שיסכימו לשהות עם החולה 24 שעות. זהו המצב העובדתי. תושבי השטחים לא ייתנו פתרון למצב העובדתי הזה. צריך להכיר במציאות הזאת.

יש לכך פתרון הקרוי בלשון העם פיליפיניות – עובדות מסורות בדרך כלל וטובות מאוד, המגיעות אלינו מהפיליפינים. מפאת קוצר הזמן – אמשך ואתייחס לכך גם במסגרת החוק הבא, העוסק בהקצבות חוק הסיעוד לתשתית בתחום האשפוז הסיעודי – רק אומר שהיה מקרה מאוד מפורסם: מאותם אזורים מוסלמיים בפיליפינים, מגיעות עובדות לארצות המפרץ, לסולטנים למיניהם, ואלה אונסים אותן. אחת מהן רצחה את המעביד שלה, והיתה שערורייה בין-לאומית. אלה דברים שלא קורים אצלנו. אנו מתייחסים יפה לעובדות האלה. הן מתייחסות בדרך כלל יפה מאוד לחולים הסיעודיים. צריך להכיר בעובדה הזאת. אני מכיר את הרתיעה הציבורית מפני העובדה הזאת, אך מוכרחים להסדיר את זה. אין לחסום משפחות שלגביהן זהו הפתרון. אמשך בנושא זה במסגרת הדיון בחוק הבא.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' חדאד:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: מטעם ועדת הכלכלה – הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996; ומטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט – הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 9). תודה.

הצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים).

התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' חדאד:

חברי הכנסת עוזי לנדאו, סילבן שלום, יוסף ונונו, שלמה בוחבוט, שאול גוטמן, חיים אורון, יוסף עזרן, עמיר פרץ, אריאל ויינשטיין, אברהם יחזקאל, נעמי חזן, יהושע מצא, דוד צוקר, שאול עמור, יוסף אחימאיר ויעל דיין – אינם באולם. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אני רוצה לברך את הממשלה ואת השרה על כך שהם מביאים לכאן הצעת חוק מתבקשת, במיוחד נוכח גילויים שכולנו התביישנו בהם, בדבר יחס משפיל, יחס שאינו ראוי שהעם שלנו ייתן לאדם כלשהו, ובוודאי לא לאנשים שאנחנו מבקשים מהם לבוא ולעזור לנו בבניין ארצנו. הם בונים אבל אנחנו נבנים מעבודתם.

אני בהחלט מברך, כי מדובר פה באמת בדברים בסיסיים, מדובר פה בכך שיהיה להם ביטוח רפואי, מגורים הולמים, תנאים בסיסיים שהם יוכלו לעבוד ויכלו בזמן שהותם לחיות בתנאי מינימום.

אבל, יש לי בעיה אחת קשה מאוד עם המושג דיור הולם. החוק קובע סנקציה פלילית על מי שמעסיק עובדים ולא נותן להם דיור הולם. מה זה דיור הולם? כתוב בחוק, ששר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם שר הבריאות, יקבעו אמות מידה למגורים הולמים. מי שאינו מספק מגורים הולמים – החוק קובע כאן שתהיה סנקציה פלילית. אני לא חושב שאתם עושים טוב ביחס לקריטריונים האלה, אם בכלל ניתן לקבוע קריטריונים למושג שהוא מאוד מאוד סובייקטיבי, אבל אם ניתן לקבוע קריטריונים אובייקטיביים, עדיף שהם יהיו בחוק ולא בקביעות שיכולות גם להשתנות מפעם לפעם על-ידי חקיקת משנה. אני לא יודע איך זה ייקבע. זה ייקבע בתקנות – מה הן אמות המידה.

נושא נוסף שאליו רציתי להתייחס קשור באמירתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – וגם חבר הכנסת לס הזכיר זאת ואמר שאנחנו מצפים שיותר עובדים פלשתינים יעבדו במקומותינו על חשבון העובדים הזרים. אני רוצה לומר, שאני מאמין ששלום אמיתי אפשר יהיה לזכותו אך ורק אם נגיע למצב שעליו דיברו שני חברי הכנסת הללו. כלומר, הפלשתינים יוכלו לבוא ולעבוד כמו עובדים זרים בתחומי מדינת ישראל.

כשאני מסתובב ברחבי יהודה ושומרון ומדבר עם תושבי יהודה ושומרון הערבים, הפלשתינים, הם אומרים לי: איזה מין שלום זה כאשר אתם מביאים פועלים מרחוק, נותנים להם כסף, ואנחנו, השכנים שלכם, שאתם רוצים לחיות אתנו בשלום, לנו אתם לא נותנים עבודה ולא נותנים להתקרב לעבודה? מה אתם רוצים שאנחנו נרגיש כשאנחנו זקוקים לפרנסה, זקוקים להרוויח פת לחם, ואתם לא נותנים לנו?

אני אומר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי ולחבר הכנסת יורם לם מה שאני אומר להם שם בפניהם, בלי להשפיל מבט. העובדה שאנחנו נאלצים להביא פועלים זרים אינה נובעת מרצון חופשי שלנו. היינו מעדיפים לקלוט את השכנים, את העובדים הפלשתינים, אבל כולנו יודעים יפה מאוד, שהעובדים הפלשתינים היו שליחים, אם מרצון ואם שלא מרצון, לפעולות טרור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כמה מהם? אל תטיל כתם.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא משנה כמה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה יודע שרוב הפיגועים, אם לא כולם, לא נעשו על-ידי עובדים. למה?

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מענה לך. היתה תקופה שהם השתמשו בחיסול מעבידים יהודים כשיטת עבודה וחיפשו את הדרך הזאת. אז פלא שאנחנו מתגוננים?

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, כשאני רואה ב"מזרח התיכון החדש" תמונות מ"המזרח התיכון החדש" ביום שישי האחרון, בשבת האחרונה, על מרקעי הטלוויזיה, מאות אלפים הולכים אחרי "ברוך גולדשטיין" שלהם, משבחים אותו, מרוממים אותו, אני מסתכל ואומר: אלה יעלו על האוטובוס ויבואו לעבוד אצלנו? מה, אנחנו נפלנו על הראש?

לכן אני אומר, את התביעה והרצון אני מקבל בעיקרון. הלוואי שנגיע ליום שבו נוכל להגיע לשיתוף פעולה מלא ונוכל לתת להם עבודה. אני לא נגד, אני בעד. אבל כל מי שאומר את זה בתנאים של היום, כשהוא עוצם את העיניים נוכח הסכנות ונוכח הטרור ונוכח המסרים שהם משגרים לנו, עושה מיקח טעות. לא רק שהוא לא מקדם את השלום, הוא מרחיק את השלום, כי הוא מראה להם, שחרף העובדה שהם עושים מה שבראש שלהם, חרף העובדה שהם לא נלחמים בטרור, חרף העובדה שהם צועדים ומשבחים טרור, אנחנו נותנים להם את כל התנאים. לא כך נגיע לשלום. נגיע לשלום מתוך עמידה עיקשת על זכויותינו, מתוך עמידה עיקשת על החובה שלהם, וכשנגיע לשלום, בהחלט יש מקום גם לשיתוף פעולה, שבלעדיו לא יהיה שלום.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. כבוד שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת אסעד אסעד, המספר הגדול ביותר של עובדים זרים הוא של עובדים מרומניה, כ-25,000; מתאילנד – למעלה מ-19,000; מטורקיה – 7,400; מהפיליפינים – 4,000; מבולגריה – 2,400; מסין – 800, ואחר כך יש התפלגות יותר קטנה של ארצות רבות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה, מסין העממית או מסין – – – ?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כן. מסין, סין העממית.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק שלא יתחילו להביא את כל קרובי המשפחה שלהם.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש לנו עוד ערב ארוך, חבר הכנסת מיקי איתן.

אנחנו נעשה הכול כדי שיהיה פיקוח. אבל אנחנו כבר נפגשים בדיונים האלה כמה פעמים, חבר הכנסת אסעד אסעד, ושנינו יודעים, שאם אנחנו רוצים לשמור את כל החוקים במדינה, לעתים יש לי תחושה, לי ואני בטוחה שגם לך, שאנחנו צריכים שוטר לכל אזור. הכפלנו את היחידה שלנו. אתה יודע מה אנחנו עושים עם מפעל הטקסטיל בצפון? אני אומרת זאת גם לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ושוב יש בעיות, ושוב שלחנו את היחידה. וכמה פעמים קורה לנו, שכאלה שמקבלים מאתנו קנס של 50,000 שקל, למחרת אתה מוצא שהם הביאו למקום העבודה 15 תיירים על תקן של עובדים זרים. כלומר 50,000 שקל קנס זה לא כסף בשביל אלו שמביאים את העובדים הזרים.

לכן הבאתי למליאת הכנסת לפני כמה שבועות, וזה נמצא בדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, חוק לגבי קבלני כוח-אדם, כדי שיהיה איזה רישוי, שאפשר יהיה לפקח.

אני רוצה שתדעו, שבנושא עובדים זרים קיים שוק שחור פרוץ – אני מדברת על אלה שבאים ברשיון – מקבלן לקבלן, מחקלאי לבניין, מבניין לחקלאי.

בנושא של הפיליפיניות, חבר הכנסת יורם לס, אני עכשיו בהתדיינות עם שר הבריאות. אני מאוד אשמח אם כל הנושא של הבאת עובדות לסיעוד יהיה בפיקוחו של שר הבריאות, ואז נדע שיקבלו אותן רק המשפחות שעל-ידי הבאת העובדת הזרה אנחנו מצילים אותן – רק מפני שאין לנו מספיק מיטות סיעודיות. יותר נכון, מיטות יש, אבל תקציב אין.

75% לפחות מהעובדות הפיליפיניות המובאות ארצה, הן עוזרות-בית ולא עובדות סיעודיות, או כאלה שבאות לסייע בנושאים הסיעודיים.

חברת הכנסת ענת מאור, אני רוצה שתדעי, שהיו תביעות גדולות מאוד, גם מהקבלנים וגם מהחקלאים, וגם לאחרונה ממנהל בית-חולים בארץ, וגם בנושא של הפיליפיניות, להגדיל את מספר העובדים הזרים בהרבה אלפים. אני שמחה לומר לבית, שבשיחת עבודה שהיתה לי בנושא הזה עם ראש הממשלה הוא אמר: את תקבלי את מלוא הגיבוי נגד הגדלת מספרם של העובדים הזרים.

אני אומרת לכם, ואמרתי זאת בדברי ואני אחזור על כך כל פעם כשאתייחס לנושא הזה מעל הבמה הזאת: אני חושבת שאנחנו עומדים היום מול מספרים אדירים, גדולים מכפי שהמדינה הזאת יכולה להרשות לעצמה, ובפתח בעיות חברתיות לאומיות ולאומניות, חבר הכנסת מיקי איתן, גם הן עם העובדים הזרים, ונעשה הכול. על כל פנים, להגדיל – אין על מה לדבר. אנחנו צריכים להתחיל לשאוף לצמצם את מספרם.

לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי: נכון, ואני עונה כאן גם לחבר הכנסת מיקי איתן, שני הדברים נכונים. נכון שההחלטה של ראש הממשלה יצחק רבין – ואני מתנצלת על שאני עדיין לא מסוגלת לדבר עליו בלשון עבר – היתה להביא עובדים זרים ולקבוע סגרים רק בגלל הפחד הביטחוני מהאירועים הנוראיים של פיגועי האוטובוסים הרצחניים. אבל נכון גם לומר, שמבין העובדים שבאו באמצעות שירות התעסוקה לעבודה בהיתר בישראל לא היה מקרה אחד של פיגוע. אבל אנחנו חייבים להיזהר. נושא הביטחון הוא בנפשו.

ככל שנהיה יותר בטוחים, חבר הכנסת מיקי איתן, שהטרור הוא מאתנו והלאה, אני אעדיף עובדים פלשתינים על פני עובדים זרים, וזאת – א. משום שהם באים בבוקר וחוזרים אחר הצהריים ולפנות ערב לביתם, והם חייבים לחזור; ב. אם גם יהיה יותר טוב מבחינה כלכלית מסביב, אני חושבת שזה ישפיע גם על מצבנו הביטחוני.

אבל, חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לנו היום בעיה אחרת. יש היום באישור בארץ 50,000 עובדים פלשתינים, ואנחנו מאוד מקפידים – יש היתר לגילאים מסוימים, יש הגבלה של הביטחון, מאוד חמורה וקפדנית, ובצדק. המלצתי בפני ראש הממשלה לאשר עוד 10,000, כשיש לנו ביקושים מקבלנים שמבקשים שמית, את העובדים המסוימים האלה, להחזיר אליהם. היתה הצעה של ראש

הממשלה בישיבת הממשלה, למה שהוא קרא: הלבנת המספר של העובדים הזרים. יש היום ברשיון 50,000, וההערכה היא שיש עוד 50,000 ללא רשיון, בייחוד מיהודה ושומרון, שחוצים את הקו ובאים.

אני אומר כאן למה אני מתנגדת ולמה אני אסכים. אני מתנגדת לכך שאנחנו נקבע שהם באים לכאן בהיתר, כאשר אין הם עובדים באמצעות שירות התעסוקה. כי אם הם אינם עובדים באמצעות שירות התעסוקה, זה כוח העבודה הזול, שהרבה מאוד מעסיקים רוצים לייבא לישראל – גם בנוגע לשכר, גם בנוגע לתנאים הסוציאליים, גם בנוגע לשעות עבודה, וזה בהכרח יביא לכך שהרבה ישראלים שלא מוצאים עבודה, או אולי פחות ימצאו בעתיד עבודה, יהיו מוכנים לרדת בשכרם. אנחנו יודעים מה קורה לפערים בשכר. ככל שיעלו הפערים בשכר, יגדל מספרם של החיים מתחת לקו העוני. ביקש ממני האלוף שחור לשבת אתי לדיון. זה יהיה התנאי שלי: לא להעסיק אלא באמצעות שירות התעסוקה. בהסכם פריס, בוועדה הכלכלית, הסכמנו, החלטנו – וזו היתה יוזמה שלנו – שכל עובד פלשתיני יפתח לו חשבון בבנק. אנחנו לא רוצים מתווכים, כי המתווכים העבירו לעובדים הפלשתינים רק חלק משכרם. כך אנחנו יודעים שחייבים לשלם שכר מינימום ואנחנו מעבירים את זה ישירות להם, לחשבון הבנק.

לחבר הכנסת יורם לס: אמרתי, אנחנו במשא-ומתן. אני חושבת שהדרישות או הבקשות של שר הבריאות הן מצומצמות מאוד, ואנחנו נגיע להסכם כלשהו, כי אני מוכרחה לעשות סדר בנושא העובדות הפיליפיניות. לפחות 75% מהן הן עוזרות-בית למעמד המבוסס ולמעמד העשיר, ואני לא חושבת שבשל כך אנחנו צריכים לייבא ברשיון עובדים מחוץ-לארץ. אני אעשה הכול גם כדי שהם לא ישהו כאן בלי רשיון, אבל מאוד קשה להתמודד עם זה.

ואחרון, לחבר הכנסת מיקי איתן, אני רוצה לומר לך בנושא הדיור ההולם: קשה מאוד לקבוע מה זה דיור הולם. זו הסיבה לכך שאנחנו רוצים לקבוע את זה בתקנות. למשל, הנהגתי בוועדת העבודה והרווחה, כשנבחרתי להיות היושבת-ראש של הוועדה, שכל חוק שקובע תקנות, התקנות מתקבלות, מאושרות ומשתנות רק באישור ועדת העבודה והרווחה.

מדוע אני רוצה לעשות את זה יחד עם שר הבריאות? יש בעיות של צפיפות, יש בעיות של סניטציה, יש בעיות של תנאים פיזיים. אתה לא יכול לתאר לך. הם מתגוררים 10, 12, בחדר. כי אם בעל הבית משכיר דירה בת שלושה חדרים לעובדים זרים והוא לוקח סכום עתק, אז אם הם מצטופפים 20–30 עובדים בדירה בת שלושה חדרים, הם משלמים פרוטות מסך הכסף שהם משתכרים בארץ. לכן אני חושבת שטוב שנסדיר זאת בתקנות, וצריך בתקנות לתת את הדעת על אותם פרטים שאנחנו חושבים, כפי שאמרת בדברייך על הצעת החוק, שהם מבטיחים את התנאים האנושיים הבסיסיים לעובדים שנמצאים בארץ. זוהי הסיבה.

אני רוצה לבקש, אדוני היושב-ראש, להעמיד להצבעה את הצעת החוק ולאשרה בקריאה ראשונה, להעבירה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ויחד עם הצעות החוק הפרטיות להכינה לקריאה שנייה ושלישית במליאה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לכבוד שרת העבודה והרווחה. תם הדיון בהצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק עובדים זרים (תיקון מס' 2) (העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"ו-1995, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

שמונה בעד, נגד אין, נמנעים אין. החוק עובר לוועדת העבודה והרווחה להכנתו לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 7), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' חדאד:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 7), התשנ"ו-1995, בקריאה ראשונה. אבקש משרת העבודה והרווחה להציג את הצעת החוק.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אם יורשה לי בנושא החוק הראשון, אני רוצה שוב להזכיר את מספר הטלמסר של היחידה שלנו לאכיפת חוקי עבודה, שהוא מאוד חשוב להתקשרות בכל מקרה של אי-אכיפת החוקים שלנו בנושא עובדים זרים, שכר מינימום, חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, חוק עבודת נוער וחוק שעות עבודה ומנוחה. המספר הוא: 177-022-4446. לא צריך, כפי שאתם יודעים, להזדהות, וזה גם לא עולה כסף להתקשר לטלמסר.

עכשיו, אדוני היושב-ראש, להצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 7), התשנ"ו-1995, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם כוללת תיקונים אחדים לחוק הביטוח הלאומי, הנוגעים לענפי ביטוח נפגעי עבודה, נכות, זיקנה וסיעוד.

שני תיקונים מתייחסים לענף ביטוח נפגעי עבודה. האחד, לעניין זכותו של העובד השכיר לדמי פגיעה. מבוסס שנפגע בעבודה זכאי לדמי פגיעה בשיעור של 75% משכרו לתקופה הראשונה שלאחר הפגיעה שבה נפגעה יכולתו לעבוד.

המוסד לביטוח לאומי משלם מדי שנה דמי פגיעה לכ-83,000 מבוטחים, מתוכם כ-73,000 שכירים ו-10,000 עובדים עצמאים, בעלות כוללת של 246.627 מיליון ש"ח לשנה.

החוק הקיים קובע, כי לעובד העצמאי, שכושרו לעבודה נפגע באופן חלקי, ישולמו דמי פגיעה יחסיים בהתאם לרמת הפגיעה בכושרו לעבוד. כלל זה אינו קיים בחוק לגבי העובד השכיר. שכיר שנפגע יהיה זכאי לדמי פגיעה רק אם כושרו לעבוד נפגע באופן מלא. כלל זה, המחמיר לכאורה עם העובד השכיר, נקבע בשל החשש, כי המעסיק יפעיל על העובד לחץ לשוב לעבודה, אף אם באופן חלקי, בסמוך לאחר הפגיעה.

הניסיון שהצטבר מצביע על כך, שאין עוד מקום לקביעה זו שבחוק. שכירים רבים קובלים על כך, שאף כי חל שיפור במצבם לאחר הפגיעה, ואף שהם מסוגלים לחזור לעבודה חלקית, הם מנועים מלעשות כן מחשש שזכותם לדמי פגיעה תיפגע.

בסעיפים 1 ו-2 להצעת החוק מוצע לאפשר הן לעובד השכיר והן לעובד העצמאי לחזור לעבודה חלקית, אם רופא אישר שכושרו לעבודה נפגע רק באופן חלקי, ולקבוע כי יהיו זכאים לדמי פגיעה חלקיים בהתאם לרמת הפגיעה שנקבעה בידי הרופא.

סעיף 5 להצעת החוק נוגע לזכאי לקצבת נכות מעבודה או לבן משפחתו של נפגע עבודה הזכאי לקצבת תלויים.

לפי החוק הקיים, פגה עם מות הזכאי הזכאות לקצבה המשולמת למי שנפגע בעבודה או לתלויים בנפגע שנפטר כתוצאה מפגיעה בעבודה. לפיכך, אם אירעה הפטירה לפני תום חודש קלנדרי, נאלץ המוסד לביטוח לאומי לגבות מהיורשים את יתרת הקצבה ששולמה בעד התקופה שמיום פטירת הזכאי ועד לסוף אותו חודש. מוצע לקבוע כלל אחיד בחוק, בדומה לכלל החל לעניין קצבאות זיקנה ושאיירים, ולפיו תשולם הקצבה בעד כל החודש שבו נפטר הזכאי.

בממוצע נפטרים מדי שנה כ-85 מקבלי קצבת נכות מעבודה וכ-23 מקבלי קצבת תלויים בנפגעי עבודה. תיקון החוק המוצע יבטל את הצורך בפנייה לשאיירים על מנת שיחזירו למוסד לביטוח לאומי את יתרת הקצבה ששולמה בעד חלק החודש שלאחר הפטירה.

סעיף 3 להצעת החוק נוגע לענף ביטוח סיעוד. מכוחו של חוק ביטוח סיעוד שילם המוסד לביטוח לאומי בשנת 1995 גמלאות לכ-59,000 זכאים בסכום של כ-630 מיליון ש"ח.

נוסף על כך הוקדשו כ-20.4 מיליון ש"ח מתקבולי הענף לפיתוח שירותים קהילתיים למוגבלים בתפקוד הזקוקים לטיפול ממושך, לפיתוח שירותים הניתנים במוסדות סיעודיים ולשיפור איכותם. כ-61 מיליון ש"ח נוספים מתקבולי ענף ביטוח סיעוד נחלקו בשווה בין משרד הבריאות ומשרד העבודה והרווחה לצורך מימון ההחזקה של קשישים שהצטרפו למוסדות.

הפניית חלק מתקבולי ענף ביטוח סיעוד למטרות אלה מעוגנת בסעיף 237 לחוק הביטוח הלאומי, הקובע כי נוסף על הגמלאות האישיות לזכאים יוקצו ממשאבי ענף ביטוח סיעוד השיעורים הבאים: 10% מאומדן הגבייה השנתית של דמי הביטוח – למימון פיתוח שירותים למוגבלים בתפקוד הזקוקים לטיפול ממושך בקהילה ובמוסדות סיעודיים, ו-15% מאומדן הגבייה השנתית – למימון ההוצאות להחזקה במוסדות של קשישים שנוספו למוסדות באותה שנה. זאת מעבר לקשישים המוחזקים על חשבון תקציביהם של משרדי הבריאות והעבודה והרווחה. תוקפה של הוראה זו פג בימים אלה, ומוצע להאריך את תוקפה לתקופה של שנתיים נוספות.

ביטוח נכות. ביטוח נכות חל עד הגיע המבוטח לגיל 65 בגבר ו-60 באשה. קיים מספר קטן של נכים, אשר למרות נכותם יש להם הכנסה השוללת מהם באופן מלא או חלקי זכאות לקצבת זיקנה בגיל שבין 65 ל-70 שנים בגבר ובגיל שבין 60 ל-65 באשה. במקרים אלה מופסק תשלום קצבת הנכות. אף שהמבוטח עדיין אינו זכאי לקצבת זיקנה.

מוצע לתקן עיוות זה ולקבוע בחוק, כי מי ששולמה לו קצבת נכות סמוך לפני שמלאו לו 65 שנים בגבר ו-60 באשה, יהיה זכאי בגיל זה לקצבת זיקנה אף אם יש לו הכנסה השוללת בגיל זה את הזכות לקצבה ממי שאינו נכה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, המוסד לביטוח לאומי שילם בשנת 1995 קצבת נכות לכ-94,400 איש ואשה, בסכום כולל של כ-1.7 מיליארד ש"ח. תארו לכם לרגע מה היה קורה במדינה אילו לא היה לנו המוסד לביטוח לאומי.

מספר הנכים המגיעים מדי שנה לגיל קצבת זיקנה הוא כ-3,800, ולכ-50 מהם הכנסות השוללות מהם את הזכאות לקצבה.

עוד מוצע לקבוע בחוק, כי פטור מתשלום דמי הביטוח הניתן לנכה שנקבעה לו דרגת נכות יציבה של 75% ומעלה יינתן גם לנכה שנקבעה לו דרגת נכות באותו שיעור, אף אם לא נקבעה כדרגת נכות יציבה, ובלבד שדרגת הנכות נקבעה לתקופה של שנה לפחות.

רבותי חברי הכנסת, אני שמחה להביא את התיקונים הללו, ואני פונה וקוראת לחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק, ולאחר הדיון, כמובן, להעבירה לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לכבוד שרת העבודה והרווחה. חברי הכנסת יוסף בא-גד, מאיר שטרית, חגי מירום, שאול יהלום, רחבעם זאבי, רפאל אלול, דוד מנע, נעמי בלומנטל, עוזי לנדאו ואלי גולדשמידט – אינם. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. שלוש דקות, אבל בשעה זו לא נקפיד.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מנצל את ההזדמנות שניתנת לי לפנות אל גברתי השרה, אולי כמו קאטו הזקן, לבוא ולומר פעם אחר פעם: הגיע הזמן שכאשר אנחנו באים ומנסים לשפר במידה כזאת או אחרת את מצבה של חלק מהאוכלוסייה, שזקוקה לתמיכה ולסיוע, נעשה רוויזיה בכל מה שקשור לנושא ששמו מיסוי קצבאות, תמיכות ומענקים ממשלתיים.

גם הביטוח הלאומי הוא כבר מזמן לא ביטוח, אלא הוא מכשיר לביטוח סוציאלי לאומי. הוא מכשיר לכך שבכלכלה חופשית, שאנחנו רוצים שתתקיים, כשאנחנו אומרים, השוק יקבע מה כל אחד מרוויח, אנחנו מוסיפים ואומרים: החברה והממשלה ידאגו לאזן קצת את התוצאות של החופש המוחלט בתחרות מי ירוויח וכמה. ההתערבות הזאת חשובה כדי שתהיה לנו חברה בריאה, אומנם חברה שיש בה פערים, אבל פערים מוגבלים בהיקפים שלהם, פערים שבהם גם לאוכלוסייה החלשה יש המינימום הנדרש. והמינימום הוא לא מינימום מוחלט, הוא מינימום יחסי. המינימום נקבע בהתאם לאותן שכבות שמוציאות כספים, שחיות ברמת חיים גבוהה. אנחנו יודעים שהפער הזה צריך להיות קיים ויהיה קיים. אם נרצה ואם לא נרצה, הוא יהיה קיים. ואולי הוא יוצר מוטיבציה שהיא חיונית לחברה ולפעילות הכלכלית שלה, שמביאה אתה את הרווחה לכולם.

ואנחנו גם אומרים, שלא יכול להיות מצב שאנחנו מתביישים – כמו שאת, גברתי השרה, מבטאת זאת היטב – בכך שאנחנו מסוגלים לחלק כל כך מעט לאוכלוסייה שאנחנו יודעים שהיא חיה מתחת למינימום הנדרש. אנחנו אומרים: בגלל כל מיני אילוצים, לא יכולים יותר, אבל במקביל שולחים שיקים למיליונרים – אולי לומר "מיליונרים" זה דמגוגי ופופוליסטי; אבל לשכבות די רחבות.

אני יודע שאני לא אושיע את עם ישראל בגלל שלושה עשירונים, שני העשירונים העליונים שמקבלים גם קצבה מביטוח לאומי וגם פטור ממס הכנסה עליה. אני אומר, שבשלב ראשון אינני רוצה ללכת לביטוח הקצבאות. אומרים: ביטוח – תמסה את זה, תהיה פרוגרסיביות, ובכסף שתקבל תעשה קצת יותר צדק עם אלה שכולנו יודעים שמגיע להם יותר ולא נותנים להם.

אני רוצה לומר דבר נוסף. יש לי רושם, שצריך לחזק את מה שאנחנו קוראים לו צדקה, שזה אחד מעקרונות המסורת שלנו, לא בכוח הכפייה, גם לא בכוח הממשלה, גם לא בכוח המיסוי. צריך לחזק קצת יותר את האלמנט הזה. אנחנו חיים בחברה מאוד חומרנית. אולי צריך לחשוב, שבמערכת החינוך יחזקו קצת יותר גם את המושג הזה, כי בלעדיו שום חברה לא יכולה להתקיים כחברה בריאה. כלומר, שיפור התנאים של החלשים לא רק על-ידי הממשלה, לא רק על-ידי מיסוי, אלא גם על-ידי רצון טוב של אלה שיש להם, שבצורה וולונטרית יסייעו גם לאלה שיש להם הרבה פחות,

הרבה הרבה פחות ממה שכל אחד מאתנו היה מוכן שיהיה אפילו לאנשים זרים שיש לו איזו סולידריות אתם בתוקף היותנו בני עם אחד, שכנים, בני קרובים וכיוצא בזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת אסעד אסעד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אני מברכת אותך ואת עובדי משרדך, עובדי הביטוח הלאומי, שיזמו, הכינו והגישו לנו את התיקונים.

אני מבקשת להעיר הערה אחת לדברים של חבר הכנסת מיכאל איתן. הטענה שלך, שנשמעה בקול חלש, נראה שהתעייפת היום מהמהומה, הטענה הזאת חוזרת ונשמעת. אבל כאשר עומדת במבחן השאלה של מתן הקלה בסכום של מיליארדי שקלים למעבידים, לבעלי ההכנסות הגבוהות, ידך לעולם לא תורם נגד זה. אי-אפשר להחזיק את המקל בשני הקצוות. מצד אחד אתה נותן להם היום בסביבות 12 מיליארד שקל, זה בסדר, ופה אתה רוצה לקחת מאיש כזה 20 שקל מס הכנסה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מס מעבידים, מס מעבידים. לא תהיה עבודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה תמכת בהקלות מס לשני העשירונים העליונים, הקלות מס ששווין 1.5 מיליארד שקל. למה תמכת בהקלות מס לשני העשירונים העליונים? תעזוב עכשיו את מס המעבידים. אני אומרת: מס הכנסה, תמכת בהקלות לשני העשירונים העליונים? כן תמכת.

מיכאל איתן (הליכוד):

תמכתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הליכוד תמך. אי-אפשר מצד אחד לשאול למה אין מס הכנסה על קצבאות ילדים, ומצד שני לתמוך בהקלות מס הכנסה בסכום של 1.5 מיליארד שקל לשני העשירונים העליונים. זה לא הולך ביחד. בבקשה קצת הגינות וקצת אינטגרטי.

אני מבקשת להעיר את תשומת הלב של אנשי המוסד לביטוח הלאומי, באמצעותך, גברתי שרת העבודה והרווחה. נתקלתי בעובדה, אינני יודעת עד כמה היא נפוצה: אשה שלפני חמש שנים עברה ניתוח של כריתת שד, לא ידעה שמגיעות לה כל מיני הקלות מהביטוח הלאומי, משלטונות המס, אחרי שהוכרה כנכה 100% לתקופה של כמה חודשים ואחר כך כנכה 50%.

אני מעלה את זה, גברתי, כי אני חושבת שיש בעיה. יש נכים שהנכות שלהם מונעת מהם ללכת לעבודה. אבל, כאשר בעקבות מחלת סרטן אשה עוברת כריתת שד, היא בדרך כלל חוזרת לעבודה. השאלה היא, מה ואיך ניתן לעשות כדי שנשים כאלה, ובמקרים דומים ואחרים, אנשים ידעו מה הזכויות שלהם וימצאו אותן מייד. זה יכול להיעשות אם על-ידי הסבר, אם על-ידי תעמולה, אם על-ידי קשר יותר טוב בין המוסד לביטוח לאומי לבין המוסדות הרפואיים. נראה לי שזה חשוב מאוד ברמה של מיצוי הזכויות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אסעד אסעד, ואחריו – חבר הכנסת יורם לס.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, אני מברך את שרת העבודה והרווחה על הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 7).

גברתי השרה, יש לי כמה הערות, ואני שואל כי אני לא יודע. בסעיף 92(א) נאמר: "מבוטח שפגיעה בעבודה גרמה לו שאינו מסוגל לעבודתו ואף לא לעבודה מתאימה אחרת, ישלם לו המוסד דמי פגיעה בעד פרק הזמן שאינו מסוגל כאמור, אם הוא לא עסק למעשה בכל עבודה".

גברתי השרה, יש אלפי שכירים, במגזר שאני בא ממנו, ש-50% מהעובדים בו אינם מבוטחים. מה גורלו של אותו שכיר שאינו מבוטח כשהוא נפגע? אני יכול להביא דוגמאות של אנשים שנפגעו, הם הופכים להיות עול על משפחתם והם חיים מקצבת הילדים. אחד כזה בנה בית, משכן את הבית, כמו כל צעיר במדינת ישראל, הוא לא מסוגל לעבוד, ואז המשכנתה לוקחת את דמי הביטוח הלאומי של ילדיו.

ואני רוצה לדבר על סעיף 102, שאני מברך עליו, המתייחס לעצמאים, שגם הם מבוטחים. אני יודע שיש עצמאים שאינם מבוטחים, ובמקרה של פגיעה אין להם מקור פרנסה.

ולסעיף 94, עובד שנפגע אבל תוך כדי ההחלמה הולך לעבודה אחרת, הביטוח הלאומי ימשיך לשלם לו. האם זה נכון, גברתי השרה? – זה סעיף 94.

אני רוצה לעבור לשני דברים אחרים, שרבים נפגעים מהם. מדובר בתהליך קביעת הנכות. נושא קביעת הנכות קשור ותלוי בוועדות רפואיות. חברי הכנסת שילנסקי ואיתן, אולי אתם מכירים זאת. אני מכיר זאת מקרוב, כי הרבה פונים אלי וכותבים אלי. בתהליך המעבר בוועדות הרפואיות הופכים אותך על כורחך לפושע. אתה אומר שאתה חולה ואתה מביא תעודות רפואיות. אתה מביא אישורים רפואיים. אבל מי שקובעות בסוף בתהליך ארוך, מסורבל, מתיש ומעייף, שבו משפילים אותו נכה ופגוע – לצערי הרב, לרבות במשרד הביטחון – הן הוועדות הרפואיות. אני מכיר אנשים שנפגעו תוך כדי פעולות צבאיות וכושרם ירד, אבל כשהם עוברים את התהליך של הוועדות הרפואיות, הם פשוט עוברים תהליך של השפלה. עד שנותנים לאדם כזה נכות – פוגעים בכבודו כאדם. אני מניח שהתהליך הזה קיים גם בוועדות הרפואיות האחרות במוסד לביטוח לאומי.

במקרה היום קיבלתי פנייה של אדם שנפגע במלחמת ההתשה, חבר הכנסת שילנסקי. נקבעה לו נכות של 29%, וממשרד הביטחון הוא מקבל 800 שקל. זה מה שהוא כתב לי, והפניתי זאת היום למפכ"ל המשטרה.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה לעג לרש.

אסעד אסעד (הליכוד):

800 שקל. מאחר שהוא שירת תקופה מסוימת במג"ב, נתנו לו פנסיה של 25%. על כך הוא מקבל 780 שקל. אדם כזה, שהיום הוא מבוגר, ועכשיו הוא התעורר, יש לו בו-זמנית שני בנים שמשרתים בצבא. הוא אומר: איך אני יכול לחיות? כשהילדים היו קטנים, שילמו להם קצבת ילדים. אחד כזה, נכה, בן 49 שנה בסך הכול, צריך לחיות מ-1,400 שקל. הוא גם לא מסוגל לעבוד.

לכן, גברתי השרה, גם אני מברך. אבל יש הרבה חורים, כמו בגבינה צרפתית. צריך לבדוק איך לסדר את הנושא הזה.

ברשותך, גברתי השרה, אני רוצה לחזור להצעת החוק הקודמת. קראתי בעיתון לגבי העובדים התאילנדים שעובדים באזור ים-המלח. רשות שמורות הטבע והחברה להגנת הטבע מדברות על כך, שכל מה שזז שם נעצר ונאכל, החל מחרדונים והמשך בעופות. זה פוגע בטבע. האם מה שכותבים נכון, או שזה רחוק מהמציאות?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא יודעת. אבל אם ייתנו לכל אחד מהמושבים של הערבה שני עובדים תאילנדים, הם יהיו אסירי תודה.

אסעד אסעד (הליכוד):

הדבר האחרון, אף הוא שייך להצעת החוק הראשונה, גברתי השרה, ואני מדבר על העובדים מאיו"ש ומעזה שיבואו לעבוד בגבולות מדינת ישראל. לצערי הרב, כאן וגם בהצעת החוק לגבי יישום הסכמי אוסלו מדברים על הפרדה בין העמים. שמעתי זאת משר בכיר וחבר שלי משירותנו הצבאי. הוא אומר: מפרידים בין העמים. שאלתי אותו את השאלה, ואני מפנה אותה גם אלייך. אמרתי לו: עבדו אצלנו, במדינת ישראל, קרוב ל-200,000. הוא אמר: אין 200,000. אז 50,000. מה עם היתר שיושבים שם ולא עובדים אצלנו? מה הם עושים שם? הרי אותם אנשים שלא עובדים הם אנשים שיש להם עשרה ו-15 ילדים והם לא עושים דבר. אתה מונע מהם להיכנס לעבוד כאן בגלל החשש הביטחוני, ואני מסכים לכך. אבל המקום הופך אחר כך מדגרה למחבלים, שאחר כך ייכנסו בדרך לא דרך לתוך מדינת ישראל. גם על זה צריך לחשוב. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס. אחריו יגיע תורי, אם חבר הכנסת שילנסקי יוכל להחליפני, או יותר מאוחר. לאחר מכן – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גברתי שרת העבודה והרווחה, אני מבקש להתייחס לסעיף 3 בחוק, שנוגע לחוק ביטוח סיעוד. ראשית, אני מברך על הארכת תוקף הסעיף בשנתיים. זה סעיף שיש בו משום ברכה רבה לאותם מוסדות ולשני משרדי ממשלה, שייחוו מתקצוב נוסף מחוק ביטוח לאומי, מעבר לתקציב. אבל הייתי רוצה במסגרת הזאת וגם במסגרת של כמה מספרים להראות את הבעיה, כי בוודאי החוק הזה עושה דבר טוב, אבל זה בהחלט לא מספיק, לא ריאלי, ותוך כדי שחיקה חמורה של כוונת המחוקק המקורית.

מה קבע אותו חוק ביטוח סיעוד, שנחקק על-ידי האבות ועל-ידי האמהות המחוקקים? הוא קבע שייקחו כסף מהציבור, שבריר אחוז מהאחוזים שגובים לביטוח לאומי, ואותו כסף בהיקף שנאמד היום בכ-200 מיליון שקל, במושגים של היום, ולא מדובר על 1988, אותם 200 מיליון שקל ייקח המוסד לביטוח לאומי ויחזיר אותם לציבור הנזקק. הציבור כולו ישלם 200 מיליון ונשתמש ב-200 מיליון כדי לתת לציבור הנזקק, בהיקף של 15,000–20,000 חולים בשנה, טיפול סיעודי בבית. אמר המחוקק: ניקח על זה אחוזים מסוימים, 10% ניתן לפיתוח תשתית של מוסדות, עוד 15% ניתן לכל אחד מהמשרדים, הבריאות והעבודה והרווחה, כדי להחזיק בכסף הזה את החולים באותם מוסדות, שוב מעבר לתקציב הרגיל של המדינה, והיתה איזו מחשבה, איזו פרופורציה בין מה שגובים מהציבור, 200 המיליון במושגים של היום, לבין מה שנותנים למוסדות.

דא עקא, חברי הכנסת, ל-200 מיליון אין שום קשר למציאות. מה שהמוסד לביטוח לאומי מוציא בפועל זה 650 מיליון. הוא מוציא פי שלושה או פי ארבעה. במספרים של בני אדם, במקום לטפל ב-

20,000–15,000 אנשים, מטפלים במספר שמתקרב ל-60,000 אנשים. יש כאן עיוות מוחלט של רצון המחוקק, שרצה לייצר קשר בין גודל הבעיה הסיעודית לבין מה שמקציבים למוסדות. גודל הבעיה הסיעודית הוא פי שלושה עד פי ארבעה ממה שנחשב הבסיס. אבל ההקצבה למוסדות היא לא 10% מ-600 מיליון וההקצבה לתחזוקת החולים היא לא 15% לכל משרד מ-600 מיליון. שומרים על 200 המיליון, שזו הגבייה שכל אחד יודע שהיא בלתי ריאלית, והמספרים מראים זאת, ואנחנו נמצאים בחסר עצום על-פי כוונת המחוקק, כי האוצר לא נתן שנקציב למוסדות אחוז מהפעילות הריאלית בשטח הסיעוד, אלא נישאר באיזה ממד אנכרוניסטי שנקרא גבייה, שאין שום קשר בינו לבין המציאות.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני יודע שזו מלחמה בטחנות רוח, אבל את הסעיף הזה צריך לתקן לא רק במובן שמאריכים את תוקפו בשנתיים, אלא שאותם 10% שמקציבים למוסדות ואותם 15% שמקציבים לתקציבי הפעילות של משרד הבריאות ומשרד העבודה והרווחה יהיו אחוזים מתוך בסיס ריאלי של הפעילות בשטח הזה של הסיעוד, ולא מדברים אנכרוניסטיים שאין להם שום קשר למציאות. זה יגדיל את ההקצבות פי שלושה, אבל יעמיד אותן באמת על בסיס ריאלי ומתאים לצרכים האמיתיים של האוכלוסייה והחברה בישראל של היום. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת שילנסקי, אני מבינה שאתה מעדיף קודם לדבר ואחר כך נתחיל?

דב שילנסקי (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה. חבר הכנסת דב שילנסקי, אחריו אני, ואחרי חבר הכנסת זנדברג, אם הוא יחזור. אם לא – תשובת השרה. בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית כול אני רוצה לציין שאני תומך בחוק, ולא אכנס עכשיו לפרטים כי החוק יעבור בוודאי לוועדת העבודה והרווחה ושם ידונו בפרטי פרטים.

אני רוצה להביע את תמיכתי בעיקרון, ועם זה, את שתיים וחצי הדקות שנותרו לי אני רוצה להקדיש לנושא שקשור בזה. לצערי, הממשלה הזאת, אשר הבטיחה לשפר את מצב השכבות החלשות, הבטיחה בקולי קולות, קיבלה את הקולות שלהם על מנת להגיע לשלטון, מפירה במצח נחושה את הבטחתה. העשירים אומנם נעשים עשירים יותר, אך העניים נהיים עניים יותר. היא הבטיחה גם

לעשירים וגם לעניים. לגבי צד אחד היא מקיימת – לעשירים. לגבי העניים היא לא מקיימת. די אם נראה איך הגזירות המוטלות מדי יום פוגעות באוכלוסייה החלשה כלכלית.

אני יודע, שאם מחיר הלחם עולה, לדוגמה, לעשיר זה לא משנה – א. בגלל דיאטה, הוא אוכל מעט מאוד לחם; ב. זה לא משפיע על הכיס שלו. הוא בכלל לא חש, אבל על האדם העני זה משפיע, משפיע, משפיע.

היום, ברוך השם, יש לי משכורת של חבר כנסת, וכשמחיר הלבן או הגבינה או מצרכי יסוד אחרים עולה – זה לא משפיע עלי, בכלל לא, אישית לא. אבל אני זוכר, שכשלא הייתי באותו מצב כלכלי והייתי שומע על העלויות, השתררו בבית תדהמה ועצב: איך נתקיים? צמצמנו בצרכים.

בתוך כל אותו מצב של הממשלה הלא-טובה הזאת את, גברתי השרה, המעצור האחרון, ועל כך אני רוצה לברך אותך.

כששמענו במוצאי שבת על הגזירות, והגזירות אכן פוגעות, בעיקר, בשכבות החלשות, אני שמעתי כל שר בוכה וצועק על הממלכה שלו, שתהיה יותר קטנה. מקצצים בתקציב של המשרד שלו, על זה הוא צעק.

זו היתה גאווה לתנועה שלך. אינני יודע, אולי זה יקלקל לך בפריימריס מה שאני אומר, אבל אני מאמין שיש אנשים נבונים, וזה לא יקלקל אלא יעזור. את הייתה היחידה שקמת בגאווה ובאומץ ואמרת שזה יפגע בשכבות החלשות, ועל כך אני רוצה לברך אותך, נוסף על תמיכתי בהצעת החוק שהבאת, שהיא הצעת חוק טובה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני אודה לחבר הכנסת שילנסקי אם יחליפני, ובשיטת הכיסאות המוסיקליים אני אעבור לדבר. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף למברכים על הצעת החוק, שפועלת לקידום של אלה שנגזר עליהם, עקב נכות, לעבור סבל, אבל לפחות אנחנו, כחברה אנושית, יכולים וחייבים לתרום להם, וכפי שאמר קודמי, חבר הכנסת שילנסקי, עלינו לסייע לכל החלשים בחברה.

אני רוצה, גברתי השרה, לייחס את דברי לשלוש סוגיות הקשורות לנכים, אבל לא דווקא קשורות לחוק. הראשונה – הטיפול הקהילתי בנכים, במפגרים והטיפול המוסדי. סעיף 3 לחוק דן בנושא צורת ההעברה, ואני רוצה לפנות אלייך, גברתי השרה. לפי המידע שעובר אלי, התפיסה שלפיה משרדך וכן משרד הבריאות, בנושאים של חולי נפש, יעודדו דווקא טיפול קהילתי, לא באה לידי יישום מספיק. אני חוזרת: לפי המידע שבידי, הן מבחינת ההקצבות הן מבחינת הנהלים של תהליך הטיפול – אני חושבת שראוי מאוד להשקיע בכך גם מחשבה וגם משאבים. אני מקווה שאכן הנושא יקודם ברוח הפילוסופיה שכולנו מאמינים ותומכים בה.

הנושא השני, גברתי השרה, קשור לעמותות שמלוות את הנכים. כידוע, הטיפול של הביטוח הלאומי חשוב מאין כמוהו. זה אחד ההישגים הסוציאליים הגדולים של המדינה שלנו, אבל אין תחליף גם לNON GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS – לליווי האנושי, לליווי הקהילתי, לליווי של הארגונים, מה שקרוי בעולם הגדול. אני יודעת שהארגונים הרבים בישראל עושים עבודת קודש. יש ארגון גג – NGO – של הנכים כולם, יש ארגוני "יתד" – ילדי תסמונת דאון, "אנוש", ארגון לחולי אפילפסיה, ארגון לחולי אלצהיימר, וכך כל אחד מאתנו קשור עם אחרים. אני יודעת שהיום ידם קצרה מלהשיג את התקציב להמשך פעילותם. אני חושבת שזה דבר חשוב ביותר בכל חברה, וגם חבר הכנסת איתן דיבר על מה שקרוי צדקה. הממסד בלבד, יהיו חוסנו וחוזקו ככל שיהיו, לעולם לא יוכל להצליח לקדם את הנושא בלי אותם הורים, עמיתים, ידידים שמתגייסים לכך. לכן, הייתי מודה לשרה אם היה נמצא תקציב. ארגון "אנוש" הזמין אותנו עכשיו להפגנה מול הכנסת, ומליווי קרוב של כמה ארגונים שצינתי, כמו "יתד" והארגון של חולי אפילפסיה – אני יודעת שהמצב לא טוב.

דבר אחרון, גברתי השרה, אני רוצה לברך על פעילותך בנושא קידום הטיפול בנכים במוסדות השיקום בתנועה הקיבוצית וההתיישבותית כולה. לא באשמת המדינה לא ידענו למצות את הזכויות, כמו גם בנושא מעונות היום ובתי-הילדים בקיבוצים הגדולים, הפעוטונים. הדבר הוסדר בתקופת כהונתה של השרה נמיר. ההשוואה עדיין לא ב-100%, אבל אני מקווה שזה יושלם. כך לגבי מוסדות וארגונים.

אני מברכת על הפעילות ומקווה שאכן כל מה שלא נעשה לאורך הרבה שנים יקודם, שכן מצב הנכים בתנועה הקיבוצית טוב בגלל התפיסה הקהילתית והנכונות לסייע, אבל הצרכים הם כמובן גדולים, והסיוע של משרד העבודה והרווחה חשוב מאוד. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, המכונה מודי, לא כפי שפה, בטעות, כינו אותך מודי. מודי – בשורוק.

אליעזר זנדברג (צומת):

תודה. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להמשיך את הדברים שאמר חבר הכנסת אסעד אסעד. חבר הכנסת אסעד דיבר על ועדות רפואיות, ואני רוצה לספר לך על כמה מקרים אחרים, חמורים שבעתיים, לא מבחינת התוצאה של גובה התגמול שמשולם או גובה התשלום

החודשי שמשולם, אלא על מקרים שבהם בוועדות הרפואיות האלה נעשה עוול, עוול משווע ומקומם כלפי אזרחים, ונתקלתי בדוגמה אחת כזאת.

אדם הלך לוועדה רפואית, פסקו לו אפס אחוזי נכות. הוא בא אלי ואמר לי: תשמע, אני מרגיש שזה לא בסדר. הוא גידל זקן, צימח זקן, הרכיב משקפיים והלך בשמו האמיתי, לא זייף ולא רימה בשום אופן, אלא הלך לאותו רופא שישב בוועדה הרפואית ונתן לו אפס אחוזי נכות וביקש חוות דעת לצורך ועדה רפואית. הוא שילם לאותו רופא 1,500 שקלים, והרופא קבע לו 30% בחוות דעת רפואית. בעקבות המהלך הזה, בסופו של מהלך באמת העלו לו את אחוזי הנכות, נדמה לי שקבעו לו 20% או משהו דומה.

אם זה המצב – אז הוא חמור מאוד, והרקע למצב הזה הוא, בעצם, הדרך שבה נקבעים אחוזי הנכות בישראל. יש ועדות רפואיות, יש גוף שצריך לשלם, הגוף שצריך לשלם הוא המוסד לביטוח לאומי, אבל הוא גם משלם לוועדות הרפואיות, לרופאים שעובדים בוועדות הרפואיות את השכר. אותו גוף שבסוף צריך לשלם מממן את מי שצריך לתת חוות דעת אובייקטיבית, ומי שנותן חוות דעת רפואית יודע, שאם הוא לא יפסוק אחוזים נמוכים יותר לטובת המוסד – ואולי הוא לא יודע את זה באופן ישיר, אבל באיזשהו מקום, בתת-הכרה, באופן עמום זה נמצא שם – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה צודק אפילו יותר ממה שאתה חושב. אני יודע מהניסיון שלי, ממה שאני שומע מאנשים.

אליעזר זנדברג (צומת):

יכול להיות, חבר הכנסת שילנסקי, אבל במצב הזה אותו רופא יודע, שאם הוא יפסוק את האמת והמוסד לביטוח לאומי לא יאהב את האמת הזאת, המוסד לביטוח לאומי לא יעסיק אותו עוד. ואם זה יהיה המצב, אומר לעצמו הרופא, פרנסתי תקופה. אז עדיף שמצבו הרפואי של מישהו יוגדר פחות מן האמת, דהיינו ייקבעו לו פחות אחוזי נכות, ופרנסתי לא תקופה. אם יש רופאים כאלה, ויש, זה אומר שיש אזרחים בישראל שנגרם להם עוול. יש אזרחים בישראל שאחוזי הנכות שנקבעו להם נמוכים מאחוזי הנכות האמיתיים שלהם. יש אזרחים בישראל שלא מקבלים את התשלום הראוי. חייבים להילחם בתופעה הזאת.

אני הצעתי הצעת חוק שממשלת ישראל התנגדה לה כאן. היא עברה קריאה טרומית, ואני מקווה שהיא תלך הלאה, אבל אני מקווה שהשרה המייצגת את המוסד לביטוח לאומי תבוא עם גישה אחרת ושונה לדיוני הוועדה.

הצעתי פשוטה מאוד: לא הגופים אשר משלמים בסוף המהלך את הקצבה יממנו את הרופאים שיושבים בוועדות. במשרד הבריאות יהיה "פול", מאגר של רופאים לכל התחומים. אותו מוסד שמכוח החוק שגם מקים אותו ונקבעת ועדה, יפנה למשרד הבריאות ויאמר: תשלחו לי שני מומחים לעניין הזה ומומחה לעניין האחר. המומחים יקבלו את שכרם ממשרד הבריאות. הם אפילו לא ידעו אם הזמין אותם המוסד לביטוח לאומי או משרד הביטחון או גוף אחר שעוסק בקביעת אחוזי הנכות על-פי חוק נכי רדיפות הנאצים, ואז בפני הרופא יהיה פציינט ומקרה רפואי והוא יקבע על-פי חוות דעתו

הרפואית. והוא לא יחשוש שמא הדבר הזה יביא לפיטוריו, והוא לא יחשוש שמא הדבר הזה יביא לתוצאה אחרת שאיננה רפואית, כי תפקידו של רופא בוועדה רפואית הוא אחד: לקבוע מה הם אחוזי הנכות, מה מצבו הרפואי של האדם שנמצא בפניו, ללא כל קשר להשלכות הכספיות של ההטבות, ללא כל קשר לשאלה מי הזמין את חוות הדעת.

לכן אני מקווה, שממשלת ישראל, שהתנגדה להצעת החוק הזאת, ועד היום אני לא מבין את הטעם לכך, ממשלת ישראל הזאת תבוא עם עמדה אחרת, ובעיקר המוסד לביטוח לאומי יבוא עם עמדה אחרת אל ועדת העבודה והרווחה, לקראת הדיונים באותה הצעת חוק לקראת הכנתה לקריאה ראשונה, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, פשוט למען עשיית צדק עם אזרחי מדינת ישראל.

אני אסיים, גברתי היושבת-ראש, בדברים שאמרה כאן השרה. היא אמרה: שערנו בנפשכם מה היה קורה אילו לא היה מוסד לביטוח לאומי בישראל. היא ציינה את חשיבותו של המוסד. אני אינני מבטל ואינני מזלזל בחשיבותו, אבל חשיבותו של המוסד נמדדת, בין היתר, בכך שהוא יודע לענות ולתת תגמול נכון למי שמגיע לו. ואם מתקיים עיוות דין במסגרת אותו מוסד או הליכים שקשורים לאותו מוסד, עלינו לחשוב פעמיים על כל המהלך כולו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, להשיב למתדיינים – בהחלט היו לא מעטים ביחס לשעה וללוח הזמנים. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מה, הוא כבר הספיק גם לנאום וגם לצאת? חשבתי שאתה כבר בחוץ, חבר הכנסת זנדברג. לא היית כשאני עליתי להשיב.

אליעזר זנדברג (צומת):

תסלחי לי, גברתי, אני הייתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא, מותר לך, רק התעניינתי.

אליעזר זנדברג (צומת):

אם אני כבר פה, אז חשוב שתציני שאני כאן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני פשוט על תקן של אחת שביקשת לפטר אותה, אז אני פשוט מתעניינת בך מאוד אם אתה יוצא, אם אתה נכנס, אני פשוט רואה אותך ואני כל כך נרגשת.

אליעזר זנדברג (צומת):

אולי אני אחזור בי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה. אתה חושב שלך אתה עושה פרסומת? לי אתה עושה פרסומת. אם זו הכוונה שלך, אני פשוט מודה לך.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי יודעת שאני מחבב אותה ומעריך אותה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בהחלט, אתה רואה, אני אומרת זאת ברוח טובה מאוד.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושבת שהיה כאן דיון מאוד ממצה ומאוד יסודי, ורובן של השאלות אנחנו נשיב עליהן בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

אבל אני רוצה לומר כמה דברים באופן מאוד כללי. חבר הכנסת מיקי איתן, אני מבקשת את תשומת לבך לדקה. תראה, אני רוצה שנדע מה קרה לנו בביטוח הלאומי. בסוף 1995 שילמנו 22 מיליארד שקלים קצבאות כל חודש ל-1,800,000 אנשים. ההערכה שלנו לגבי 1996 מגיעה ל-26 מיליארד שקל. יכול להיות שזה יגיע גם ל-28 מיליארד שקל.

כל מה שהציבור משלם – 5.21% מכלל הסכום הזה משלמים העובדים; 7% משלמים המעסיקים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

7% בלבד.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

7% בלבד. אני הייתי אז יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה – והיינו בממשלת אחדות לאומית, זה מתחלק חצי-חצי מה שקרה; לא חצי-חצי אלא באופן שווה. באו אלי אנשי הביטוח הלאומי כמעט בסתר וסיפרו לי – מרדכי צפורי שלח אותם ואמר: תדברו עם אורה נמיר; אמרו לי שיש כוונה כזו. אתה יודע, חבר הכנסת מיקי איתן, בכל הבית הזה היה לי רק שותף אחד למאבק נורא שאנחנו ניהלנו, חבר הכנסת לשעבר מיכה רייסר, זיכרוננו לברכה, שהיה יושב-ראש ועדת הכנסת. אני ידעתי שאני יכולה להציל את הנושא הזה של ההנחה שאין לה שום הצדקה, אולי חלקית אבל לא בממדים שזה נעשה, אם אני אצליח שלא יעבירו את הנושא מתחום הטיפול של ועדת העבודה והרווחה לוועדת הכספים של הכנסת. היחיד שתמך בי היה מיכה רייסר, זיכרוננו לברכה. אחרי שלושה דיונים, כל פעם שהיה לנו רוב, היו מתקשרים אלי: תדחי, תדחי – עם הבטחות – נתמוך בך. כשהיה להם רוב נגד – אנחנו היינו שנינו לבד. אני זוכרת אז, בפעם הראשונה בחיי הפוליטיים בכנסת פרצתי בבכי.

וזאת למה? לא רק מפני שבמושגים של שנה זו 6 מיליארדי שקלים משלמת המדינה לביטוח הלאומי במקומם של המעסיקים – ולי אומרים בכל ישיבת ממשלה שאנחנו נותנים יותר מדי תשלומי העברה – אלא משום שידעתי שבעל המאה הוא בעל הדעה. ואני עדיין פוחדת. ואני מוכנה לומר לך שזה פחד שעובר בכל ממשלה, מניסיוני שנים רבות בבית הזה, שיבואו ויאמרו לנו, אנחנו נותנים לביטוח הלאומי יותר מדי, כבר היום מה שמשלם הביטוח הלאומי זה פי 1.5 מתקציב הביטחון.

עכשיו אני רוצה שתדע דבר נוסף. אני הכרתי את הביטוח הלאומי, אבל לא הכרתי אותו כל כך טוב עד שבאתי למשרדי כשרת העבודה והרווחה, האחראית למוסד לביטוח לאומי. שני העשירונים העליונים, מתוך הסכומים המשולמים לביטוח הלאומי משלמים 50% מסך הכול, ומקבלים 8%. שני העשירונים התחתונים משלמים 2%, ומקבלים 47%.

אם אתה בעולם של כלכלה חופשית, זה היום שיר ההלל, ואני לא בעד לשמר את מה שהיה בעבר, אבל אני לא מאמינה במהפכות, אני מאמינה, כי גם משק מודרני יש ליצור אותו בהדרגה, מתוך התחשבות בעובדים, בייחוד בעובדים החלשים.

למה שלא יבואו האנשים המבוססים ויאמרו: בשביל מה אנחנו צריכים את הביטוח הלאומי? למה לא נבטח את עצמנו בכל מיני חברות ביטוח פרטיות? ואני מודיעה לך, שאם זה יקרה, לא יהיה מי שישלם אותם סכומים לביטוח הלאומי. אני אומרת לך, חבר הכנסת מיקי איתן, אז גם לא יהיה ביטוח לאומי. בצורה כזאת או אחרת זה יוכנס לתקציב של משרד העבודה והרווחה, ולא יהיה מה שיש כיום. אנחנו צריכים לשמור על זה כעל בבת עינינו.

בתוכנית למלחמה בעוני, שאני העברתי בשני שלבים בכנסת, שרק חלק ממנה יהיה משמעותי בגלל הגידול בפערים בהכנסות, רצינו למסות את העשירון העליון, רק למי שיש שני ילדים, את הקצבאות של שני הילדים. האוצר אמר: לא, זה לא ניתן לביצוע.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

השעה יותר מדי מאוחרת כדי להתחיל להסביר עכשיו למה. אבל לא אני הכתובת לשאול אותי למה. עד היום אני לא מבינה למה.

אסעד אסעד (הליכוד):

בקשר לתקציב 1996, מכון מסוים כותב, שהעשירון העליון נהנה מהנחות במסים. 52% מההנחות במסים מקבל העשירות העליון, 23% מקבל העשירון התשיעי, והיתר, 25%, כל יתר האוכלוסייה. זאת אומרת, שאת עיקר ההנחות במסים מקבלים העשירונים העליון והתשיעי, קרוב לשלושת-רבעי מיליארד שקלים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת אסעד, מסכום של 6,014 שקלים ברוטו אתה משלם את מלוא מס ההכנסה, שזה 50%.

מיכאל איתן (הליכוד):

ביטוח לאומי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא, אני מדברת עכשיו על מס הכנסה. הוא לא שאל רק על הביטוח הלאומי, הוא שאל גם על מס הכנסה. השכבות החלשות משלמות הרבה פחות מסים, אבל הן גם משתכרות פחות. אבל לא נתחיל עכשיו בוויכוח. אני הבאתי דוגמה ממה אני מוטרדת בביטוח הלאומי, ועל זה עניתי לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

חמשת העשירונים התחתונים משלמים בערך 6%–7% ממס ההכנסה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה זה אומר?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה אומר שהכנסתם מאוד נמוכה, חבר הכנסת מיכאל איתן. אם 67% מהשכירים במשק – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה אומר שההנחות הן לא הנחות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

נכון, הם כמעט לא משלמים, כי מצבם קשה.

חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לי התשובה בכתב, אתן לך אותה. אני נתתי גם הנחיה לביטוח הלאומי. אנחנו מוכרחים להביא יותר לידיעת האנשים את הזכויות שלהם. יש איזו פריצת דרך בתחום הזה. אינני יכולה לומר לך שאני מרוצה. עדיין לא. אנחנו מוכרחים להביא לידיעת האנשים את הזכויות שמגיעות להם, ובכל השפות – ברוסית, באמהרית וכו'. עכשיו אנחנו מקדישים לזה תשומת לב רבה, אבל עדיין לא הגענו למצב שאני יכולה לומר לך שאני מרוצה. נשתדל לעשות זאת.

חבר הכנסת אסעד אסעד, אני רוצה לומר לך, שכל עובד שכיר וכל עובד עצמאי מבוטחים מיום שהם התחילו לעבוד. אני מדברת על נפגעי עבודה שעליהם דן החוק. וזאת בין שהמעסיק שילם עבור העובד דמי ביטוח ובין שהוא לא שילם עבורו דמי ביטוח. ואף אם העצמאי לא שילם את מלוא דמי הביטוח, העובד זכאי לגמלאות של נפגע עבודה. זה מה שקובע החוק.

נמצאים כאן גם אנשי הביטוח הלאומי. אני מוכנה לקבוע לך גם פגישה נפרדת, גם כדי שיסבירו לך. יכול להיות שיש כמה דברים שאנחנו חייבים להביא לידיעתם של אנשים, לרבות בשפה הערבית, כדי שידעו מה מקנה להם החוק. זה אותו דבר שהעלתה חברת הכנסת גוז'נסקי. חלק מהדברים שמקנה חוק הביטוח הלאומי לא מוכרים לחלקים מהציבור.

לגבי ועדות רפואיות, אני מטפלת בנושא הזה מיומי הראשון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אני שמחה על שסוף סוף הכנו בביטוח הלאומי הצעת חוק שתאפשר לנו להפעיל את הוועדות הרפואיות במרכזים הרפואיים של בתי-החולים, במסגרת אחריותו של שר הבריאות. אני מאמינה שזה הפתרון הציבורי הטוב ביותר לוועדות מקצועיות. והאמן לי, אינני רוצה לומר כאן מי הם הרופאים או חלק מהרופאים שיושבים בוועדות הרפואיות. אנחנו חייבים לפרק את הוועדות הרפואיות של המוסד לביטוח לאומי ולהעביר אותן למוסדות הרפואיים הכי טובים שיש לנו בארץ. אני רואה אותם בבתי-החולים, במרפאות הציבוריות של בתי-החולים שלנו.

אליעזר זנדברג (צומת):

יש צורך לטפל גם בוועדות הרפואיות שקובעות נכות לנכי צה"ל, למשל. ולכן צריך פתרון כוללני לגבי כל הוועדות הרפואיות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת זנדברג, אתה לא יכול לתאר לך מה שקורה בין נכי צה"ל לנכים כלליים. במקום להיכנס לוויכוח הזה ולאבד את כל המרץ, הסבלנות והזמן, בוא נמצא בינתיים פתרון לנכים שאינם נכי צה"ל.

חבר הכנסת לס איננו כאן.

הנה עניתי גם על השאלה שלך, חבר הכנסת זנדברג. אתה לא יכול לתאר לך כמה מאות שעות הקדשתי לנושא הזה עד שהחלטנו לחוקק הצעת חוק. ועכשיו יש לנו הסכמה של משרד הבריאות.

דבר אחרון. כשבאתי למשרד העבודה והרווחה שמתי לי כיעד לחסל את תור הממתינים לסידור במוסדות למפגרים. היו מאות מפגרים, יהודים, ערבים, שהמתינו שש, שבע, שמונה, תשע, עשר שנים לסידור מוסדי. בחודש שעבר סיימנו את כל התור. במגזר הערבי, נכון להיום, יש לנו רזרבה של 80 מקומות. אני נעיתי לאוכלוסייה הבדואית, כי כל המוסדות הערביים הם בצפון, והם פנו אלי ואמרו: קשה לנו לנסוע לצפון. אנחנו בונים לא מפני שחסרים לנו מקומות, אלא כדי שלהורים ולמשפחות יהיה יותר קל להגיע. סיימנו את התור. ומ-1 בינואר 1996, הגידול הטבעי של הילדים המפגרים, שהוא 2.0% מכל הילדים שנולדים מדי שנה, מפגרים שמוכרחים לסדר אותם בסידור מוסדי, מתקצב בתשתית התקציב של משרד העבודה והרווחה.

יש לנו 1,900 ילדים במעונות במסגרת החינוך המיוחד. הם נמצאים עד 12:00. המועדונים שלנו – עד 15:30. אני החלטתי לפתוח אותם עד השעה 18:00. מתוך 1,900 ילדים, 550 כבר נמצאים עד 18:00. חבר הכנסת אסעד אסעד, לפני חודש הייתי בג'סר-אל-זרקא, פתחתי שם מועדון. זה לא ייאמן. אנחנו גם מקפידים, העלינו את הרמה של כל המוסדות, את רמת העובדים, את סל הצריכה. ואנחנו ממשיכים. אני מקווה שהשנה ייקלטו עוד 200 ילדים.

אני החלטתי, שהחל מינואר 1996 אני והאנשים המסורים שעובדים אתי במשרד נתחיל להתמקד בנושא השיקום ובנושא הנכים. ואני שמחה שפרופסור אריק רימרמן הסכים לעמוד בראש הקרן לנכים במשרד. זה קובע את המדיניות. זה נושא שמחייב התייחסות הרבה יותר רצינית.

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לכל המשתתפים ומבקשת להעמיד את הצעת החוק להצבעה בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 7), קריאה ראשונה, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 7),

התשנ"ו–1995, לוועדת העבודה והרווחה התקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. יישר כוח.

הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ו–1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה להצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון), התשנ"ו–1995, דיון בקריאה ראשונה. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חוק התגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם נתקבל בכנסת בשנת 1992, בעת כהונתי כיושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה. חוק חשוב זה בא לבטא את הכבוד וההערכה שרוחשת מדינת ישראל לפועלם של אסירי ציון והרוגי מלכות, אשר חירפו את נפשם בפועלם בגולה למען חירותם של בני עמנו ואשר סבלו בתקופה של מאסר, גלות ועינויים קשים בחקירות ממושכות.

החוק קובע את זכויותיהם של אסירי ציון ושל בני משפחות הרוגי מלכות לגמלאות, אשר ניתנו קודם לקבלת החוק מכוחו של הסכם שבין המוסד לביטוח לאומי ובין אוצר המדינה. המוסד לביטוח לאומי משלם כיום תגמולים ל-629 אסירי ציון ולכ-30 משפחות הרוגי מלכות ומשפחות של אסירי ציון הנמצאים כיום במאסר בגולה.

סעיף 21 לחוק קובע, כי הזכאי לתגמול יבחר בין התגמול שהוא זכאי לו לפי חוק זה לבין תגמול שהוא זכאי לו לפי חוק אחר, וכי נכות שבשלה משתלם תגמול לפי החוק לא תובא בחשבון לעניין קצבת נכות כללית, המשתלמת לפי חוק הביטוח הלאומי.

מיעוט קטן מבין אלה שהוכרו כאסירי ציון בעבר קיבלו תגמולים הן לפי ההסכם שקדם לחוק והן לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959, או חוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957. במטרה שלא לפגוע בנפגעים אלה ועל מנת שלא להפחית, עקב קבלת החוק, את רמת הגמלאות ששולמה לאותם נפגעים קודם לכן, מוצע לקבוע בחוק, כי הוראת סעיף 21 לא תחול על אוכלוסייה זו.

רבותי חברי הכנסת, נדמה לי שכולנו חייבים לתמוך בתיקון צודק זה, ואני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אליעזר זנדברג; אחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מובן שאני אתמוך בהצעת החוק, ואני שמח על כך שנמצאו הזמן והמקום לבוא ולתקן אותו ליקוי.

שאלתי היחידה, ולשם כך ביקשתי את זכות הדיבור: אם נוצר פער גם על ציר הזמן, תקופה מסוימת לאנשים שלא זכו ליהנות מההטבה ואנחנו משפרים ומתקנים את מעמדם עכשיו, מה יהיה דינם לגבי תשלומי העבר? האם ישולמו להם תשלומים גם בגין התקופה שבה התקפחה זכותם, או לא?

רציתי להעיר הערה אחת בהמשך לדיון הקודם, לתשובת השרה, לגבי הוועדות הרפואיות. אין ספק, שאם נפתור את בעיית הוועדות הרפואיות של המוסד לביטוח לאומי, התקדמנו רבות, אבל אני סבור שאותו מודל ואותם עקרונות צריכים לשמש לנו על מנת לפתור את בעיותיהם של נכים אחרים. נכון שמספר הנכים על-פי חוק הביטוח הלאומי אולי גדול יותר ומספר הפונים גדול יותר, אבל אסור לנו להסכים לכך שנכים המבקשים גמול על-פי חקיקה אחרת, שמטופלת במשרדים אחרים, יישארו עם פרוצדורה ישנה, לא מתאימה ולא הוגנת.

כפי שציינתי, הצעת החוק שלי אמורה היתה לטפל במכלול כולו. אני שמח שיש הצעת חוק ממשלתית, ואני משוכנע שכל חברי הבית יתמכו בה כאן. מדוע, בכל זאת, לא ניתן לעשות את הצעד, שאותו מודל יחול גם על ועדות רפואיות מכוח חוקים אחרים? ככל הנראה, הדבר אינו בסמכות משרד העבודה והרווחה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

משרד הביטחון.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני יודע, לגבי נכי צה"ל. למען האמת, אינני יודע לגבי נכי רדיפות הנאצים. אני חושב, שנושא כל כך חשוב, טוב ייעשה אולי אם באמת יהיה פה שיתוף פעולה בין משרדי הממשלה השונים, אלא אם כן באמת הקושי בשלב הראשון הוא כל כך גדול, שבועדת העבודה והרווחה או במקום אחר בכנסת יצטרכו לנסות ולהרחיב את תחולת העקרונות החדשים על חקיקות שנוגעות לגופים אשר נמצאים באחריות משרדים אחרים. אני חושב, שאם הנחת היסוד מקובלת – שצריך לשנות את השיטה הקיימת – טוב נעשה אם לא נתחיל לעשות צעד לגבי אוכלוסייה מסוימת, ובכך ננציח ואפילו נדגיש את העוול שנעשה לאחרים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני תומך בהצעת החוק ומוותר על רשות הדיבור.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת, סגן היושב-ראש, דב שילנסקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, היו לנו היום הרבה נקודות הסכמה. נראה שכל דבר טוב מסתיים בסופו של דבר.

האמת היא, שאני רוצה יותר להשיב לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שיש לה מנהג קבוע, תמיד כשהיא עולה אחרי, לפרש את דברי בצורה לא נכונה ולתקוף אותם. היא האשימה אותי בכך ששאלה את עצמה את השאלה: איך זה אתה, מיכאל איתן, מצד אחד בעד הקטנת שיעורי המס השולי במס הכנסה, ומצד שני אתה דורש להטיל מס הכנסה על קצבאות? גם בעניין של השתתפות המדינה בביטוח הלאומי, כתחליף לביטול מס מעבידים – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא ביטול, אבל הקטנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

דבר ראשון: אני לא מבין, אם אנחנו רוצים שתהיה לנו עבודה, איך אפשר לקבוע מס כך שכל שאתה מעסיק יותר עובדים תשלם מס יותר גבוה? אולי אני באמת לא מבין, אבל אם אתה רוצה לתמרץ משהו, אם יש לך מדינה שעדיין יש בה שיעורי אבטלה, לא נוראיים אבל גבוהים, שהיינו רוצים מאוד לצמצם אותם, אז מטילים מס על העסקת עובדים? זה לא הגיוני.

נקודה שנייה: כשאני בא ואומר לאדם – אני מוריד לך את המס השולי ואני לא עושה אותו יותר מדי גבוה, אני נותן לו תמריץ לעבוד יותר, אני נותן לו תמריץ לא לרמות את מס הכנסה, ואני אומר לו: ככל שתעבוד יותר, תוכל להרוויח ותישאר לך הכנסה פנויה. מה התוצאה? התוצאה היא שאני מגדיל את התוצר הלאומי של מדינת ישראל, אני מגדיל את סך כל הייצור במשק, אני מגדיל את סך כל ההכנסות, ואז דווקא בשיעורי מס מופחתים קצת, האוצר מקבל יותר כסף ויש יותר מקורות לשלם ולהשתתף גם בנושאי רווחה.

הרי כל אחד יודע, שלפעמים על-ידי הורדת מחיר של מוצר מסוים, המוכרים מרוויחים יותר כסף, כי הם מוכרים הרבה יותר יחידות של אותו מוצר. כאשר המוצר יקר מאוד, מוכרים ממנו רק מעטים. אותו דבר כאן: כאשר לוקחים מס שולי גבוה מאוד, ההכנסות של המדינה יותר נמוכות, לא יותר גבוהות, כי חלק, כפי שאמרתי, מרמים. שווה להם בשביל העלמות מס גדולות בכלל לא לדווח. חלק אחר אומר: לא כדאי לי לעבוד – אני אשלם 70%–80% מהשקלים האחרונים? אני אתאמץ פחות. זה גורם לכך שבסך הכול מס הכנסה גובה פחות ויש לנו פחות כסף לחלק.

לא כך הם פני הדברים בקצבה. כשמדובר על מיסוי של הקצבה, מדובר בסכום קבוע שאינו עולה ככל שההכנסה עולה ועושה קצת צדק. גם כאן יש פגיעה מסוימת, אני לא מתעלם מההשלכות, אבל יש איזון סביר. אני יודע שזה גם לא יפתור את הבעיה, אבל לבוא, לקחת את הדברים שלי ולהפוך אותם כאילו אני לא קונסיסטנטי בשני הדברים – אני חושב שזה חוסר הבנה.

הגישה שלי אומרת: כן לעודד את התחרות, כן להוריד את נטל המסים, כן לאפשר את התחרות על-ידי פחות התערבות של הממשלה. אבל לאחר שיצרת את התנאים שיש בהם התמודדות כלכלית שכל אחד בה רוצה להרוויח יותר, יש מקום להתערבות שאינה פוגעת בעקרונות הכלכליים של הצורך לתת תמריץ לעשות יותר, ואז זה יצא יותר טוב. והראיה: דווקא במדינות שבהן שיעור המס השולי אינו גבוה, יש פערים, אבל הרמה המינימלית הרבה יותר גבוהה מאשר במדינות שתמר גוז'נסקי דגלה בשיטתן, במשך כל חייה, עם האינטגרטי הגדול שלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה לא מתווכח אתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני מתווכח עם תמר גוז'נסקי. אני מעדיף קצת יותר אי-שוויון, עד לממדים מסוימים, אבל שהמינימום יהיה יותר גבוה. יהיה קצת פחות שוויון, אבל יהיה יותר לכל אחד ואחד מבני החברה, מאשר הרבה יותר שוויון – וכלום לכולם. כלום לכולם הוא דבר נהדר מבחינה סוציאלית, אך גרוע מאוד מבחינה כלכלית. עם כלום לכולם, אי-אפשר לקנות. גם ממשלת ברית-המועצות לא יכלה לקנות את מה שהיתה צריכה, כדי לספק את צרכי בני עמה. כלום לכולם – כבר ניסינו את השיטה. עכשיו אנחנו מעדיפים שיהיה יותר לכל אחד, עם קצת פחות שוויון. אני לא רואה בכך כל אסון, זו רק ברכה. יש גבול גם לכך. זוהי ההשקפה שעליה אני מתמודד.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת איתן. חבר הכנסת שילנסקי, אתה מעוניין קודם להיות יושב-ראש או קודם לדבר?

דב שילנסקי (הליכוד):

קודם להיות היושב-ראש.

היו"ר ע' מאור:

עכשיו אדבר, ואחרון הדוברים – חבר הכנסת דב שילנסקי; אחר כך נעבור להצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחברת הכנסת ענת מאור.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זהו מחזה מרתוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

גברתי השרה, זהו חלק מהספורט שאנו עושים.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, אני מברכת מאוד על הצעת החוק. אני רוצה לברך את הכנסת הנוכחית – וסגן היושב-ראש, חבר הכנסת דב שילנסקי, תרם תרומה חשובה מאוד לכך – על שהיא מביאה לידי ביטוי גם את הכבוד, גם את ההערכה וגם את התגמולים לנפגעי המלחמה בנאצים, לנכים ולאסירי ציון. כל אלה יקבלו את הגמול, וזהו המעט שאנחנו יכולים לעשות למענם.

הנושא של התגמולים לאסירי ציון נדון בוועדת הקליטה. היה כאן איחור של שנים מספר, נוכח מה שהם עברו. אני רוצה להזכיר, כי העלייה התחילה כבר בשנות ה-70, לא רק בגל העלייה האחרון, וכאשר היו הסדרים, הם לא הגיעו לידי יישום מספק. לכן אני בהחלט מברכת על החוק, שצריך להביא – כך אני מקווה – למכלול של תשובות נאותות למה שהם ראויים לו.

אני רוצה להזכיר, שאנחנו צריכים להמשיך בעבודה, כדי לפתור את בעייתם של העולים ממזרח-אירופה. אלה עברו סבל רב מאוד, אך בגין העובדה שמדינות מזרח-אירופה טרם הכירו באחריותן, אין להם תגמולים. אני רוצה להזכיר את נושא הרכוש של יהודי רומניה, שחברי הכנסת שילנסקי ופורז עוסקים בו רבות. אני חושבת שכל הנושאים האלה ראויים, ואני מברכת על קידומם.

אני רוצה להקדיש דקה או שתיים למחלוקת שהיתה בין חבר הכנסת מיכאל איתן לבין חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מאחר שהנושא חשוב מאוד בעיני. איש לא מדבר על חזרה לימיו של משטר שלא השיג תוצאות חיוביות, משטר שכפר בזכות לחירות של היחיד. אבל יש מחלוקת גדולה בין הסוציאל-דמוקרטיה לבין הליברליזם הקיצוני. יש דגמים של סוציאל-דמוקרטיה של כאן ועכשיו, כמו במדינות סקנדינביה וכמו בצרפת בתקופות מסוימות, ואני חושבת שיש בעיה גדולה מאוד כאשר הפערים הולכים וגדלים וכאשר יש לגיטימציה לפערים.

הזדמן לי להיות במשלחת הכנסת שהיתה אורחת התנועה הרפורמית בארצות-הברית בקיץ האחרון. ביקרנו בסנאט ובבית-הנבחרים, ושמענו שם שהדמוקרטים חרדים ביותר נוכח מה שקורה שם, שכן הרפובליקנים הגיעו לשלטון בסנאט ובקונגרס, וכולם יודעים שיש היום בסנאט עימות בין הנשיא לבין הרפובליקנים. מה שקורה עכשיו הוא, שזוהי אחת הפעמים הנדירות שבהן נשיא ארצות-הברית מאיים להטיל וטו על חקיקה של הקונגרס, שכן בית-הנבחרים והקונגרס רוצים להסיג אחורה את ארצות-הברית, אל הימים שלפני ה"ניו דיל", אל ימי המשבר הגדול, והכול מתוך פילוסופיה של המעמד הבינוני העייף מלשאת על גבו את החלשים. הם עושים מה שרייגן ובוש לא העזו לעשות.

מיכאל איתן (הליכוד):

את יודעת איזה גירעון יש לארצות-הברית? הם חייבים לצמצם את הגירעון.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת איתן, הבעיה היא, שיש כאן זיוף של המעמד הבינוני והגבוה, כאילו הם נושאים על גבם את מדינת הרווחה. הם שוכחים דבר אחד, שהטובין, הצמיחה הכלכלית והעושר אינם רק פרי יזמות אלא גם פרי חוקים ומדיניות המאפשרים למיעוט להתעשר. אנחנו יודעים כאן, במדינה שלנו, כמה רבים נהנים לא רק מהיזמות, מערך הקרקע העולה – אני לא רוצה להשתמש במלה ספסרות, גם זה קורה, אבל גם בלי לספסר – וממשחק נכון בחוקי ההון ובחוקי השוק. האם הם נהנים רק מיותר עבודה ומיותר מאמץ? הם נהנים גם מהערכה שונה של מקצועות שונים. מי שעובד ליד הסדן, מי שעומד ליד התנור או הכבשן, משתכר פחות. כאשר ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, היה ראש ממשלה ב-1974, הוא בא לבקר במפעל וראה פועל ליד כבשן. הוא שאל, איך יכול להיות שהוא משתכר כל כך מעט, ומישהו במשרד ממוזג משתכר כל כך הרבה? אותה פילוסופיה שאני מעריצה בתחום המדיני, ומסירה בפניה את הכובע, לא אחת שכחה כל זאת.

אני רוצה להדגיש, שהוויכוח הוא לא עם משטר מיושן, שוויוני ובלתי יעיל שאין בו כלום, אלא בין סוציאל-דמוקרטיה לבין ליברליזם קיצוני. גם על-פי כשרון, גם על-פי יזמות, אך ללא פערים בלתי סבירים, ובלי שאלה שיתעשרו יחשבו כי זהו פרי יזמות בלבד. זהו פרי חוקי מדינה. הם אינם נושאים על גבם איש. כל אדם, גבר, אשה, וילד זכאים, ובדין, ליהנות מן הטובין של המדינה, ליהנות משוויון הזדמנויות בחינוך שהוא נקודת הזינוק בחברה. על כך אפשר לדבר עוד הרבה, אך זמננו קצר. מאחר שפתחנו סוגריים מעניינים וחשובים, נדמה לי שהדיון הפילוסופי הזה במדינה שלנו חשוב מאוד, וטוב שלא נחקה בעניין זה את ארצות-הברית, אלא נראה את הדגמים של הסוציאל-דמוקרטיה באירופה. תודה רבה.

אחליף אותך ברצון, חבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה קודם להגיד, שאני, באופן עקרוני, רואה אי-צדק במניעת כפל גמלאות. גברתי השרה זוכרת, שבמקרה מסוים לגבי אלמנות נאבקתי והעליתי הצעת

חוק. לא באתי על סיפוקי במלוא מובן המלה, אבל לא יצאתי ריקם, ואני אמשיך להילחם על אותם עניינים.

אני רוצה להגיד למה אני נגד האי-צדק.

שר הפנים ח' רמון:

זה ברור, אדוני. לא ברור שחבר הכנסת שילנסקי הוא נגד אי-צדק? צריך להרחיב בעניין הזה?

דב שילנסקי (הליכוד):

הבעיה היא, שבכל מיני עניינים חברתיים וסוציאליים שאני מעלה, אומרים לי: אתה צודק, ואחר כך אין לי רוב בכנסת. מצביעים נגד.

מיכאל איתן (הליכוד):

פעמים רבות המיעוט צודק.

דב שילנסקי (הליכוד):

הרבה פעמים המיעוט צודק, אבל הוא נשאר עם הצדק ובלי תכל"ס.

למשל, היו דוגמאות פה בכנסת – רצו לקצץ בביטוח זיקנה למי שיש לו ביטוח אחר. אני התנגדתי לכך ואני מתנגד. אני אומר: אדם משלם כל ימי חייו בשביל ביטוח זיקנה, וכשהוא מגיע לגיל מסוים המדינה לא נותנת לו. הוא מקבל את מה שמגיע לו, את מה שהוא חסך. הוא משלם לכל מיני ביטוחים, ואם חס חלילה קורית תאונה והוא נהיה נכה, המדינה לא נותנת לו מתנה, היא נותנת לו משלו. לכן מגיע לו לקבל את כל הדברים יחד.

לכן אני לא מצטט, אני רק רוצה להסביר את הרציו. למשל, יש אדם שמקבל גמלה לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), או לפי חוק נכי רדיפות הנאצים. הוא מקבל לפי אחד מאותם חוקים. למשל, הוא מקבל לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) והוא גם אסיר ציון. הוא ישב בבית-סוהר; או אלה שעלו לגרדום במצרים או בכל מיני מדינות אחרות וקיפחו את חייהם ויש להם משפחה. אם הוא צריך לקבל פה לפי איזה חוק אחר, איזו זכות יש לי לשלול את זה ממנו? הוא היה אידיאליסט, אבל הוא מקבל לא בגלל האידיאל, לא משום שהיה 10–15 שנים בסיביריה, כי על זה בכלל לא מגיע לו, הוא לא מבקש, אלא בגלל הנזק הגופני, בגלל ההפסד, בגלל זה שהוא מגיע פה לימי זיקנה וקשה לו לבנות את עצמו.

לכן יש צדק, לפי הכלל שאמרתי, בכך שאין לשלול כפל גמלאות בכל שטח אחר, ואותו דבר חל גם פה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. גברתי השרה, האם את מעוניינת להשיב?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מתוך התחשבות בשר הפנים, שמשפחה מחכה לו בבית, אנחנו נשיב על כל השאלות שנשאלו כאן בוועדת העבודה והרווחה – –

שר הפנים ח' רמון:

רואים שהשרה אורה נמיר היא שרת הרווחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

– – ואני מבקשת להעמיד את הצעת החוק להצבעה בקריאה ראשונה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון) בקריאה ראשונה. בבקשה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק תגמולים לאסירי ציון ולבני משפחותיהם (תיקון),
התשנ"ו–1995, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שישה תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה, והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה, ששהתה אתנו לאורך שעות במליאה, בעבודה אינטנסיבית וחשובה.

הצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אני מתכבדת להזמין את שר הפנים, השר חיים רמון, להצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה), קריאה ראשונה. בבקשה.

שר הפנים ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להניח לפניכם היום את הצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1995.

הצעת חוק זו נולדה בעקבות המלצות דוח ועדת-סוארי, שהביאו למהפכה ביחסי השלטון המרכזי והשלטון המקומי בכל הנוגע להקצאת כספי משרד הפנים לרשויות המקומיות.

הוועדה המליצה על קביעת נוסחה משוקללת לחלוקת המענק לאיזון כך שכל רשות מקומית תוכל לדעת בעוד מועד מהו הסכום שהיא תקבל. כמו כן, החלוקה על-פי נוסחה נועדה למנוע מהמעניק ומהמקבל הפעלת לחצים ויצירת מסכי ערפל מעל תהליך ההקצאה.

לצד שינוי מרכזי זה המליצה ועדת-סוארי על שורת צעדים שעיקרם הטלת אחריות רבה יותר על הרשות המקומית ועל המצויים עמה ביחסים מסחריים ועל אלו הנזקקים לשירותיה.

הגירעונות ברשויות המקומיות והסדרי פריעת גירעונות אלה על-ידי הממשלה הפכו לחיזיון נפרץ ונלעג, אשר אין כל צורך להרחיב ולדון בו במסגרת זו. נוצרים גירעונות בתקציבים השוטפים של הרשויות ובתקציבי הפיתוח, ולאחר מכן יש לפרוע את הגירעונות הללו.

הסיבות לגירעונות מגוונות. חלקן הלא-קטן, ולדעתי חלקן הגדול, נובע מתקצוב חסר של משרדי הממשלה השונים האמורים לממן שירותים ממלכתיים. כך, למשל, 90% מהגירעונות ברשויות המקומיות הם גירעונות שנובעים משירותי רווחה וחינוך שהם שירותים ממלכתיים לכל דבר. חלק מהם, נודה על האמת, נוצר גם כתוצאה מניהול בזבזני של רשויות מקומיות, והדוח האחרון של הממונה על השכר מעיד על כך. חלק אחר נובע מהתפיסה העצמית האוטונומית של רשויות מקומיות, הסבורות כי הן יכולות לכלכל את ענייניהן כראות עיניהן, ולעתים הן נכשלות בכך.

בעיקרון היה ניתן להסכים עם גישה, שלפיה תכלול כל רשות את ענייניה בעצמה, בתנאי שהמיומן לעצמאות זו יבוא מקופת הרשות עצמה ולא יגולגל על כלל הציבור באמצעות גירעון המוגש לפירעון הממשלה.

קיים ויכוח מתמיד, שאין לו תשובה עקרונית פשוטה, בשאלה מי מממן את מי – השלטון המרכזי את המקומי, או להיפך. דהיינו, השלטון המקומי מספק שירותים ממלכתיים במיומן חסר של הממשלה.

בסך הכול אני רוצה שחברי הכנסת ידעו, שמי שעומד בחזית מול האזרח ולמעשה הוא זה שמבצע את הרוב המכריע של שירותי הממשלה – אלה הם ראשי הרשויות, וברוב המקרים הם עושים עבודה נאמנה, טובה וחשובה.

קיים פער מתמיד בין המצב החוקי למציאות בשטח בשאלות אלה. אני אתן רק דוגמה אחת. אף שפעם אחר פעם נאמר שאסור שיהיה מצ'ינג בין משרדי הממשלה לבין הרשויות המקומיות, בכל זאת התופעה הזאת עדיין קיימת. בא משרד החינוך לרשות מקומית ואומר: אנחנו מוכנים לממן 50% מהכנסת מחשבים לכיתות בית-ספר, תממנו אתם את ה-50% הנוספים. ואז רשויות שאין יכולות לעמוד בכך מתפתות ולוקחות את ההצעה הזאת, מסכימות לה – ונוצרים גירעונות ברשות – מכיוון שאם הן לא יסכימו, רשות אחרת, חזקה יותר, היא זו שתיהנה מכך. במקום שמשרדי הממשלה, כסף, נחלק אותו לפי הקריטריונים ובאופן מוחלט – כי אובייקט משרד החינוך, יבוא ויגיד: יש לנו שיטת המצ'ינג היא טובה לרשויות החזקות ושמה מכשול בפני הרשויות החלשות. זו אחת הדוגמאות, אולי הטובה ביותר לפער בין המצב החוקי לבין המציאות בשטח, שראש רשות צריך להתמודד עמו.

לצד זאת, ברור כי העברת סמכויות ומתן עצמאות לגוף כלשהו מחייבים לצדם הטלת אחריות מקבילה.

צמצום שיקול דעת משרד הפנים בהקצאת משאבי המענק לאיזון, מגדיל כמובן בתמונת ראי את עצמאותן של הרשויות המקומיות. מכאן מתחייבת גם הגדלת אחריותן למצבן הפיננסי והפנמת האחריות כמערכת סגורה למחצה.

מטרת החוק המרכזית היא אכן ליצור מנגנון של הטלת אחריות על הרשות המקומית במצבים של גירעון עמוק.

הדגש בחוק הושם, עוד בתחילת הדרך, על ניסוחו של מנגנון שלא ניתן יהיה לסכלו באמצעות שיקול דעת כזה או אחר.

הניסיון מצביע על כך, שלמרות סמכויות ההכרעה הרבות שיש לממשלה, לשרי הפנים והאוצר, כלפי רשויות מקומיות, סמכויות אלה כמעט שאינן מופעלות.

על מנת שדברי יהיו ברורים בנקודה זו – כולנו יודעים עד כמה ממעטת הממשלה להפעיל את סמכותה בהקמת ועדות קרואות ברשויות מקומיות. גם כשהמצב ברשות מקומית מסוימת זועק לכך, ועל-פי קריטריונים אובייקטיביים לעתים אין מנוס מכך, המערכת הפוליטית-הציבורית מונעת את הפעלת שיקול הדעת הזה.

מכל מקום, הדגש בחוק הושם, כאמור, ביצירת מנגנון אוטומטי לתחילת תהליך הטיפול ברשות מקומית שיש לה גירעון עמוק.

הצעת החוק מציעה דרך טיפול מדורגת. בתחילה, מינוי חשב מלווה לרשות המקומית, שיהיה בעל סמכויות הגבייה של הרשות, וחתירתו הנוספת תידרש ליצירת חיוב של הרשות. החשב המלווה אמור לבדוק את מצב הרשות המקומית ולהגיש לשר הפנים ולראש העירייה, בתוך פרק זמן של שלושה חודשים מיום מינויו, תוכנית לשיקום הרשות. תוכנית ההבראה דרושה כדי להעריך את סיכויי השיקום של הרשות, ללא צורך בצעדים מרחיקי לכת יותר וכדי ליצור הזדמנות לרשות המקומית לשפר בעצמה את מצבה. אם לאחר תשעה חודשים מיום מינוי החשב המלווה נותר לרשות המקומית גירעון של 30% לפחות, תפוזר מועצת הרשות המקומית ותמונה במקומה ועדה ממונה.

אם נוכח יושב-ראש הוועדה הממונה בשלב זה, כי הרשות המקומית היא חדלת פירעון, הוא יכול לגשת לבית-המשפט ולבקש צו הבראה. צו הבראה נועד לשקם את הרשות המקומית בלי להביא לפירוקה. רשות מקומית היא אומנם תאגיד לכל דבר ועניין, אך, כמובן, לא ניתן לחשוב על פירוקו. האמריקני. המודל CHAPTER רעיון צו ההבראה נלקח מתחום שיקום החברות, הידוע בכינויו 11 שעמד בפני אנשי משרד הפנים והאוצר שניסחו את הצעת החוק היה החוק האמריקני שלצדו 11 CHAPTER, המסביר בפרק מיוחד את הטיפול ברשויות מקומיות חדלות פירעון.

עיקרי ההסדר הם ניסיון לפתור את בעיית הגירעון באמצעות חלוקת נטל הגירעון על כל הצדדים השותפים לו, קרי, הרשות המקומית, הנושים, הספקים ותושבי אותה רשות. עם הגשת תוכנית ההבראה עובר כל הטיפול בתוכנית ההבראה לאישורו ולהכרעתו של בית-המשפט, כמקובל בהליכי פירוק ופשיטת רגל. בית-המשפט יוכל, במסגרת תוכנית ההבראה, לקבוע הסדרי נושים, להעלות את שיעור הארנונה, להפחית את תקציב הרשות המקומית, לקבוע את רמת השירותים שתיתן לתושבים, לקבוע את השתתפות הממשלה בהסדרת גירעון הרשות ועוד.

הזירה השיפוטית תהווה מסגרת נכונה ומתאימה בפיקוח שיפוטי לקביעת האחראים לגירעון הרשות המקומית, וכפועל יוצא מכך ייקבע חלקו של כל גורם בנשיאה בנטל הגירעון. במקביל, וכדי לאפשר פיקוח ושליטה טובים יותר ובעוד מועד על מצבן הכספי של הרשויות המקומיות, נקבעו הסדרים חדשים לגבי דוחות כספיים שעל הרשויות המקומיות להגיש ונקבעה חובתן להגשת דוחות מבוקרים.

בתהליך גיבושה של הצעת החוק השתתפו גורמים רבים. ההצעה גובשה יחד עם מרכז השלטון המקומי ועל דעת משרדי האוצר והפנים. בנק ישראל הציג את הערותיו, וארגון הבנקים תרם אף הוא את חלקו.

לפני זמן לא רב ניתן פסק-דין של בית-המשפט העליון בנושא חוק-גל. פסק-הדין פתח שורה של שאלות חוקתיות בנושא חוקיותם של הסדרי חקיקה המגבילים תביעות נושים. על דעתו של היועץ המשפטי לממשלה ברצוני לציין, שבכל מקרה שיתעורר ספק בדבר חוקיות סעיף מסעיף הצעת החוק, יפעלו נציגי הממשלה על-פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה.

לאחרונה גובשה גם במשרד המשפטים הצעת חוק המתייחסת לשיקום חברות. יש להניח, שחלק מההסדרים המוצעים שם, הנוגעים לפרטי הסדר הנושים, יאומצו במהלך הדיונים בוועדה שיעסקו בהצעת חוק זו.

אני רוצה להעיר הערה שקשורה למעמדם של העובדים ברשות מקומית. החוק הזה איננו משנה את מעמדם החוקי של עובדי רשות, את החובה שעל הרשות לכבד את כל דיני העבודה ואת כל ההסכמים הקיבוציים על-פי חוק הסכמי עבודה קיבוציים. כשנכנסתי לתפקידי, בהצעת החוק הזו היתה אפשרות להורדת שכר אוטומטית של עובדי הרשות עד כ-30%. ביקשתי למחוק מהצעת החוק את הסעיף הזה. הבקשה הזו אכן התקבלה על-ידי ועדת השרים לענייני חקיקה, והחוק הוגש לכנסת לקריאה ראשונה ללא הסעיף הפוגע בזכויות העובדים.

לסיום, הצעת החוק נועדה לשנות את המצב הקיים בתחום הטיפול בגירעונות הרשויות המקומיות, ויש בה, לדעתי, כדי לתרום תרומה של ממש לנושא בעייתי וכאוב. אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר הפנים חיים רמון. אני מזמינה את חבר הכנסת אסעד אסעד, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד. שלוש דקות, אבל לא נקפיד מדי, כמובן, בשעה זו. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הפנים, אני מברך על הצעת החוק לגבי הרפורמה ברשויות המקומיות, מינוי חשב וכן הצעות שמדברות על מינוי מבקר בעיריות לפי גודל האוכלוסייה.

אני אגע דווקא בנושא הרשויות והמועצות המקומיות של הדרוזים. אני מברך אותך, בהזדמנות זו, כשר הפנים. אני יודע מה קרבתך לדרוזים, ואני שואל: מה עושים אחרי שנים רבות כל כך שבהן מדברים על השוואת התקציבים הרגילים ותקציבי הפיתוח של הרשויות המקומיות לתקציבי יישובים המקבילים להם? פעם חילקו את האזורים לאזור פיתוח א', ב' וג'. לא הא', לא הב' ולא הג' עונים על הצרכים של היישובים הדרוזיים. מ-1987, מאז התקבלה בממשלה ההחלטה להשוות את היישובים הדרוזיים לעיריות הפיתוח, לצערי הרב אנחנו עדים לכך, שאחת לשנה ראשי הרשויות הדרוזים עוזבים את כפריהם ומגיעים לירושלים ועושים שביתה מול משרדי הממשלה.

אני יודע שאחרי השביתה הארוכה שהיתה בדצמבר 1994 היה סיכום עם שר האוצר ותוכנית הבראה ושוויון שדיברה על השוואת התקציבים הרגילים ותקציבי הפיתוח של הדרוזים. אני מקווה, שהתוכנית

שמדברים עליה תיושם באמת, כי רק לפני שבועיים התכנסו ראשי הרשויות והחליטו, שאם הממשלה לא תעמוד בהתחייבויות ובתוכניות למיניהן שהיא קבעה, הם ילכו עוד פעם לשביתה.

לכן אני פונה אליך, בתחילת דרכך במשרד הפנים, באמת לראות את היישובים הדרוזיים ופעם אחת לתמיד ליישם את ההחלטות שגם הממשלה הזאת וגם ממשלות אחרות החליטו לגבי הדרוזים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד שר הפנים, זו הפעם הראשונה שאני עולה לדבר ולברך אותך בתפקידך כשר פנים. כל הברכות. אני חושב שזה גם החוק הראשון שאתה מעלה. אני רוצה לברך אותך, דבר בעתו ובזמנו מה טוב.

אומנם פרשת השבוע, פרשת שמות, אומרת: "וישימו עליו שרי מסיים למען ענתו בסבלתם". אני מקווה שהשרים והחשב המלווה – לענות אותו זה לא לענות אותו אלא להציל אותו. מה אני מתכוון? החוק הוא טוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לענות את ראש העיר.

יוסף בא-גד (מולדת):

או את ראש העיר או – – –

אנחנו צריכים לבוא בידיים נקיות. למה אני מתכוון? כשאנחנו באים לראש עיר וטוענים שאסור לחרוג, והוא טוען, הממשלה לא מעבירה את תקציביה בזמן, תקציב לא תקציב, אי-אפשר להסתמך, זה יוצר לי גירעונות, זה יוצר לי דפיציט ואני צריך לקחת הלוואות בבנק ולשלם מסים, לממשלה יש הרבה נכסים בעיר שלי, הממשלה לא משלמת מה שהיא מחייבת – דבר זה יוצר מצבים. אני אומר, קשוט עצמך תחילה. הממשלה צריכה להיות בסדר, ואז היא יכולה לבוא בתביעות וחייבת לבוא בתביעות.

לכן אני מכניס הסתייגות אחת: השר ימנה לעירייה חשב מלווה, אם יתקיים אחד מאלה, אני מוסיף: אם היתה התראה משפטית קודמת על חריגה מתקציב ועל גירעון שמתחיל להיווצר, וכן הטלת

אחריות אישית על ראש הרשות, וזאת לאחר שניתן לרשות לטעון את טענותיה. אני לא יודע איך היום נהוג, מתי הרגע שבו קובעים שיהיה חשב מלווה. אני חושב, שקודם צריך לעשות כל מה שניתן, כי חשב מלווה, עד שהוא לומד את הבעיות – אני מכיר קצת את המצב בבני-ברק – עד שהם לומדים את כל הבעיות בינתיים העיר סובלת, התושבים סובלים. מישהו במשרד הפנים, יש בוודאי ממונה על המחוז ויש מבקר פנימי, צריך להתריע ולומר, תראו, בעירייה הזו העניינים מתחילים להתגלגל. ולכן, לפני שממנים חשב מלווה צריך לעשות ביקורת, צריך להעיר, צריך להתרות, צריך לקרוא לראש העיר ולומר לו: האחריות האישית עליך. צריך לתת אפשרות לגזבר העירייה לטעון את טענותיו. אם כל זה לא עזר, קדימה.

זו ההערה, ויהי רצון שלא נזדקק לזה ונוכל בתקופת כהונתך לנהל את העיריות בטוב טעם ודעת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. ואחריו – מאחר שאין לי מחליף, אנצל את זכותי לומר רק כמה מלים מכאן, ולאחר מכן תשובת השר.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מקבל ברגשות מעורבים את הצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה), שמטרתה לקבוע חוקים נוספים מתוך כוונה לעשות רפורמה ביחסי השלטון המקומי והשלטון המרכזי, בעיקר במישור הכספי.

מדוע אני מקבל את זה ברגשות מעורבים? אחד הדברים שלומדים בפוליטיקה הישראלית מתוך הכרת המציאות הוא, ששליח טוב של הציבור שלו הוא שליח שיודע לעשות חובות גדולים. אם אתה עושה חובות קטנים, אתה נדרש להתאמץ ולשלם אותם. אם אתה עושה חובות גדולים מאוד, המדינה משלמת. למה לך להתעסק עם חובות קטנים, תגדיל את החובות. כך היה גם בשלטון המקומי.

מצד אחד תבוא ותאמר: חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה צריך להיות אחראי, צריך לעקור את התופעה מן השורש. אבל אם אני רואה ש-30,000 משפחות במגזר הקיבוצי בישראל מקבלות השתתפות בתקציביהן בסך כ-20 מיליארד שקל בשנים האחרונות, אני אומר לעצמי: מה עם 300,000 משפחות אחרות שחיות תחת השלטון המקומי? אם 30,000 מקבלים 30 מיליארד, 300,000 צריכים לעשות חובות של 200 מיליארד שקל. 200 מיליארד שקל חובות, והממשלה תשלם. אז יהיה צדק. אז יבוא אדם שגר בראש-העין – דוגמה טובה, נכון? – המועצה המקומית שם בבעיה כספית, והוא יגיד: כמו שפתרו את הבעיה הכספית לשכני בגבעת-השלווה או בעינת, יבוא האוצר ויטפל בזה.

באופן עקרוני אני מקדם בברכה ניסיונות לפתור את הבעיות. אבל זה צריך להיות על בסיס הדדי, שוויוני; שלא יהיו סקטורים שמטפלים בהם בכפפות של משי. וגם קופת-חולים, שבזמנך היה לך הכבוד לעסוק בה, גם היא אחד הסקטורים האלה שהיו מקורבים, ובאלה היה טיפול בכפפות של משי. היה קבלן שאמר לו: אדוני, אתה מגיע למצב שאתה לא סולוונטי, אתה לא יכול לשלם חובות,

זאת בעיה שלך ושל כל הדיירים שלך. היה קבלן אחר, שהיה מקורב לחברה קבלנית מסוימת – דאגו להם; מצאו להם מקורות. צריכה להיות אחידות.

כבר מסמנים לי להפסיק. אי-אפשר לדבר בכמה דקות על הצעת חוק כל כך כוללנית.

יש כאן עניין של ארנונה כללית. איזה אבסורד זה, שאתה כשר פנים, או קודמך או זה שיבוא אחריו, אם לא יהיה שינוי, מחייב רשויות מקומיות להעלות מסים?

שר הפנים ח' רמון:

כבר לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה היה המצב.

שר הפנים ח' רמון:

זה תוקן לפני שלושה שבועות. אני אענה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם זה היה לפני שלושה שבועות, אני לא מרגיש את עצמי כמי שעשה טעות גדולה.

זה לא מקובל שיכריחו רשות להעלות מסים. באה הרשות ואומרת: אני רוצה להצטיין בזה שאני אתן פחות שירותים ואגבה פחות כסף מאנשי הרשות. מה רע בזה? תן להם שיקול דעת. אמרו: לא, אתה חייב לגבות יותר. אתה גובה יותר, אתה גם מבזבז יותר.

נקודה נוספת. אני לא יכול לומר יותר, כי הזמן ממש דוחק.

שר הפנים ח' רמון:

אתה גם קצת צרוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, זה לא מפריע.

היו"ר ע' מאור:

הוא גם לא יכול לדלג על נושא התנועה הקיבוצית בתוך מגבלת הזמן שלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

דרך אגב, אני וחברת הכנסת ענת מאור הופענו בתוכנית "לינגו", ויחד הצלחנו לרוקן את כל הקופה. לקחנו את כל הכסף האפשרי. בעצם אסור להגיד את זה.

שר הפנים ח' רמון:

במקום לריב עם התנועה הקיבוצית, שתף אתה פעולה וכולם ירוויחו.

מיכאל איתן (הליכוד):

דנו למי לתת את הכסף ולא יכולנו להגיע לעמק השווה, כי אני רציתי לתת ליהודה ושומרון, היא רצתה לקיבוצים. זה לא הסתדר. תרמנו למטרה אחרת.

אבל מה הסתבר לי, שהחבר'ה האלה בקיבוצים יש להם חוש לא נורמלי. אני מציע לכל אחד לראות את התוכנית, תראו איך היא עשתה את הכסף. אני רק נתתי עצות, היא עשתה את הכסף.

היו"ר ע' מאור:

וגם את הידע. את זה הוא לא אומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

עכשיו לענייננו. אני רוצה לסיים בשתי נקודות. נקודה ראשונה, יש דבר שכל הזמן מטריד אותי, יש בעיה קשה בהתייחסות. אולי באמת צריך לעשות רפורמה. אני לא יודע אם אתה תהיה מוכן להיכנס לזה עד לממדים האלה. יש מידה של אי-צדק בכל מה שקרוי גביית ארנונה ואחר כך חלוקת הכסף

הזה. בסך הכול אזרחי המדינה לא כל כך מתעניינים בעניין הצדק בגביית המקורות וחלוקת השירותים.

לדוגמה רשות מקומית כמו רמת-גן. לרשות הזאת יש אוצר טבע – המיקום שלה, היכולת שלה להקים גורדי שחקים ולגבות ארנונות. מבית-משרדים אחד אפשר לגבות סכומי עתק. בא ראש הרשות העשירה הזאת, שיש לה הכנסות אין סוף, שיש לה אוכלוסייה עשירה מעל הממוצע והוא יכול לפזר ולהוציא כספים בסטנדרדים מעל ומעבר לכל רשות אחרת. איך מסדרים את העניין? איך עושים רפורמה שהחלוקה של השירותים שהמדינה נותנת, אפילו דרך הרשויות, תהיה יותר שוויונית ויותר צודקת?

המצב הוא בעצם הפוך. ככל שהרשות יכולה לגבות יותר כספים, ברוב המקרים היא פחות צריכה את הכספים האלה לצרכים הבסיסיים ביותר, ודווקא אלה שאין להם הכנסות גבוהות אלה צריכות יותר כדי לסייע לתושבים שלהן לחיות ברמת חיים סבירה. והרי אם כל העולם הוא כפר קטן אחד, מדינת ישראל כולה רחוב אחד גדול.

הנקודה הבאה בקשר לאותה רפורמה, ובזה אסיים. כל יחסי התלות בין שלטון מקומי לשלטון מרכזי, עצמאות השלטון המקומי והאחריות לקבלת ההחלטות – כל זה דפוק. מושכים את השמיכה לצד אחד ומכסים את הרגליים, מושכים את השמיכה לצד שני ומכסים את הראש. פעם קובלים את העצמאות, פעם נותנים יותר מדי עצמאות. הרשויות נסמכות על תקציבי מסים. אני יודע שהיו ועדות, אבל אני חושב שהמצב דורש רויזיה כללית וקביעת יסודות אחרים ליחסים בין שלטון מרכזי לשלטון מקומי, והעניין הכספי הוא חלק מביטויי העצמאות של השלטון המקומי, אבל לא הביטוי הבלעדי, כמו שאמרתי קודם לכן ביחס לאי-שוויון במקורות ההכנסה – יכול להיות שצריך לחשוב איך לחלק את מקורות ההכנסה בצורה קצת שונה.

נקודה אחרונה בנושא מרכז השלטון המקומי. מרכז השלטון המקומי הוא יצור, שלפי המעט שאני יודע, הדברים שנעשים בו נראים לא הגיוניים, איומים ונוראים מבחינת הקונצפציה. הקימו שם איזה איגוד, מרכז בעל עוצמה אדירה מבחינה פוליטית, והוא מקיים לעצמו מנגנונים על גבי מנגנונים.

גם הרשויות המקומיות היום – כל אחת מקימה חברה כלכלית. רשויות מקומיות מתחילות להתעסק בתחנות דלק, בעסקים, בהפעלת חנויות, בכל מיני דברים. מסחר ותעשייה. לרשות יש בעיה בתקציב, אומרים: תשמעו חבר'ה, יש לנו שיטה, אתם הרשות בואו תפתחו חנויות. איך במצב כזה יכולים לשגשג בעלי עסקים פרטיים כשהם צריכים להתמודד עם עסקים של רשויות? איך זה עומד? האם אין מקום שתהיה ביקורת על הדברים האלה?

ובמרכז השלטון המקומי יש החברה הכלכלית הגדולה. מי צריך חברה כלכלית? בשביל מה היא קיימת? מה היא עושה? מה תפקידה? אני ראיתי אותה גובה קופונים ואחוזים וקומיסיונים, אתה יודע על מה? אמרו, אנחנו צריכים שיתוף פעולה של ראשי הרשויות. איך נקבל שיתוף פעולה של ראשי הרשויות? בהחלטה – אני לא רוצה כרגע להזכיר אותה – שדרשה שיתוף פעולה. הקבלן שיבצע את העבודה יהיה החברה הכלכלית והשלטון המקומי. ואז החברה הכלכלית דאגה להשיג את ההסכמה ואת הנכונות של ראשי הרשויות; היא לא יודעת לבצע את העבודה, היא לקחה קבלני משנה שביצעו אותה עבודה וקיבלה אחוזים, שמה חשבון תקורה בין מה שהיא שילמה למי שביצעו את העבודה עבור הממשלה לבין מה שהיא גבתה.

אני שואל: יש לזה מקום? אלה דברים שיכולים להתקיים? אלה דברים אבסורדיים.

בכל העניין הזה צריך לעשות סדר ולהגביל את כל הפעילויות האלה, שחלקן משרתות מטרות טובות. אני לא מכיר שום גוף שמשרת רק מטרות פסולות. הכול תלוי במידה. נראה לי שבמקרה זה המרכז קם על יוצרו כבר מזמן.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. ישיב שר הפנים.

אדוני השר, ברשותך, לפני שאתה עונה, מאחר שאין מי שיחליף אותי, אני רוצה לומר שאני מברכת על הצעת החוק.

הייתי רוצה לשמוע בתשובתך התייחסות – אם כבר הספקת להתעמק בנושא המועצות האזוריות, שהן חלק שונה מהשלטון המקומי ויש להן נושאים כבדי משקל, כגון תשתית, שיכון, כל נושא הקרקע. כידוע לך, הסדר הקיבוצים הוא לא 20 מיליארד, הוא רק 8 מיליארדים, ומזה המדינה מקבלת בחזרה דרך הקרקע כמעט את כל הסכומים, אם לא יותר.

שאלתי – האם השר כבר הספיק ללמוד את הנושא, ומה מידת הרלוונטיות של החוק גם למועצות האזוריות. תודה.

שר הפנים ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לומר לחבר הכנסת אסעד אסעד, שאני מאוד מקווה שהשנה לא תהיה שום שביתה של הרשויות הדרוזיות. הממשלה עומדת בכל מה שהיא התחייבה בהסכם, נדמה לי מדצמבר 1994.

לאחר בדיקת התקציבים שהועברו לרשויות הדרוזיות אנחנו יכולים בהחלט לומר, שבתקופת כהונתה של הממשלה הזאת היתה קפיצת מדרגה אדירה ברשויות הדרוזיות, יותר מאשר בכל מגזר אחר. אינני רוצה להציג את הנתונים עכשיו, בשעת לילה מאוחרת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני יכול לקבל את הנתונים?

שר הפנים ח' רמון:

אני אשמח. יותר מיכול. אני אשמח לתת לך את הנתונים. זה אחד הדברים שאני חושב שאנחנו יכולים להיות גאים בו בהשוואה למה שהיה בעבר. זה נעשה גם במגזר הערבי, אבל במידה פחותה מאשר במגזר הדרוזי.

עכשיו המגזר הערבי רוצה להגיע לאותה רמה של תקציבי פיתוח שנתנו למגזר הדרוזי, על-פי ההסכם מדצמבר 1994, דבר שאני תומך בו, אבל טרם סוכם עם האוצר.

אני אשמח להמציא את הנתונים המדויקים.

אסעד אסעד (הליכוד):

לפנות אליך בכתב?

שר הפנים ח' רמון:

אין צורך. אין צורך. אני אשלח לך את הנתונים האלה בשמחה רבה, באמת בשמחה. אני בטוח, שאף שאתה מספסלי האופוזיציה, בעניין הזה אתה תברך את הממשלה.

אשר לחוק עצמו – חבר הכנסת בא-גד איננו כאן – אנחנו מדברים על טיפול אך ורק ברשויות שיש בהן גירעון עמוק. מה זה גירעון עמוק? שהרשות בעצמה באה למשרד הפנים ואומרת: איננו יכולים לנהל יותר את העניינים אם לא תיתנו לנו כסף, בצורה חריגה.

יכול להיות שהסיבות לכך מוצדקות מבחינה אובייקטיבית. חבר הכנסת איתן, הבאת דוגמה של ראש-העין. בראש-העין יש הרבה מאוד סיבות אובייקטיביות ליצירת הגירעון. אני לא רוצה להיכנס עכשיו לשאלה אם הניהול היה טוב במאה אחוזים או לא טוב. אבל אין ספק שהעובדה שבראש-העין הוקמה עוד עיר בתוך ארבע שנים – פחות מארבע שנים – האוכלוסייה הוכפלה והכול השתנה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זו עיר של מגורים, בלי תעשייה.

שר הפנים ח' רמון:

בינתיים עיר של מגורים. בתוך שנה יהיה במקום, בפועל, אזור תעשייה של 200,000 מ"ר בנויים, ובעוד שנתיים יהיו שם 300,000 מ"ר בנויים.

מיכאל איתן (הליכוד):

בינתיים אי-אפשר לתת שירותים.

שר הפנים ח' רמון:

לכן, חבר הכנסת איתן, אני אומר שיש בעיה אובייקטיבית שנובעת בראש ובראשונה מהמצב הזה. צריך לגשר על פני התקופה. אנחנו נחלצנו. בתקופת כהונתי הקצרה נתנו 7 מיליון שקלים לראש-העין, כדי לאפשר לעירייה להמשיך ולתפעל ולהתקיים.

אבל כשמדובר על היקף כזה, אנחנו רוצים לבדוק בדיוק איך עושים תוכנית הבראה. החוק נועד למקרים מהסוג הזה. אין לי ספק, שבראש-העין, בשלב הראשון, יבואו ויציגו מצב שצריך גישור, ויציגו תוכנית הבראה, שלפיה בתוך שלוש-ארבע שנים או חמש שנים זו תהיה אחת העיריות הכי עשירות במדינת ישראל, בגלל כל מה שנבנה מסביב: גם אזור תעשייה, גם אזור מסחרי אדיר, וכולו בלב הארץ.

רק במקרים הקיצוניים האלה, שעליהם אנחנו מדברים, נפעיל את החוק כפי שאני תיארתי.

ולהערות של חבר הכנסת מיכאל איתן. ראשית, בנושא הארנונה. כשנכנסתי לתפקידי פנתה אלי עיריית ראשון-לציון וביקשה שלא להעלות את הארנונה ב-11%. אני לתומי חשבתי, שהדבר הזה פשוט מאוד, הגיוני. אמרתי, מה זאת אומרת, אם עירייה לא רוצה להעלות – שלא תעלה, ובלבד כמובן שהיא לא נסמכת על שולחן הממשלה, שהיא לא מבקשת מהצד השני מענק איזון. אבל אז אומרים לי, אי-אפשר. אמרתי, מה זאת אומרת אי-אפשר? אומרים, אי-אפשר, חובה על עירייה לגבות לפחות עוד 11% השנה.

ואז, אני לא בטוח אם זה היה הכי תקין בעולם, ביום האחרון של הדיונים על התקציב הכנסנו תיקון בחוק ההסדרים, שמאפשר לשר הפנים ולשר האוצר להפחית את הארנונה, ואפשרנו הפחתת ארנונה. היום רשות שעונה על התנאים שנקבעו בתקנות, כלומר בראש ובראשונה היא איננה נסמכת על שולחן המדינה, היא יכולה להפחית ארנונה. בסוגיה הזאת אתה כבר לא צריך לדבר בפעם הבאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה נושא חדש.

שר הפנים ח' רמון:

כן, נושא חדש. זה כמו אותו אדם שבא למשרד עורכי-דין, שבמשך הרבה מאוד שנים יש לו תיק, וביום אחד הוא מסיים אותו ושוב אין לו במה לעסוק. מהתיק הזה, חבר הכנסת איתן, כבר לא תהיה לך פרנסה.

ואני רוצה לומר לגבי המועצות האזוריות – קרו שינויים מפליגים בנושא של המועצות האזוריות. בעבר מועצה אזורית נתנה מעט מאוד שירותים מוניציפליים, כי השירותים המוניציפליים ניתנו על-ידי המושב ועל-ידי הקיבוץ ועל-ידי ארגון הקניות, וכל המבנה הממסדי, המושבי והקיבוצי. המסגרות הללו התפרקו. המסגרות של המושבים התפרקו באופן מוחלט, וגם בקיבוצים זה לא מה שהיה פעם. דברים טריוויאליים שניתנו על-ידי הקיבוץ או על-ידי המושב, כמו עובד סוציאלי – –

היו"ר ע' מאור:

ולא תוגמלו אף פעם.

שר הפנים ח' רמון:

ולא תוגמלו אף פעם. – באים ומבקשים את זה מהמועצה האזורית. חל שינוי בעניין הזה. צריך לתת את הדעת על המבנה החדש של המועצה האזורית.

היו"ר ע' מאור:

אכן.

שר הפנים ח' רמון:

ואכן זה גורם גם לקשיים בתקופת מעבר.

אני, בתקופתי הקצרה במשרד הפנים, ישבתי לא מעט אתם. פתרנו את הבעיות לטווח קצר של הדרומיים ושל קו העימות, שבע רשויות, ואנחנו עומדים לטפל עוד בשלוש מועצות אזוריות בעייתיות. אני מעריך שניתן להן טיפול מהיר, כדי לאפשר להן לחיות. אני מאוד מקווה שכך אכן יקרה.

ישבנו אתם כדי למצוא פתרון למועצה האזורית, פתרון כולל יותר מאשר הטיפול הנמרץ הזה שאנחנו נותנים לכמה רשויות, בדרך כלל מאוד חלשות, נכון, רובן בתחום של המושבים ופחות בתחום של הקיבוצים, כי שם המצב הרבה יותר מסובך והרבה יותר מורכב. אנחנו מצויים בהידברות עם המועצות האזוריות, הידברות שעושה סדר בעניין.

לגבי הארנונה, חבר הכנסת איתן, אתה בהחלט צודק. הוקמה ועדה, ועדת ארנון גפני, ועדת-גפני, שהגישה מסקנות. הבעיה היא, שבועדה הזאת ישבו כל האינטרסנטים, והיושב-ראש נאלץ להגיש דוח יחיד, כי לא הסכימו על כלום. הלקח הוא – בשבילי זה לא לקח, אני לא הייתי מרכיב ועדה כזאת – שאת האינטרסנטים משאירים בחוץ, האינטרסנטים צריכים לטעון בפני הוועדה ולא לשבת בתוכה. לצערי, זה לא קרה.

אבל בהחלט צריכה להיות מהפכה גדולה מאוד בנושא הארנונה. אנחנו מנסים עכשיו להעביר הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת ונונו, שהמשרד תומך בה. זו הצעת חוק שפותרת חלק מהבעיות. ניתן יהיה, באישור משרד הפנים, להעביר ארנונה מעיר לעיר. אנחנו עושים את השילוב הזה בעיקר עם מועצה אזוריות ועיר.

היו"ר ע' מאור:

לפי התקנות המועצות האזוריות לא יכולות להקנות הנחות לגמלאים במושבים ובקיבוצים. האם הנושא הזה הגיע לשולחן?

שר הפנים ח' רמון:

הוא לא הגיע לשולחני. אבל אני מדבר על דבר אחר, על יחסי גומלין. נגיד כך: במועצה אזורית שבשטחה יש שטח שמתאים לאזור תעשייה, שהוא סמוך לעיר שיש לה אזור תעשייה, היום, על-פי החוק היבש, אם נעביר את השטח של המועצה האזורית לעיר והעיר תקים בו אזור תעשייה – לא יהיה אפשר להעביר את הארנונה מאזור התעשייה הזה למועצה האזורית. אנחנו מנסים לתקן את הדבר הזה ולאפשר יותר היגיון בחלוקת המשאבים שנגבים מהארנונה, כפי שאתה תיארת, חבר הכנסת איתן.

בשעה מאוחרת זו אדלג, ברשותכם, על סוגיות אחרות שהעליתם.

אני מאוד מבקש להעביר את הצעת החוק הזאת לדיון בוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר הפנים, השר רמון.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1995, בקריאה ראשונה. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים ברשויות המקומיות (תיקוני חקיקה),
התשנ"ו-1995, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ארבעה תומכים, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת, שההצעה עברה בקריאה ראשונה והיא מועברת להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הפנים של הכנסת.

אני מודה מאוד לכל המשתתפים. אני מודה לכל צוות הבית שליווה אותנו עד השעה הזאת ולאנשי התקשורת. אני סוגרת בזאת את הישיבה. הישיבה מחר תיפתח בשעה 15:00.

הישיבה ננעלה בשעה 23:13.